

ARGIA

Goio Monreal:
«Nafarroan
ezin ataskotik
atera
abertzaletasun
politikoa
gabe»

**URTETIK URTERA
LAN ISTRIPUAK
GORA**

**Itun antiterroristaren
penak eta nekeak**

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

kirolzaleen zerbitzutan

miner

donostia

271050 eta 270447

1.182. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

- 13.— EMA, hauteskundeei begira lanean. **I. Zubiondo.**
 15.— Dolarraren jaitiera eta nazioarteko monetaren arazoak. **Joseba Tobar-Arbulu.**
 16.— Terrorismoaren aurkako akordio ezinaren istorio luzea. **I. Zubiondo.**

NAZIOARTEKOA

- 18.— Hilak hil, Palestina bizi da. **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

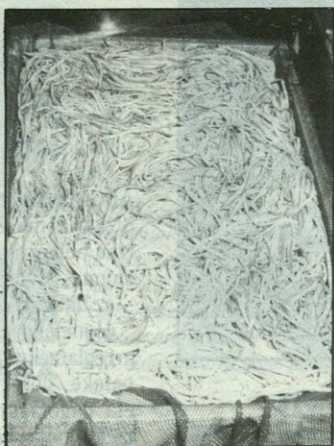
- 20.— Mendiko bizikleta, abentura-rako modu berria. **A. Elozegi.**
 22.— Astebete Hamburg-en, mugida indartsu baten lekuko. **E. Txopeitia.**
 24.— Urteik urtera gora doaz lan istripu eta gaisotasunak. **N. Arrastoa.**
 35.— Goio Monreal: «Nafarroan ezin da ataskotik atera abertzaletasun politikoa gabe». **L. Mintegi eta I. Uri.**
 40.— Eskasia larria medio, urrea balio du angulak. **L. Aristi.**
 44.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

- 45.— Kultur ataria.
 46.— Euskal kultura Nafarroan 1987an. **J.L.**
 48.— M-ak taldearen hizketan. **G. Arrese.**
 50.— Ulibarrena eskultore eta etnologo solaskide. **Akerbeltz.**
 52.— J.L. Otamendi bere azken poema liburua. **J. Landa eta J. Arano.**
 53.— Kulturaren Aste Borraستا.
 54.— Mundu zabaletik kultura. **J.M. Heritz.**

ETA BESTE

- 55.— Kirolak.
 56.— Denborapasak.
 58.— Azkena: **Txillardegi.**

DATU ikaragarri batzu argitaratu dira azken aldian LAN-ISTRI-PUEI BURUZ: ehunka izan dira Euskal Herrian eta ehunka mila mundu osoan, eta are kezkaragarriagoa dena, istripu horiek gero eta neurri handiagoan izkutatu egiten dira. Gai horri eman diogu aste honetako erreportaia nagusia **24. orrialdean**. Beste erreportaia nagusia egun hauetako giroari lotutako auzian kokatu nahi izan dugu: **ANGULAK ETA BEREN SALNEURRI GEHIEGIZKOAK (40. orrialdean)**. Aurkezpen honetarako hautatu dugun hirugarren elementua **35. orrialdeko erdiko elkar hizketak** eman digu, **GOIO MONREAL** nafarrarekin egindakoa, hain zuzen ere.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Jon Mikel Arano, Jon Barandiaran, Txumai Iturria, Gorka Izeta, Josu Landa, Xabier Lekuona, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uri, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzelai, Luis Fernandez, Ermife Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Jon Alonso, Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Iñaki Mendibe.

Kolaboratzaileak: Gemma Agesta, Xabier Agirre, Agus, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Mikel Arrieta, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Elozegi, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Miellanjel Harana, Mikel Hernandez, Ostaiska Irastortza, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Koldo Izaguirre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Asun Larrañaga, Lurdes Larrañaga, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Belta', Alfontso Martinez, Xabier Mendigurren, Mikel Mendizabal, Bego Montorio, Morau eta Txeroki, Josean Oiz, Eneko Olasagasti, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, Allande Sokarros, J.L. Alvarez 'Txillardegi', Urederra, Aitor Zabalgoberaskoa.

Diseinu eta montajea: Jon, Eneko.

Azala: Joxemi.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia./ Diputazio kalea, 3, 1-ekz. Bilbo. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248012.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

1988. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	400 libera.
Estatu Espainola.....	6.000 pezeta.
Beste atzerriak.....	8.000 pezeta.
Airez.....	12.000 pezeta.

Instituzioek bi urtetan subentzioa erdira jeitsi diote ARGIAri,

13 milioitik 6.700.000ra. Zer inpresio sortzen dizu horrek?

JOXEMARI ITURRALDE (Idazlea)

Euskaltzale eta irakurle bezala ez zait ezer gustatzen ARGIA aldizkaria desagertzekotan dabilela jakitea, subentzio jetsitze hori dela eta. Norbaitek oraindik ez baleki ere, garbi dago zergatik eta nola datorren diru jeiste hori, aldizkari bat baztertzearekin eta beste batzuekin elkarrekin lortu nahi dituzten helburuak garbi baino garbiago dauden moduan. Halaxe izan da aspalditikan eta da, honetan ere, politikaren azpikoa faltsukeria eta gezurra.

Oraindik elkarren kontrako indar joko horretan, politikak daukan hari arriskutsuen erabiltzean sinesten duten batzuek badute zerekin harritu eta gerora, haserretu eta mindu ere.

Erbat garbi eduki behar izango du norberak hemendik aurrera zein eskutara hurbildu ogi apurak jasotzera eta zein itzalpe, babes eroso baino gerta dakioken leize zulo.

Oso gaizki iruditzen zait, esan bezala, Eusko Jauraritzaren jokaera, eta kultur zaleon laguntzarekin ez dut uste ARGIA desagertuko denik, baina halako azpikoak kontutan izanik erreflexio garaia heldu dela uste dut: eduki beza bakoitzak garbi hemendik aurrera nondik jo eta nora inguratu.

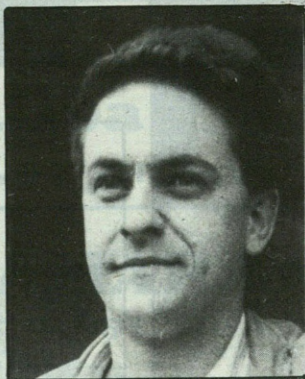
MARIASUN LANDA (Idazlea)

Agian nazkaturik egongo zarete erantzun asko eta asko igoa samarrak direlako, nahiz eta beti egiten diren portaerak. Beste zerbaitegatik ere agian nazkaturik egongo zarete... Testigantza gisa besterik ez bada ere hor dihoakizue nire. Labor laburki erantzun dizuet arazo honetaz dudaren informazioaren arabera.

1.— ARGIAko salmenta eta irakurle kopurua kontutan izanik bidegabekeria hutsa iruditzen zait subentzioa murriztea.

2.— Iruditzen zait gutxienez «Hemen» eta «Eguna» asteakiek duten dirulaguntza bera eman beharko lioketela ARGIAri.

3.— Gaur egun ARGIA bezalako asteakia behar beharrezkotzat jotzen dut gure euskal kulturaren.

PAKO ARISTI (Idazle eta kazetaria)

Nik uste konplot bat dagoela ARGIA desagertarazteko. Lehen frankismoan gobernu zentralak egiten zuen bezala, orain Eusko Gobernuak berbera nahi du egin. Dirua banatzerakoan preferentzia zerrenda bat egiten da eta zerrenda hori egitekoan Euskal Herriko talde guztien etorkizuna maneiatzen da.

Konplota da niretzat pelikula bati hoge miloi ematea erabakitzea, edota polikiroldegi bantentzat hirurogei, eta ARGIAri, aldiz, 6.700.000 besterik ez. Ez dago ekintza edo talde baten garrantzia eta ematen zaion subentzioen arteko ekilibriorik eta desfase horretan ARGIA galtzen ateratzen da. Neurri gabea ala oso neurtua? Salagarria da, erdikulua eta euskaltzale guztiei burla egitea. ARGIAren burruka hori ez da burruka pertsonal bat, euskal kulturaren esparruaren barruan superbizitzen garen guztiok harrapatzen gaituena baizik.

«ITOI» MUSIKA TALDEA

Suposatzen dugu putada handia izango dela, ez ARGIAko langileen edota ARGIA inguruan mogitzen denarentzat bakarrik, baizik eta edozein kultur mogidetan dabiltenentzako, gu eta gu bezalako musika talde, euskararen alde ari direnentzat, idazle... enfin, kultura lantzen eta zerbaitetan kezaturik dabiltenentzako. Denok egiten dugunaren lanaren oihartzun bat bezala jotzen ditugu horko kultur orrialdeak.

Gainera 50 ez daramatza ARGIAk lanean? Horrelako aldizkaria museo bat bezalakoa izan behar du, noski, museo biziduna, 'solera' duen museo —ez bitrina hautsezatua—.

Honelako putada nolabait arreglatzeko prest egongo ginateke, gure mailan behintzat eta dagokigunean, hori apoiaitzeko nola hala edo. Horrela bada, zerbait egingo bazenute, jaialdiren bat, ihardunaldi batzuek, edozein ekintza geuk geure aldetik musika jarriko genuke. Abixatu!

A! ahaztu baino lehen gogoratu herri honetan jende guztiaren prolema dela dirulaguntzarena, bai zinegile, kantari, AEK, ikastolak... Podereak dirua kontrolatzen dute, eskutik daukate eta kapritxora banatzen dute, denok dakigu AEK eta beste erakunde batzuek ere 'kuentagotas'ekin jasotzen dutela iturri horretatik, kantariak «Herriz-Herri» eta horrelako zirkuitoetatik pasa behar dutela derrigorrez, Telebistarekin beste hainbeste gertatzen da, medio ofizialek dena ondo loturik daukate —orduan eta hobe toago—... Hau da ekarri diguna hamar urtetako 'demokrazia sistimak'.

XALBADOR GARMENDIA («Egin»eko kazetaria)

Kontsideratuz euskaraz argitaratzen diren aldizkariaren artean dekanoa dela, euskara aldetik eta informazioaren aldetik onena dela, eta «Anaitasuna» desagertu zenez gero bera geratu dela ia bakarrik —ez nituzke ahaztu nahi «Jakin» bezalako logroak—, hobeto zaindu behar luke Eusko Jauraritzak ARGIA.

Laguntzak soberan eman behar lizkioke Jauraritzak ARGIAri, behar adina behinepein, eta bienbitartean zer egin, eta dirulaguntza moztu! Neurritz kanpo dabilta gauzak afera honetan, Jauraritzaren errekonsideratu beharrean aurkituko da laister, ARGIAk gutxitxo ez baino soberan behar lituzke dirulaguntzak.

MIKEL HERNANDEZ ABAITUA (Idazlea)

Miraria da ARGIAren iraupea hainbeste urtetan zehar, pertsona askoren esfortzuarri esker lortutakoa. Baina militantismo hutsak ezin du mantendu ARGIA bezalako asteakari kumplitu bat. Begien bistakoa da ARGIA sekula baino hobeto dagoela kalitate aldetik. Baina Eusko Jauraritzaren jokaerak berri, hurkamendira eramanezake bere momenturik onenetako batean dagoen ARGIA.

Edo kalitatea jeistera bitarte-koen faltagatik.

Bi kasuetan euskal kulturak habe handienetako bat galduko luke.

ANTTON AZKARGORTA

(EHUko kazetaritzako irakaslea)

Iruditzen zait zerrikeria galanta egin nahi izan dela murritzeta honekin, eta baita ere gure administraziooko gizontxoak ez direla batere serioak. Begira, ez ditut ezagutzen zehatz-mehatz gure administrazioaileek diruak banatzeko erabili dituzten erizpideak, baina postura egingo nuke motibu ideologikoak ez direla oso urruti ibili. Dena den, ez da hau kasu bakarra; oso erreta gabiltza aspaldian diru publikoaren erabilera aldrebesa dela eta: euskararekin zer ikusirik izan ez duen kongresu batetan mila milioi gastatzen ikusi dugu, edota Bilboko alkateak zein erraz luzatu dizkion hiru milioi t'erdi sasi-kantari italiar bati hogei minututako saiotxo bategatik.

Bestalde ARGIAri egiten ohi zaizkion kritikak: profesionaltasun eza, euskara ez duela nahiko zaintzen, e.a. ez dira dirua murriztuz konponduko. Gainera seguru asko kritika horiek dextente aldatuko lirateke aldizkari honek bere autonomia informatiboari uko egingo balio. Alegia, abertzale moderatuegana gehixeago hurbilduz gero. Hortaz, zentsurarik ez dagoena ahobetez esaten badute ere, badakigu jakin, zentsuraren beste modurik ere bada-goela eta diru iturria istea da hain zuzen ere ezagunenetarikoa bat. Eta zentsura hori, dagoen euskal prentsa serio baka-rrari ezartzea guztiz jasanezina suertatzen da euskaldun guztiontzat.

ANTTON IBARGUREN

(Zuzenbide lizentziatua)

Euskararekiko Eusko Jaurlaritzak daraman politika orokor-rraren barnean ongi txertatzen da jokabide hau.

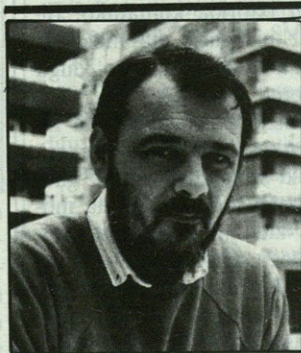
Ez du egundaino egin eta ba-dirudi egungo uztarkideekin ez duela egingo euskararen salba-pen berpizte eta hizkuntza na-zionala bihurtzen aldeko bene-

tako apusturik. Axaleko neurri eta abertzale margoekin nahi dute ase herri honen gosea. Ez da ez gezurra txapela batekin ezin daitezkeela bi buru estali eta are gutxiago bi nagusi aurkakoen serbitzari leiala izan.

Gainera ARGIA bezalako morroi-eskale erantzule eta kritikatzaile amorragarri bati in-darra eta kemena eman gero beren politika salatzen ari dai-tezen? Ez arraio.

Gauzak gertatzen diren be-zala aitortzea eta gainera euskaraz zabaltzea zigorrik gabe delditzeko delitu handiegia da.

Beraz, oso koherente deri-tzait Eusko Jaurlaritzaren joka-bidea.

ANTTON OLARIAGA
(Marraskilaria)

Boteprontoan esateko kon-trazentzu bat ikusten dut arazo horretan. Lehenengo gauza bu-ruratzten zaidana betikoa izan-go da: zergatik eman den ho-rrelako erabakia.

Kontrazentzua dela deritzot. Izan ere gaur egun kultur mai-lako ekintzak gero eta gehiago-ra doazenean, kalitatez eta kantitatez produktuen ugarita-suna begi bistakoa denean, atzerapausu bat ematen ari da hemen. Dena doa goraka, gero eta gehiago —dolarra ezik!—, orduan, korrontearen kontra joatea bezala da honako hau.

Hirugarrenik, euskararen al-detik, euskararen aldeko erres-petuzko medio bakarra da, argi eta garbi, ARGIA. Horri zor zaio esplikazio publikoren bat, ulertezina da, zeharo ulertezina. Esplikazio horiek nahi eta nahiezko zehaztasunaz eman beharko lirateke. Bitartean, ez dakigu zenbaterainokoa den lar-rialdia, larrialdia dagoela bai, ez dakigu infarto bat den edota giltzurdinen insufizientzia. Ba-lorazio eta kalifikatiboak lar-rialdiaren araberakoak izango dira ezagutzen ditugunean, be-re garaian, «indignantea», «ari-na», «izugarria»...

DISKRIMINAZIOAREN

AURREAN

HERRIAREN LAGUNTZA

Harpidedun bakoitzak beste bat lortu

Diru-laguntzen murrizketak direla eta, kinka nahiko larrian jarri dute ARGIA. Ixteko arriskurik ez badago ere, aurreko urteetan eragindako hobekuntzak (gehiagarriak, orrialde-gehikuntzak, papera...) bertan behera geldi daitezke. Hori dela eta, harpidedun andana berri bat egitea ezinbestekoa zaigu, larritasun berri honetatik ARGIA indartsu atera ahal izan dadin. Horregatik harpidedun bakoitzari, bere ingurukoren bat harpidetu dadin esfortzua egitea eskatzen diogu. Beheko txartela bidali eta ARGIA bidali: Ametzagaña, 19 behea. 20012 DONOSTIA. Edo are errazago: telefonoz deitu (943) 28.33.99 edo 28.36.78 telefonoetara.

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....

HELBIDEA.....

HERRIA.....

TLFOA.....HERRIALDEA.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

Bankua/Aurrezki Kutxa.....

Sukurtsala.....

Kontuaren zenbakia.....

ARGIA

Ametzagaña, 19 behea

20012 DONOSTIA

Tfnoa: (943) 28.33.99

ARGIA

URTARRILA 17 URTARRILA 23

urtarrilaren 19an ilbe-
rri

eguzkia: (urtarrilaren 17an)
irten: 07.35
sartu: 17.14

mareak: (urtarrilaren 17an)
gora: 05.44 eta 16.07
behera: 00.25 eta 11.51

LIBURUAK

XABIER MENDIGUREN

PIARRA TOPET ETXAHUN

1786-1862

Xipri

Arbelbide

Titulua: Piarra Topet Etxahun

Egilea: Xipri Arbelbide

Argitaletxea: Elkar

Ez dago dudarik Etxahun barkoxtarak euskaldunen buruak lanean eta lumak dantzan jartzeko gaitasun aparta duela, horrenbeste denbora pasa eta gero. Lehen ere hari eskaini zion Haritschelhar irakasleak euskal poetei eskaini zaien tesi bakarrenetako bat, eta haren bizitza kontatuz burutu zuen Jon Etxaidek *Joanak joan* elaberri mardula.

Neri hala ere, eta liburu honi nagokio, izugarritzko ausardia iruditzen zait inoren biografia nobelatua egitea.

Elaberri bezala holako gehienek ez dute meritu haundiegirik izaten, gaia aldeztetik ezaguna izaten baita eta teknika berritasun gutxikoa. Biografia berriz, ene uste apalez askoz errespetu gehiago eta zientifikotasun zorrotzagoa eskatzen duen histori generoa da: ezin ibil daiteke honen eta beste haren pentsamendu, irrika eta sentimendu izkutuak zer nolakoak ote ziren asmatzen. Alde honetatik beraz, ez ur eta ez salda.

Badu bere meritua halere: Etxahun zen pertsonaia miragarria hobeki ezagutu nahi duenak hementxe du era atseginean haren berri jakiteko aukera, Xipriren euskara ederra dastatzarekin batera.

Elaberri honek 86ko Kafe Iruña eskuratu zuen, eta jakin dugunez argitaratzeko zorian dago Etxahunen bertso ezagunen bilduma, zubereraz eta batuaz, Xiprik berak paraturiko edizioan.

Titulua: Santa Jenobebaren bizitza

Egilea: Gregorio Arrue

Moldatzailea: Lino Akesolo

Argitaratzailea: Euskal Editoreen Elkarte

Ez da inorentzako sekretu gure tradizioa ez dugula ezagutzen esatea. Ez irakurle xeheak ezta idazleek ere. Eta tradizio hori, urria izanagatik, behar bezala ezagutzea zein garrantzizkoa den errepikatzen aritu beharrik ez dago. Badirudi jendea ari dela piskana piskana horretaz ohartzen.

Tradizio etenkorra izan da gurea, tamalez («tradizioak»

Gregorio
Arrue

Santa
Jenobebaren
Bizitza

ELKAR

ELKAR

litzateke agian izen egokia goa), eta horren agerpen nabarmenenetako bat Donostia eta inguruan joan den mendearen azken aldera eta honen hasieran garatutakoa dugu, hitz lauari dagokionez baitipat.

Prosa hori moldatzen lagundu zutenetako bat Gregorio Arrue dugu, eta hona hemen bere liburu ezagunena, harako Jenobeba santa omen zenaren leienda dakarkiguna. Hainbat bertsiotan eta gure artean bertso bidez aski ezaguna dugunez ez dugu hemen ixtorioa kontatuko. Bihotz urragarri eta melodramatikoa dela esango dugu halere.

Edizio prestatzaile aita Lino Akesolo aritu da. Sarrera egoki moldatu du, nahiz gauza batzuk laburrago eta modu «zientifikago» esan zitezkeen. Orri azpiko oharretan eta hiztegian berriz gehiegi luzatu delakoan nago, arraz ezagun eta begi bistakoak direnak azalduz. Dena den, beti da hobe luze jardutea motz geratzea baino.

Ez naiz holako gomen dioak egiten lehena, baina hala ere egin egingo dut: idazten edota hizkuntz ezagupenak sakontzen zabilztenok on zenukete (genuke) klasikoak irakurtzen jartzea, eta Santa Jenobebaren hau ez da hasteko aukerarik txarra. Ea bide batez txintxotzen zareten!

Titulua: Udazkenaren balkoitik

Egilea: Joan Mari Irigoien

Argitaletxea: Erein

Joan Mari Irigoien dugu literaturaren bidez unibertso propio bat eraikitzen jakin duen idazle bakarrenetako bat, eta horren erakusgarri berri bat ematen digu bere azken nobela honetan. Ez da zaila bertan aurreko bi elaberrien zantzuak aurkitzea.

Oraingo honetan ere Joan Marigan ohizkoak diren kezken islada datorkigu: berezko inguruaren etengabeko hondatzea, norberaren erroak ezagutu nahia, gurasoetatik seme-alabetarako

JOAN MARI
IRIGOIEN

Udazkenaren balkoitik

era guztietako transmisioa, eta hainbat eta hainbat gairen gaineko pentsaketa: heriotza, hutsa, anarkia, maitasuna, lurra eta aidea, nor bere buruaren eskaintza, erlijioa, soldaduskaren objektioa...

Guzti horietan Irigoienek ohiturik gauzkan gogoeta metafisikoetarako joera nabari ageri da. Hala ere, berea ez da mistizismo hutsal eta zilborbegiratzailea; errealitate zenbaiten kontaketa ari da, eta hori burutzeko hizkera poetiko bat tajutzen asmatu duela esango nuke.

Liburuan idazlearen belau-naldiaren historia kontatu nahi zaigu, zenbait jenderen ixtorioak bilduz. Sustraiaren zera hori dela eta ordea, gurasoen bizitza, izaera eta pasadizoak kontatzen ditu lehenik, bigarren parterako utziz haien seme-alabak bikote batzuetan nola lotzen-banatzen diren. 1950 inguruan jaiotako zazpi gazte dira protagonista eta horietako btek egilearen beraren bizikizun berak ditu, neurri batean behintzat.

Narrazio teknika tradizionala duela esan dezakegu. Ixtorioak hastetik bururaino misterio eta konplikaziorik gabe kontatzen zaizkigu. Aukera hori ontzat edo txarizat ematean ez dira seguru asko bat etorriko irakurle arruntak eta abangoardiak gelditzen bada.

Nik esango nuke bere burua hobeki ezagutzearen belau-naldia aztertzea, honen bizikizunak jasotzera jo duela Irigoienek, garai bateko fresko zabal moduko bat osatuz, baina honetan eta hein ba-

tean huts egin duela, Joan Mariren beraren psikologia eta pentsakera nabarmen-
gia baita pertsonaia guztie-
tan. Honek ez du halere ira-
kurketaren atsegin bete-
ezertan galera izan.

Titulua: Samur eta gordin
Egilea: Pio Berasategi
Argitaletxea: Elkar

Pio Berasategi, Madril-
en bizi den zegamar hau oro-
menean erdi galdurik zeuz-
kan aditutako pasadizoekin
ipuinak moldatzen, asmatzen
hasi zitzaigun aspaldi eta hiru
liburukitan eman dizkigu.
Honako hau azkena.

Beste garai bateko giro eta
pertsonaia agertzen zaizki-
gu ipuinotan; Zegama inguru-
koak asko eta askotan: San
Adriango bazterrak, kontra-
bandista eta mikelleteak...
Ahozko ondarearekin egin-
dako saioa dugu Piorena, be-
larriz jasoak hizkuntza idatzi
landuan birgogoratzeko
saioa.

Berasategik badaki ahoz-
koa eta idatzia bi molde ez
ezik bi unibertso direla kasik.
Berak ez du hibridorik egin
nahi izan, eta idazle honen
ezaugarri nagusia zera litzate-
ke: hizkuntzarekin etenga-
be jolasteko abilezia eta joe-
ra. Euskara erraxera zaletuei
gordin gertatuko zaie, baina
adierazpide berrien bila da-
biltzanentzat samur ez bada
ere aberasgarri izan dakieke.

Lekuz kanpo legoke konta-
tze teknika berrizaleak bila-
tzea hemen; beste erizpide
batzuk erabili behar neurtze-
ko, bestelakoak baitira egi-
learen interesak: esate bate-
ra, pertsonaia hauen bidez
gure herritarren nortasuna-

ren aztarnaren batzuei antze-
matea. Hortik Joxe Mari Sa-
trustegiri egindako eskaintza
aitorpena.

Titulua: Esmirnako magoa
Egilea: Joan Manuel Gisbert
Marrazkiak: Juan Ramón

Alonso
Itzultzailea: Karlos Santiste-
ban
Argitaletxea: Anaya

Argi dago haur literatura
errentagarria dela Euskal Her-
rian, literatura errentagarri
bakarra agian, oraindik
orain. Horren adierazle, Es-
painia aldeko argitaletxeak
nola hasi diren euskaraz ere
argitaratzen. Aurretik SM ha-
si zen, eta orain Anaya. Az-
ken hau batez ere benetan
indartsu: sei liburu kaleratu
ditu, denak batera, eta hona-
ko hau da lehena, erakusgar-
ri moduan ekarri dizueguna.

Liburuok gainera, benetan
dotore atera dituzte: marraz-
ki dexte eta denak kolore-
tan, argitalpenaren xehetasu-
nak oso ondo zainduta... Txalo
bat merezi dute. Baina ez
dezagula pentsa gure argita-
letxeak zabarragoak direnik,
inondik ere. Anayak abantaila
galanta du: beste hizkun-
tzetan ere ateratzen duenez
ale kopurua askoz haundia-
goa da eta horrek gastuak
gutxitu egiten ditu, eta kolo-
reak sartzea posible egiten.

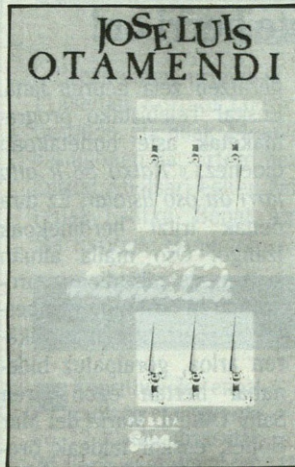
Atera dituzten beste libu-
ruak, hauek: Pilar Mateo-
sen *Nire osaba Teo*, Concha
Lópezen *Hegaz egiten ez zu-
ten txorien zuhaitza*, Fernan-

do Alonsoren *Haizearen fa-
roa*, José Luis Olaizolaren
Boni Martinen istorioa eta
Angela C. Ionescuren *Ez*

omen da inor egon bertan.
Gehienetan itzultzaile, Xa-
bier Monasterio. Itxura de-
nez, egile guztiak espainolak;
ea noizbait, saltzeko ez ezik,
produzitzeko ere euskaldu-
nez gogoratzen diren.

Titulua: Zainetan murrailak
Egilea: Jose Luis Otamendi
Argitaletxea: Susa

Susa argitaletxeak hartu
du nolabait garai bateko Us-
tela sailaren oinordekotza,
Ustelan argitaratu ohi zuten
poeta gehienek berriz egite-
kotan Susara jo ohi baitute.
Hauxe da esate batera Jose
Luis Otamendiren kasua. Bi
liburu atera zituen Ustelan
eta hona azkena. Poesiaz-
koak hirurak ere, nahiz tar-
tean antzerkizko zerbait ere
baden.

Poeta dugu inondik ere
Otamendi, lan isilean dihar-
duen poeta. Eta ezaguna da
bestelako ekintzengatik izan
ezik poetek ez dutela ospe
haundirik jasotzen gaur
egun. Ez Euskal Herrian ez
seguru asko beste inon. Ez
zuen alferrik esan harako
hark lirikarako sasoi txarrak
direla hauek.

Lirikoak dira Jose Luis
Otamendiren poemak ere,
eta modak gorabehera, bere
bilaketan segitzen du, bere
mintzagaien adierazpenean
eta adierazpideen ikerkun-
tzan dirau. Zeren bila? Bila-
kuntza bera da helburu, bizi-
tzea baino nabigatzea gar-
rantzitsuagoa den legez,
poetak esan zuenez.

URTARRILA
17
URTARRILA
23

Hans Christian Andersen

Paradisuko baratzea

Titulua: Paradisuko baratzea
Egilea: Hans Christian An-
dersen

Itzultzailea: J.M. Zabaleta
Marrazkigilea: Alvaro Ma-
txinbarrena

Argitaletxea: Erein

Ereinek oso bakanka heldu
izan dio orain artean itzul-
pengintzari baina badirudi
arlo hori ere aintzat hartzen
hasiak direla. Horren adie-
razgarri litzateke *Ganbara*
izeneko sail berria. *Auska-*
loren antzeko diseinuz, itxu-
raz gaztetxoei zuzendua da
batipat, baina beste askotan
bezala hemen ere edonork
gustora irakur litzakeenak to-
pa daitezke.

Horren froga da adibidez
guk hona dakargun liburua.
Hans Christian Andersenek
ez du aurkezpenik behar, eta
haur literaturaren historian
leku aparta irabazia du.
Oraingo honetan haren ipuin
antologia bat eskaini digu
Ereinek. Tartean mundu
osoak ezagutzen dituen ipuin
eder askoak, hala nola Pox-
polo saltzailearena.

Itzulpen egokiaz gainera,
Matxinbarrenaren marrazki
irudimenez beteek liburu po-
lit eta gustagarria egiten la-
gutzen dute.

Honekin batera, *Ipar he-
rrietatik datoz haizeak* izene-
ko antologia bat ere kaleratu
dute, Ereinen hau ere eta
J.M. Zabaletaren eskutik, Es-
kandinabia aldeko herri ipui-
nak biltzen dituen; eta ho-
rren atzetik beste herrialde
batzuei eskainitakoak etorri-
ko omen dira. Zain gauzka-
zue.

Hasier Etxeberria
izan genuen Ana
Azpirirekin
batera, "Kaixo 88"
aurkezten ETBren 5
urteak amaitu
zuen.

"Kaixo 88": Urte berri on!

Sei kamara, 50 artista eszenan, 18 aeroneska (azafata hobeto), 40 tekniko baino gehiago, 200.000 batiozko argi indarrez, bideo pantaila tzar bi, dekoratu birakaria, 300 gonbidatu... Ez ziren ez motz geratu 'treintaiunuan', ETBren bost urteak zirela zio, urte zahar eguna ospatzeko orduan. Izugarriko lana esango du norbaitek, polita eta bizia besteak, aspergarria ezin gehiago askoren ustetan, inongo gidoirik gabeko lan kaskarra...

Hasier Etxeberria eta Ana Azpirik aurkeztu zuten bi orduz festa giroan grabaturiko "Kaixo 88" a. Askok gustatu zen heuren lana, asko, ez bada kontutan hartzen zer esatekorik ere ez zutela programaren atal batzutan, gidoirik ezean motz

geratzen zela heuren lana. Euskal Telebistako programaketak aste honetakoan dioenez, "Kaixo 88" k altu jarri du oso listoia. Ez dira denak iritzi berdinekoak izango. Oso maila altuan jartzen da, dirudienez programaren sostengu ezinbestekoa suertatu zen musikaren arloa, goraipatuz bide-nabar bertan egon ziren Sally Olfield, Maria del Mar Bonet, euskal taldeak orokorrean, C.C. Catch taldea, "Los Trakers"... Play-back hutsa dena! Oso lotsagabea eta nabarmena gainera. Humorearen punttua, dantza saioak, dena ondo. Beno, atzean geratu bada ere kontua, ETBko prentsa bulegoak triumfalismoz mintzo denean...

Larunbatez,
«Bonnie eta Clyde»,
1929. urtean
girotutako
gangster bikote
honen bizitza,
beste behin ere.

Montley Hall-eko mamuak: Uuuuu!

Oliver Twist» telesaila azken astera iritsi den honetan, «Montley Hall-eko mamuak» deritzon telesaila britaniarrak hartuko du besteak utzi lekua. ETBko Prentsa Bulegoak aditzera eman digunez, Montley Hall Uproar familiako arbasoen etxea da, zeina hutsik egon den 20 urte-tan zehar, beno ia erdi hutsik. Ze, zikinkeria eta armiarma sareen itzaletan bost mamu bizi bait dira bertan. Brodtkin bat, Isabel Erreginaren garaiko bufoina. Matt bestea, 16 urtetako gortamutilla. Fanny XVIII. mendeko ganorabakoa. Sir George Uproar generala, "Fuzziwuzzies" en aurka borrokatu zuen gudari profesionala, eta bere oroitzapenak idazteko eta egin guda kanpainak berriro bizitzeko asmotan dabilena. Azkeneko mamua enigma bat omen. "Emakume zuria" z ezaguna, inork ez daki noiz agertu zen lehen aldiz eta ez nor den ere.

Montley Hall-eko mamuak etxean daude bertan hil zirelako. Beraien dilema betirako bertan egotera beharturik izatean datza. Antza denez, mamuak ez dute etxean eta bere inguruetan egon nahi baina betirako loturik daude. Orduerdiko 19 kapitulu eskeiniko zaizkigu, beldurrezkoak ote? Ez dakit ba...

Hiru filme sonatu

Hiru luzemetraia izango dugu oraingoan ere kontagai. Historiari atek irekiko dizkioten hiru filme, hain zuzen. Askok maneiaturiko gidoietan oinarrituak eta zuzendari nahiz aktore ezagunen ospea medio eginak. Izeneko ekoizpenak, kalitatez sendoak.

Igandez, «Zizkalariak». Lucius McCaslin 12 urtetako gazte argia, bere aita, aitita eta Boom deitzen den gizon bat, lehen automobilaren zain daude Missouri-ko Jefferson herrian, 1905. urtean edo. Boom kotxea gidatzeko eta senideak paseatzera eramateko arduraduna da. Boom-ek bere babespean hartuko du Lucius, Memphis aldera eramango duela. Zuzendaria: Mark Rydell eta antesleak, Steve McQueen, Sharom Farrel eta Will Geer.

Asteazkenean, «Luis XIVaren botere hartzea». 1661ean Mazzarino artzapezpikua hiltzen denean errege gazteak kontseilari guztiak biltzen ditu eta guztien harridurarako guztizko jaun bezala jokatzeko du. Zuzendaria: Roberto Rossellini. Antesleak: Jean Marie Patte, Raymond Jourdan eta Silvagni.

Larunbatez, «Bonnie eta Clyde». 1931ean ezagutu zuten elkarri Bonnie Parker eta Clyde Barrow, 29ko krisiak sortutako eroaldia herailketarako egiatzko markoa bilakatu zen sasoi hartan. Arthur Penn zuzendaria, eta Warren Beatty, Faye Dunaway eta Gene Hackman aktoreak.

zinema

Goierriko zine kluba

urtarrila

22 Beasaingo udaletxean eta 1. filme zikloari bukaera emateko goierriko zinemasale hauek datorren ostiralez Alfred Hitchcock zinegilearen "Gehiegi zekien gizona" filmea eskainiko dute. Ben Mc Kenna berez ez dugu jakintsu bat baina 'anpa'ko jendearentzat badu nolabaiteko jakinduria garrantzitsua alegia hilketa bati buruz 'gehiegi daki'. Horrela mamitzen da pelikula honen haria Hitchcockek zekien bezala intrigaz eta arteaz jositako pelikula eginez. Beraz zinemazaleek eta 'Pottolo Handi' honen zaleek hain zuzen ere Beasainen badute zer ikusirik. Azkenik esan emanaldia 16mmetan izango dela eta ordua berriz, gaueko 11,00.

Donostiako kultur etxeetan

Gabonetako urrialdia igaro eta gero, Donostiako kultur etxeetako zinema programaketak berriro ekin dio laznari. Horrela, **Intxaurrondoko** etxeok 'Gazte Zinea' saioaren barruan Jack Beson zuzendaritza-pean egindako "Subway" filmea hilak **26an** eskainiko digute, ordua: arratsaldeko 7,00etan. Bestalde, **Oken-doko** kultur etxean eta 'Urteko zinearen zikloa' esparruan, hilak **21**, 'Taxi Driver' filmea ikusgai izango dugu P.M. Unzueta komentaketa egin baino lehen. Ziklo beraren barruan baino **Altzako** kultur etxean eta

hilak **25ean**, "La luna en el arroyo" deritzan pelikula ikusgai izango dugu. Bi emanaldi hauen ordua arratsaldeko 7,00 da. **Loiolako** kultur etxean berriz, Hontza zine klubaren eskutik eta ehun pta neurrian beste pelikula bat eskainiko da hilak **22** arratsaldeko 7,30etan. Izenburua zehaztu gabe dago.

Fritz Lang Bilbon.— Baita aste honetan ere Bilboko arte ederretako museoan zuzendari austriar honen filmeak izango ditugu ikusgai. Hilak **16an** "El testamento del Dr. Mabuse" pelikularen azken emanaldia izango dugu. Aldiz, hilak **19** hasiz eta urtarrilak **23** arte 1931ean egindako "El vampiro de Dusseldorf" filmean emanaldiak izango ditugu ikusgai, lohikeriaren munduan dabilen germaniar gaizkile sikopata baten bizia hain zuzen ere. Zine emanaldia hauekin batera eta Fritz Langaren obra nagusian oinarriturik "Metropolis" erakusketa eratuko da. Hilak **31** arte aurkestuko den erkusketa honetan, 2000 urteko garaian finkatzen den tragedia futurista baten adibideak izango ditugu. Esan behar ere urrengo astean "Metropolis" pelikula berbera ikusgai izango dela baino hortaz hurrengo astean xehetasun gehiago izango ditugu. Beraz, aste osoan, asteartetik larunbatera goizez (10,00etatik 13,30etara) nahiz arratsaldez (16,00etatik 19,30etara) Fritz Lang izango dugu Bilboko arte ederretako museoaren begiragunea.

musika

■ Parisko Radio 2k antolaturik eta euskal eta bretoi jendearen alde hilak **16** Jotakie urolatarrak arituko dira Merlin aretoan arratsaldeko 4,00etan.

Musika Iparraldean

Brezkoitzen urtarrilak **23** herriko frontoian eta gaueko 11,00etan Kortatu taldea izango dugu ikus eta entzungai. Bestalde, eta hilak **24ean** Ziburun eta herriko elizan kantaldi bat egonen da. Urtero bezala eratzen den kantaldi honetan, Euskal Ahotsari egiten zaio omenaldi bat; aurtan arituko direnak Estitxu, Beñat Axiari, Amaia Zubiria eta Erramun Martikorena izango dira.

bertsoak

■ Konstituzioko enparantzan eta eguerdiko 12,30etan urtarrilak **24** ilazki euskaltegiaren eskutik Imanol Lazkanok eta Lazkao Txikik arituko dira elkar lehiari gai libreak jorratuz.

Baionan

7 bertsolari

Baionako Euskal Herriko kultur etxearen eraginez, bertso saio bat izanen da hilaren **24ean** Baionako Antzoki Nagusian. Zazpi bertsolari bertaratu dira: Sebastian Lizaso, Iñaki Murua, Mikel Mendizabal, Jon Lopategi, Mixel Xalbador, Ezponda eta egun berean Ondarrun telebistaren aurrean aritu eta gero Xanpun; gai emaile gisa, Daniel Landart idazlea izango dugu.

Bertso saioa Ondarrun

urtarrila

24 Bide-enez antzokian datorren asteko igandez eta egue-diko 12,00etan Jon Azpillaga, Elgetzu, J. Narbaiza eta Xanpun arituko dira, bertso jartzaile lanean Bernardo Mandaluniz izango dugu. Aipatu behar ere saio hau ETBk grabatuko duela 'Ahoz aho' programan botatzeko.

Bertsolari eguna Astorian.— Donostiako (joan den astean iragartzen genuenez) Victoria Eugenia ez baina Astoria zinematokian izango da, azkenean, hilaren **17an**, Bautista eta Xalbador Madariagari egin behar zaien omenaldiaren eszenatokia. Horrekin aurtengo "bertsolariaren eguna" burutuko da; joan nahi duena, goizeko 11,30tan izan bedi hantxe.

arte

Ricardo Baroja Iruñean

Bilbon bi hilabete igaro eta gero, urtarilaren zehar izango dugu Ricardo Barojaren erakusketa monografikoa Iruñean. Erakusketa honetan bere bizitzaren zehar pintore honek egindako lan gehienak ikusgai izango dugu esate baterako 110 grabaki, 40 oleozko koadroak eta 3 eskultura lana, zenbait marrazki dokumentazio eta aproba aparte. Erakusketa honen laburpen bezela, Julio Caro Barojaren liburu bat kaieratuko da.

Artista gazteen erakusketa ibiltaria

Bilboko Elkano kaleko Aurrezki Kutxa Munizipaleko aretoan zabalduko da euskal margolari eta eskultore gazteen erakusketa mugikorra hilak 22 arte. Honako hauek duten artistak: Javier Arribas Donostiarra, Loreto

Blanco Galizarra, Maria Eugenia Ziaurriz Elizondokoa, Juan Larrea Bilbotarra, Florencio Maillo Salmantarra eta Javier Meana Gazteiztarra. Pintore eta eskultore hauek Euskal Herriko Unibertsitatean burutu dituzte euren ikasketak.

Hilak 17 arte

Urtarrilak 17 egun eduki arte Tafallan 'Auzotegi' argazki tailerreko partaideen "Txantreako Auzoa" izenburupean erakusketa mugikorra erakusketa ikusgai izango dugu. Bestalde, hilak 17 arte ere bai, "Publizitatea euskaraz" izeneko

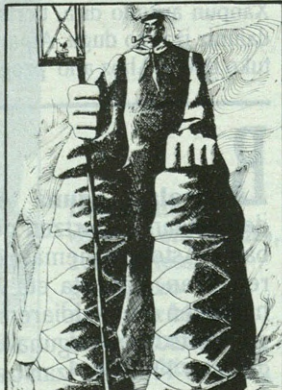
erakusketa Deustuko Lankide Aurrezki Kutxaren erakustaretoan eskainiko da euskararen egoera 'mass media' munduan astertuz eta salatuz.

Jose San Franciscoren argazkiak

Donostiako Arrasate 12 kaleko Aurrezki Kutxa Munizipalaren kultur aretoan, urtarilak 24 arte Jose San Franciscoren argazkiak plazartzat erakusketa bat eratuko da egun hauetan. Ikustorduk: arratsaldeko 6,30etatik 9etara; jaiegunetan: goizeko 11,30etatik 1,30 arte.

ikastaroak

● **Margo tailerra Artelekun.**— Arteleku tailerran Bonikacio Alfonso margolariak ikastaro bat emango du urtarilaren 18tik otsailaren 10a bitartean. Ikastaro honetan gehienez 20 ikasle onartuko dira eta matrikulazioa 8.000 pezetakoa izango da. Pintura ezagupideak dituzten pertsona guztiak har dezakete parte. Lanerako erabiliko den materiala ikasleen kontura izango da.

● **Harri eskultura ikastaroa.**— Ikastaro honen arduraduna Karlos Lizarriturri izango da. Ikastaroaren data urtarilaren 25etik martxoaren 30 bitartean izango da, eta ikastaro egunak astelehena astearte eta ostirala izango dira. Ikasleen gehieneko kopurua 20 pertsonakoa izango da eta matrikula 8.000 pezetakoa. Eskultura arloan ezagupideak dituzten pertsona guztiek eska dezakete bere inskripzioa, eta bereiziki harri eskulturan interesa dutenak. Eskaera, inskripzio orria, curriculum vitae laburra eta eginiko obraren 3 argazki edo diapositiba aurkeztuz egingo da, Gipuzkoako Foru Aldundiko Erregistro Nagusian, urtarilaren 16 arte. Onartuen hautapena ikastaroa emango duen ikasleak egingo du, bere erabakia apelaezina izango delarik. Lanerako erabiliko den materiala, matrikula prezioaren barnean dago. Parte-hartzaileak mazeta, betaurrekoak, eskularruak eta segurtasun botak eraman beharko dituzte.

● **A.E.K.-ko ikastaroak.**— Berriro ere badatozkigu A.E.K.-ko lagunak beraiei ikastaro sail berri batekin. Kasu honetan ikastaroen iraupena 4 hilabetetako izango da eta matrikulazio epea dagoeneko irekita dago.

lehiaketak

□ **Ondarroako III. ipuin lehiaketa.**— Ondarroako udaleko euskara batzordeak, aurreko urteetako ipuin sariketen bidetik, aurtentzen ere 6 urte goragoko ume eta nagusientzat, III. ipuin-sariketarako deialdia zabaldu du. Ipuinak jatorrizkoak izango dira, hau da, argitaratu gabeak eta beste inongo lehiaketan aurkeztu gabeak. Gaiak libreak izango dira eta egile bakoitzak ipuin bakar bat aurkez dezake eta euskaraz idatziko dira. Ipuinak lau mailatan banatuko dira, egilearen adinaren arabera: lehenengo maila 6 urtetik 10 urte bitartekoak osatuko dute. Bigarren maila 11 urtetik 14 urte bitartekoentzat izango da. Hirugarren maila ordea 15 urtetik 18 urte bitartekoak osatuko dute eta azkenik azkenengo maila 19 urtetik gorakoak osatuko dute. Lanak hiru kopiatan tarte bikoitzetaz eta orrialde batetik makinaz idatzita aurkeztu beharko dira, lehenengo mailakoek, eskuz idatzirik aurkez ditzazketelarik. Hauentzat, ipuinaren luzera gehienez, orri bitakoa izango da, beste maila guztientzat muga, zortzi

orritakoa izanik. Ipuinak, urtarilaren 29a baino lehen aurkeztuko dira udal txeko euskara zerbitzuan, era honetan: lema batez sinatuak eta honekin batera, sobre itxi bat, azalean lema bera aipatuz eta barruan, egilearen datuak, hau da, izen—abizenak, zuzenbidea eta telefonoa. Sobre bietako azalean egilearen adina adieraziko da. Bukatzeko esan behar da sariak ihauteri jaietan banatuko direla.

● **Antzerki ikastaroa Bilbon.**— Maskarada antzerki taldekoek antzerki ikastaro bat antolatzea erabaki dute. Ikastaro honen hasiera urtarilaren 25ean izango da eta bukaera otsailaren 12an. Klaseak arratsaldean izango dira eta ordua izen ematen duen jendearen arabera erabakiko da. Maskarada antzerki taldeak Zubaranen dituen lokaletan izango da ikastaroa eta mailari dagokionea hasiera mailakoa izango da. Diruari buruz esan behar da oraindik ez dutela finkatua Maskaradakoek, baina gutxi gora behera 5.000—6.000 pezetakoa izango da ikastaro honetako matrikularen balioa.

Bukatzeko soilik esan inte-
resatuak zaudetenak telefo-
no honmetara dei egin be-
har duzuela hile honen 25a
baino lehen: Tf.4462718.

□ **Ihauterietako kartel le-
hiaketarako oinarriak.**—
Lasarte—Oriako udalak aur-
ten ospatuko den ihauterie-
tako kartel lehiaketan hona-
ko araudiak betetzea beha-
rrezkoak izango dira: Lehia-
ketan Lasarte—Oriako he-
rritarrek parte hartu ahal
izango dute. Originalak
Din—A/ tamainan aurkez-
tuo dira, koloreetakoa izan
daitezkelarik, edozein mo-
dalitate artistikoz baliatuz.
Kartelak bere baitan hona-
ko iragarkia eraman behar
du: Lasarte—Oriako ihaute-
riak 88. Originalak udale-
txeko kultur departamen-
tuan aurkeztu behar dira ur-
tarrilaren 23a bitartean.
Epaimahia urtarrilaren
25ean elkartuko da eta sa-
ria 15.000 pezetakloa izan-
go da.

kirolak

Idi probaren finala Urdulizen

urtarrila

23 Larunbatez, Urdulizen, Bizkaiko Aurrezki Kutxa Mu-
nizipalak eratzen duen idi probaren finala izango
da. Bertan parte hartuko dutenak: Iñaki Arrieta, Juani Sa-
gasti, Alejandro Oliden, Izeta, Antonio Olabarrieta eta Bilbo-
ko anaiak. Proba hauek pisu librean dira. Urtean zehar pun-
tu gehien lortu dituen idi parek Iñaki Arrietarena da, 33 pun-
tu batu dituelarik. Baina puntu hauek ez dira kontutan har-
tuko finalean. Dirudienek, Antonio Olabarrieta da faborito
nagusia, adituek esaten dutenez, baina proba eguna igaro
arte ez dago ezer erabakirik.

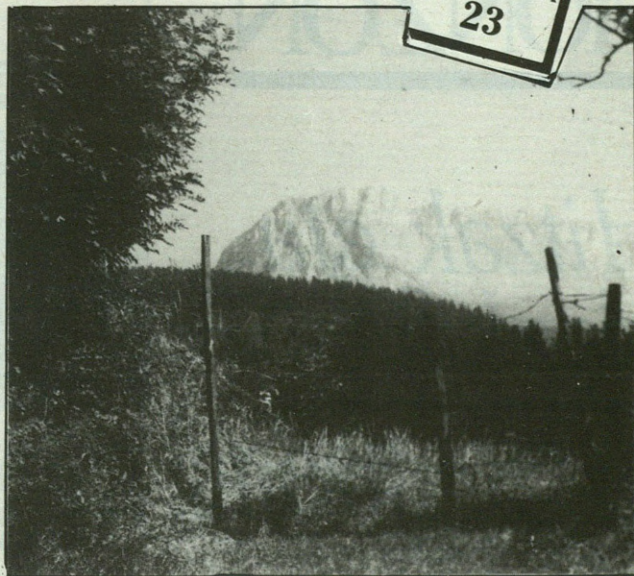
Harrijasoan

urtarrila

23 Datorren larunbat ho-
netan, Azkoitian, Gibi-
tegi Gibitegi 290 kilotako
harria jasotzen saiatuko da.
Perurenaren atzetik dator
mutila, zenbaiten esanez
laster gairiditu ere egin de-
zake leitzarra.

■ Aspaldidanik dauka gure irakurleak Elorriaga eta Mu-
gerzari Mendizabalek botatako desafioaren berri.
Orain, azkenik, onartu egin dute haiek. Eguna ailegatu da:
urtarrilaren 17a. Tolosako zezenplazan. Bakoitzak kilo er-
dia jarri du mahaiaren gainean. Lana, 20na egur moztu-
tzea. Egurrak Mendizabalek eramanez ditu, baina antola-
keta hiru aizkolarietako zehar izango dute. 12,30tan joan dadin
joateko dagoena.

Berretingo Gailurra

Zarate herritik (714 metro) iparralderako norabidean
eta ikuztegiaren ezkerretik hasten den bide zabala
jarraituz La Llana alderantz igo. Zelai berdeak, pinudiak
eta okre kolorezko hariztiak gurutzatzen dituzten Goba
eta Isisiberri errekek inguratzen duten mendibizkarra ja-
rraituz, Zuia eta Zigoitiako lurraldean muga den Iturria-
noko lepora iritsi, 1.018 metrotako garaieran.

Horrela, gure eskubitara bide guztian alantze hesi bat
lagun izanik, Arazako gailurrera iritsiko gara 1.138 metro-
tako garaieran. Ataka labur batetik arantzehesia pasa, eta
poliki poliki Sakutu arrateko lepo zabalalderantz jaitsi.

Berretin, pinudiz lasturiko bere mendibizkarrarekin, gu-
re ezkerretara ikusiko dugu, Ugaldeko sakanen iturburu-
gainetik. Orain arte Arazatik Pagazuriraino jarraitua ge-
nuen gandar lerroa utzi eta ezkerretara hartu beharra du-
gu, Ugaldeko erreka-burua gairidituz. Horrela, Berasoko
lepora heltzen gara, 1.129 metrotako garaieran. Superku-
tza gairiditu, eta pinudia uztera goazela, Berretingo gailur
bilutsia ikusiko dugu, 1.226 metrotako garaierarekin.

Bere gailaldean, basozaintzat izandako etxe baten
hondarrak aurki daitezke. Handik gertura, eta lurtean on-
do markatuak, gerra zibila oroitarazten diguten aztarnak
ikusten dira. Oketa eta Gorbearen hegoaldeko isurialdean
ere ikusten dira horien antzekoak.

Gorritxo

□ Gorbea inguruan ere izango dugu seguruenik leku ezezagun
ugari, Beterringo gailurraren ingurunea horietako bat gerta daite-
kezkelarik. Ibilaldi hau Araba aldetik proposatu dugu. Ez da bakar-
ra, noski!

TELESFORO MONZON

Hitzak eta Idazkiak

«Nere bizian, asko gizon balio haundiko ezagutu ditut. Gutik naute, Monzonek bezanbat lagundu, nere biziko jokabideen garbiki ikusten eta sakontzen» (Piarres Larzabal).

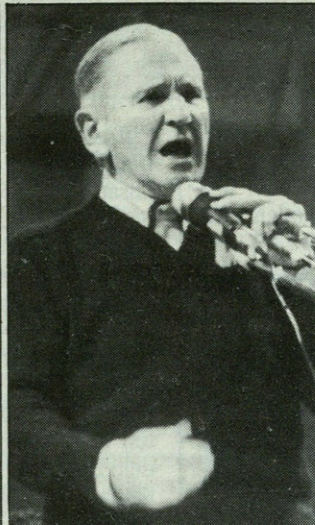

«Ez nuen behin ere ikusi edo entzun murmurika edota esamesa gaiztotan, nahiz eta gizagaixoak gorri-gorriak aditu eta irentsi. Horra hor egiazko gizatasuna» (Julen Madariaga).

Monzon egiazko askatasunaren izpiritua da; lau haizetara zabaltzekoa, erosotasun eta atsedenarekiko loturak apurtzekoa, gaur egungo borroka gazteei dagokielako pentsakera galgarrian lokartzea urteen poderioz...» (Alfonso Sastre).

«Biharko Euskal Herria euskalduntzen ez badugu, Euskal Herriaren hizkuntza, mintzaira, hizkera, bene benetan, beheko mailetik hasi eta goiko mailetaraino egiten ez baldin badugu, esan dezakegu hori ez dela Euskal Herria».

«Nik, benetako politika egitasunean oinarritzen dela sinisten dut»

«Kultur arloan, non dihardudan lanean, kolaboratzaile kementsua izandu da Telesforo Monzon, giza mailan bihotz handiko gizona zen bezalaxe» (Jose Migel Barandiaran).

«Neretzat, bere lanaren merezimendu garrantzitsuena ez datza poetika teknikan, Monzonek ematen duen bere izpiritu egoeraren aitormenean baizik, gure herriak nozituriko astindu gogorretan, XX. mendearen lehen erdikadaren azkenetan suertatutako gertakarien kausaz. Orduan dator bere ahotsa beste poetenekin tartekatzerara, eta beraiekin batera, gure herriarren ahots bihurtzen da» (Jesus Maria Leizaola).

INFORMAZIO GEHIAGO NAHI BADUZU
BETE EZAZU TXARTEL HAU ETA
HELBIDE HONETARA BIDALI:

JAIZKIBEL KULTUR ZERBITZUAK
Posta-kutxatila 3.175
DONOSTIA

Izena
Abizenak
Kalea Znb.
Herria Herrialdea
Telefonoa

Ezker Mugimendu Abertzalea

hauteskundeei begira lanean

Hauteskunde urtea izanen dute 1.988a Iparraldean: presidentzialak, lejislatiboak eta kantonalak ospatuko dira eta guzti hauetan esku hartu ahal izateko eta Iparraldeak une honetan bizi duen egoera nahastua argitzeko biltzartu dira orain hiru aste EMAko (Euskal Mugimendu Abertzaleko) militanteak.

EMA da Iparr Euskadin gaur diren alderdi abertzaleetan bere indarra bototan neurtu duen bakarra.

Hauteskundeetaz gain, EMAko komite batek antolaturiko 'Ikastola Zain' kanpainaz eta kanpo harremanetaz mintzatu da azken Asanblada Nagusi honetan. EMAko buruzagitzakoa den Richard Irazustaren ustetan, «kongresu antzera antolaturiko asanblada

izan da azken hau, aurrekoak baino gehiago prestatu dugu; gaiak aintzinetik ikusiak ziren taldeka eta Iparraldean jendeak asko maite du gai anitzez mintzatzea, demokrazi zentzu indartsu bat bait dago zabaldu-rik».

Hauteskunde guztietan present egon behar

Hamaika

taldez osaturiko alderdi hau, urtean bitan batzartzen da eskuarki eta koordinaketa batzarre batez funtzionatzen du. Horretaz aparte, eguneroko lanean diharduen bulego batez baliatzen da Iparraldeko errealitatean present egon ahal izateko. Urrats kualitatiboak ematen hasiak dira antolakuntza mailan azken bilkura honetan, «bai, inoiz ez bezala, hauteskundeak direla eta, bidaiatxo bat egin dugu Iparralde osoan zehar sondeo txiki bat burutuz gure milinteen eritzi eta kezkek jakin ahal izateko eta hortik lantxo bat prestatu da, debate puntu guztiekin».

EMAko militanteen artean zenbait ikusmolde desberdin badago ere, Iparr Euskal Herria txikia denez eta abertzale gutxi dagoenez indarrak batu eta antolatzearen beharra dakusate, «indar abertzaleak indar gutxi duenaren ideia bat badago eta hau sendotzeko batasun baten beharra dago. Eginko sondeo horretan garbi azaldu da hauteskunde guztietan present egon behar dugula eta beste talde abertzalea den Euskal Batasunarekin harremanak izan behar direla eta Eusko Alkartasunarekin kontaktatu batzuek hauteskunde gaitetan».

Iparr Euskal Herriko alderdien artean, eta EMAko militanteen artean ere, dau den desberdintasun handienak jarraitu behar den politikaren urrats taktikoe-tan datzate. Zein politika eraman eta nolako dinamika bultzatu, horiek dira eztabaidagai egun. «EMArekin barnean horretaz ere mintzatu gara, armatuaren inguruan, bai mobilizazioen inguruan edota hauteskundeetan

parte hartzeko momentuan, zein borroka forma bultzatu behar diren... Azkenik kontsentsuko jarrera bat hautatu da. Gaur egun daukagun errealitate nahastuarekin ezin da, dagoen indar abertzalearekin, linea argi eta garbi bat aintzinatu».

Ez da alderdi perfektionista bat egin behar

Debate handi baten beharra dakusate, ezin bait da definizio zehatz bat eman jende kopuru handirik bildu. «Gaur egun ezin da alderdi perfektionista bat egin hemen», dio Richard Irazustak. Bere ustez betidanik jende asko antolatu da komite anitz desberdinetan eta beraien asmoa militante desberdin guztiak biltzea eta politikoki antolatzea litzateke, azken helburua guzti horiek linea politiko baten inguruan mugi araziz.

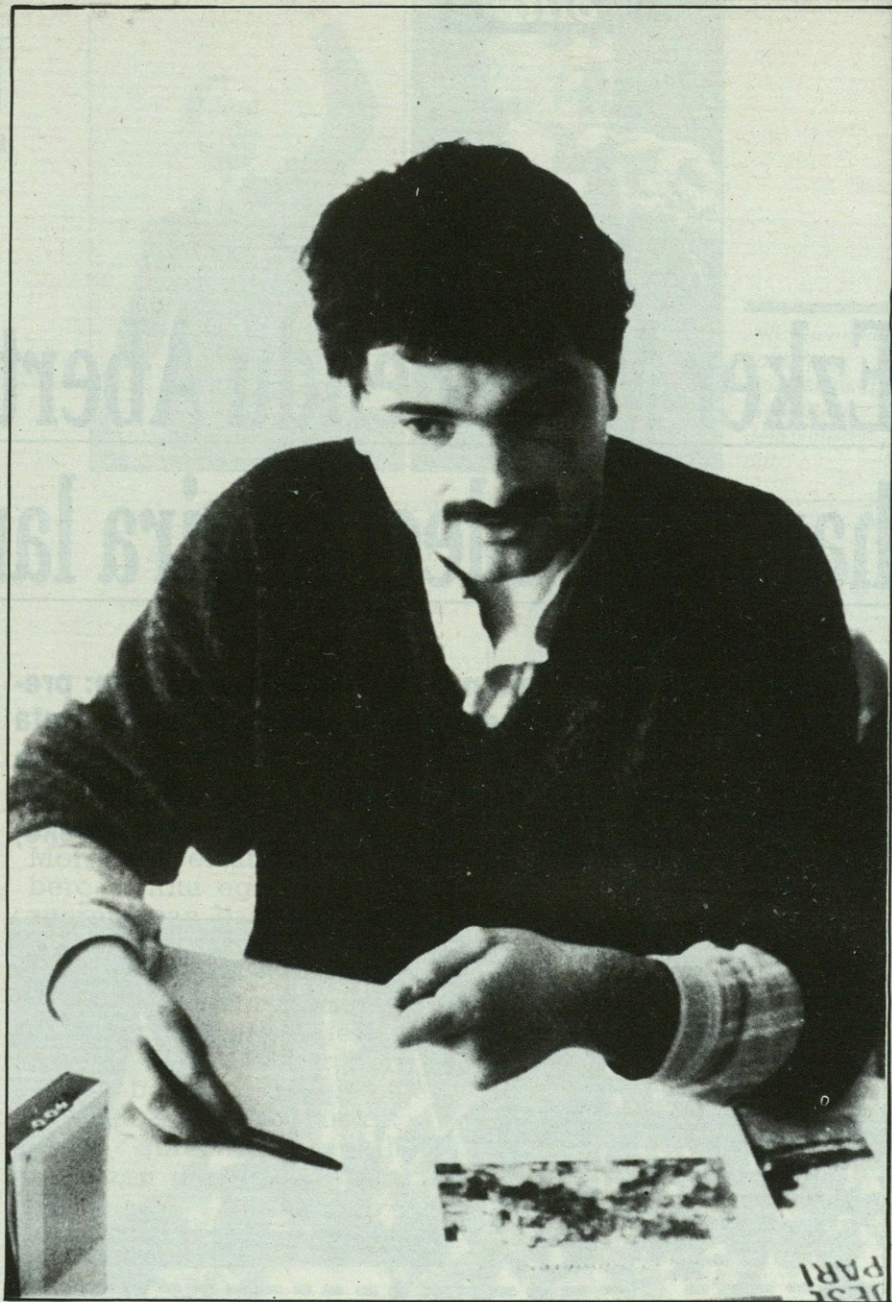
Asanbladan aztertu den lehen puntua hauteskundeena izan da. Martinka-koekin izan dituzten harremanetatik presidentzialetan honelako hautagairen baten alde ipintzeko jarrera agertu dute EMAkoek, herri zapalduen izenean aurkeztuko balitz, eta bestela abstentziora deituko lukete. Legislatiboetan present egon nahi dute eta EB eta EArekin kontaktutan hasi dira kandidatura abertzale bateratu bat aurkeztuko. Kantonalak hamaika kantoitan soilik ospatuko dira eta guzti horietan present izateko asmoa dute.

Kanpoko harremanetan Kortsikarekin dituzten erlazioak aztertu dituzte baina berrikuntza nabariena Estatu Frantseseko jende batekin lortu dituzten erlazioak izan dira, «orain arte ez bezala, Marseille eta Nice aldean biltzarre batzu muntatuko ditugu hemengo egoera gai izanen delarik; interesanteak dira Estatutik agertzen ari diren informazio eskaerak».

Hegoaldearekiko harremanak

Iaz KAS alternatiba inguruan mugitzen zen jendearekin zirela agertu ziren eta aurreko koordinakunde horren inguruan mugitzen den zenbait talderekin harremanak hobeagotzeko asmotan dihardute, «ez dakit zertan eboluzionatuko duen horrek, baina horretan gaude».

Biltzarre Nagusiaren azken puntua 'Ikastola Zain' kanpainaren azterketa izan da. EMaren ustez, oso positiboa da honelako ekintzak antolatuko dituzten komiteak sortzea, «horregatik langile abertzaleen munduaren inguruan horrelako zerbait ere muntatzea pentsatzen dugu, batez ere Maiatzaren Lehena ospatzeko».

Richard Irazusta Hendaiakoa da eta EMAko buruzagitzan ageri da hastapenetik.

Aurreko urteko Aberri Egunaren inguruan sortu ziren iskanbilak EMaren baitan. EMAko militante batzu publikoki EAren iniziatibaren aurka azaldu zirenez, aurreko debate batzu egin dira eboluzio bat eman delarik, «gauza askotan abertzaleak elgarrekin aurkitzen gara, egunero EBko jendearekin eta talde berarekin ere, harremanak ditugu; bai haiek eta bai guk, badakigu gauza asko elkarrekin egin behar ditugula eta horretarako iniziatibak hartzen ditugu». Irazustaren ustetan, EAK publikoki EMaren aurkako jarrera batzu hartu ditu bai Donibanen hauteskunde garaian, bai ere Seaskan ematen den dinamikaren kontra; EArekin definizio desberdinta-

sunak dituztela eta honekin ez dela bateratuko garbi utzi digu. «Kontaktuak hor dira baina badakigu ez dugula egunero horiekin lan egingo».

Borroka armatua ez da lan baldintza bakarra

«EMA sortu zenean borroka armatuaren aurrean zer jarrera hartu, buruhauste handiena zen. Mintzatu ginen horretaz eta bai kontra eta alde geundenok kontsentso batera iritsi ginen: horrek ez zuen zatiketa arazorik sortu behar, nahiz batzu alde edo aurka izan elgarrekin gau-

zak egiten ahal ziren. Zenbait jendek borroka armatua abertzale mugimenduaren beste zatitzat jo zuen baina EMA bezala ez dugu hori desarroilatu. Baina ekintza bat kritikatuz behar dugula sentitzen badugu, kritikatuko dugu».

EMArekin ustez, egun borroka armatuaren alde eta kontra daudenek elkarrekin gauza asko egiten ahal dituzte Iparraldearen mesedetarako. «Borroka armatua ez da baldintza bakarra elkarrekin lan egiteko» dio Richard Irastak.

Lan handiak egin behar diren arren, baikor ikusten dute ezker abertzalearen batasuna, «guk gonbitea, eskusibitaterik gabe, ezker abertzaleko jende guztiari zabaldu diogu gure lehen Biltzarre Nagusietan eta berdintasun handiak ditugula edonork dakusa, desberdintasun handienek militante kopuruan eta hauen adinean datzate, gazteenak gu bait gara; handiena hala ere, borroka armatuaren inguruan hartzen dugun jarrera da, ez dugu esaten alde gaudenik baina hori errealtate bat dela eta lan egin behar dela dakusagu».

Herri Batasunaren hautua

Hegoaldeko militanteek Iparraldearekiko duten ikuspegiaz ere mintzatu zaigu, HBK EBren Biltzarrera joatea hautatu du eta EMA EBk bere Biltzarrean honezaz egingen duen azterketaren zain geratzen da. «Txillardegiren deklarapenek EBren Biltzarre Nagusi batean ez dituzte gauzak hobeagutzen. Pentsatzen dugu Iparraldean bada goela borroka bat eta guk badugula zenbait eskubide. Gauzak ez dira alderdi batetik soilik aztertu behar, Iparraldean badira militante erresponsable batzuek ere, eta gauzak ez dituztela Hegoaldetik kopiatzen, gure errealtateetatik ateratzen direla onartu behar dute».

Erantzun gogorak jaso ditu Txillardegik EBren biltzarrean esandako hitzaldiak —joan den astean eman zuen ARGIAK horrek berri—. «Ekaitza» aste-kariaren arrapostuak, adibidez, orri oso bat eskaini zitzaion gaiari «Herri Batasunaren Hegozentrismoa» titulupean. «Egin» egunkariako Zohardiaren kronikak eta astekari honetan Joxe Manuel Pagoaga «Peixoto»k eginiko deklarazioak aipatzen ditu «Ekaitza»k.

Ez da gaurko eztabaida, eta dirudien ezta bihar bukatzekoa ere. Euskal Herriko mapa politiko osoa dabil sekulako mugimendutan, eta Ipar Euskadiko indarren eboluzioa ere datu inportantea izango da.

I. ZUBIONDO

D iruaren hotsa

Dolarraren jaitsiera eta nazioarteko moneta-arazoak

Dolarra, markoa, yena, edo eta peze-ta, beti daude bata bestearekiko gora eta behera mugitzen beren truke balioetan. Zer dela eta? Zergatik dira zenbait dibisa hain ezegonkor gure egunotan?

Inportazioak eta esportazioak gero eta garrantzia handiagoa dute jendearen bizitzarako herri industrial moderno guztietan. Bion prezioak, bai inportazioenak bai esportazioenak, edozein herri konkretutatik ekonomi arloan kanpoan gertatzen denarekin oso lotuta daude. Herri ezberdinetako prezioak indize ezberdinez altxatzen badira, gaur egun ezagutzen dugun egoera, orduan truke-tasak ezegonkorak izanen dira seguru aski.

Benetako moneta-erreforma batek dibisen arteko truke egonkor mota bat ekarriko lukeela espero du zenbait ekonomilarik. Baina hau ez da gertatuko herri industrialduetan inflazioak, inflazio-maila ezberdinek hobeki esanda, dirauten bitartean. Prezio gehitzeek indize ezberdinetan dirauten bitartean, inflazio indize ezberdinen aldaketak konpentsatu beharko dira truke indizeen biridoitze edo erreajuste baten bidez.

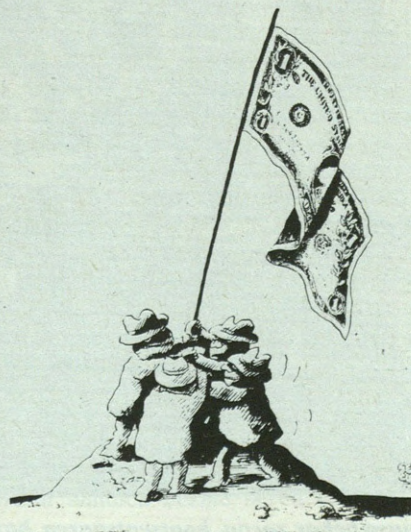
Dolarra faktore nagusi

Dolarrak munduan zehar ezagutu zituen arrakasta eta hedapen ekonomikoek gailurra jo zuten 1985ean. Hurrez gero dolarra jaisten egon da eten-gabeki. Egoera horrek nazioarteko trukeari ezegonkortasuna dakarkio. Trukearen ezegonkortasunak irauten duen bitartean, inflazio-indize apal bateko herrien dibisek irabaziko dute truke-balioan. Inflazio-indize gorako herriek beren dibisa jaisten ikusiko dute. Hau guztihau zergatik da, dolarra faktore nagusi bat delako mundu merkatalgoan. Beste aldetik, dolarrak egonkor balira, jendeak beraiek eduki nahi izango lituzke eta ez litzateke beraiek beste dibisetara bihurtzen.

Dibisa bat depreziatzen denean, herri horren ekoizpenak mundu merkatalgoan merkatu egiten dira. Hori, du-darik gabe, laguntza bat da beraren merkatalgoa hobetzeko. Baina, zenbait desbaliozta daiteke dolarra Ameriketako merkatal balantza orekatzeko? Ameriketak inportatu behar dituen lehengaiak, janariak eta beste zenbait gauza erosteko, depreziatutako dolar gehiago behar du. Eroskaia prezioan gora doazen neurrian produzio-gostuak altza egiten dira, eta gauza bera gertatzen da bizi-gostuarekin. Honek alokairuetan egiten du presioa eta gustuetan are gehitze handiagotara darama. Beraz, luzaro baino lehen, Amerikak saldu behar dituen produktuak gora markaturik daude, depreziatutiko abantaila joanda izanena da.

Dibisak inflazioagatik daude ezegonkor, bereziki herri industrial ezberdinetan inflazio indize ezberdinetan daudelako. Beraz, nazioarteko moneta-trukeak ikertzeko eta konpontzeko, herri baten inflazio propioa da hasteko lekua. Ezegonkortasunari aurre egiteko, herri bakoitzeko inflazioa kontrolatu behar da. Artikulutxu sorta honetan ikusiko dugu zer egin daitekeen inflazioa kontrolatzeko lan-gabezia sortu gabe.

Joseba TOBAR-ARBULU

Eusko Alkartasunak mikaztu ditu Gasteizko kontsentsuak

Amaiezinezko negoziaketen ondoren eta EA azkenean aparte geldituta iritsi da Jose Antonio Ardantza bere proposamenaren inguruan bost partidu biltzera. Eta 1985ean Gasteizko Parlamentuaren erabakiaren aurrerapauso bat izan behar zuena, Hego Euskadik bizi duen egoera nahaspilatsuaren ispilu geratu da.

Errege Magoen gauean Euskal Herriari iritsi behar zitzaion erregalia promesatan gelditu zen, Ardantzak berak urtarrilaren 6ko goizaldeko 1,30etan berria eman zuenean: «**Oraindik ez dugu akordiorik lortu**». Urtarrilaren 10erako zen hurrengo zita, eta hamabi ordu eztabaidatan eman ondoren, adostasunik ez. Urtarrilaren 11. osoa eman eta hurrengo goizaldeko hiruretan bukatu zen prozesoa, baina hasieran zekarkeen indarra bidean galduta.

Errege egunetik, laberintoa

Apostu inportantea zen: Herri Batasuna ez beste partidu guztiak biolentziariaren aurrean ados jartzea. Emaizaren zain zeuden Madrilgo agintari eta komunikabideak, Hego Euskadin Autonomiaren eta Foraltasunaren apostua egin dutenak eta Herri Batasunak biltzen direnak. Baina joan den igandeko akordio posibleari gertatu zekiokeen okerrean pasea zitzaiola ikusi zen: luzapenen poderioz indarra galdu zuela, jaio aurretik.

Jose Antonio Ardantzak joan den urteko irailaren 25ean lehen proposamena bota zuenean, «**biolentziaren kon-**

trako kontsentsuaren gidaritzaz hartzeko prest nago», inork ez zuen esan bide erreza edukiko zuenik. Abenduan ikusi zen gauzak puska bat konplikatu zitzaizkiola, bigarren dokumentu bat prestatzera behartzeraino. Eta Errege bezperan, laberinto itxura hartu zuen egoerak.

Errege bezperatik aurrera, partiduek akordioa lortzearen prezioa usainda beste lehentasun bat zuten: elkarriketak hautsiko zituztenak ahal izanez gero besteak izan zitezela. Urruti gelditzen zen Ardantzaren lehen asmoa: 1985eko martxoaren 14ean Gasteizko parlamentuan lortutako kontsentsuan urrats berri bat egitea. 1985eko erabakian aipatzen zen «**ETAk ez duela lejitimitaterik Euskal Herriaren nahia adierazteko**», ETari arazo politikoak negoziatzeko ahalmena ukatzen zitzaion, eta negoziatzeko partiduak zeudela argitzen zen, Estatutoaren balioa aldarrikatu eta ETari armak uzteko eskatzeaz gain.

1985eko martxoko erabakiaren aurrerapauso behar zuena, kontsentsuaren haustura bihurtu da.

Urte hasieran, irudi berria hedatu dute jeltkideek eta lan borobila izango zen Eak protagonismo puska bat kendu ez balie.

Madrilgo hitzarmenaren zama

Ardantzak irailean bere asmoa adierazita, urrats nabarmenik egiteko denborarik izan baino lehen, Madrilgo gobernuak hartu zion aurrea. Felipe Gonzalezek Adolfo Suarezekin izandako elkarrizketa baten ondorioz etorri zen dena. Elkarrizketetan HB kanpoan utzi zen, deitu gabe, EAK ez zuen sinatu nahi izan itxurakeria bat zela salatuz, eta Izquierda Unidari barrura begira burukomina frango ekarri zion sinadura hark, PCEk erabakiak bere kasa hartu zituelako.

Behar bada Ardantzaren ahalegin honetan ere eraginik izango zuen Madrilgo agiriaren jatorrizko bekatuak. Ez da ahaztu behar, izan ere, Madrilgoaren jatorriaz bi interpretazio eman zirela bere garaian: kontsentsu bat lortzeko Gonzalezek primeran burututako plan baten fruitua zen batzuen ustez, eta beste batzuek zioten kasualitate baten ondorioa izan zela dena, Suarezren ondoren kazetariekin hitz egindakoan ikusi ziren posibilitateek sortua. Madrilgo konpromezuen zama aurpegiratu die Inaxio Oliberik ere tratua sinatu dutenei.

Bitarte horretan aldaketa gehiago ere emanak ziren. Lege Antiterroristaren kendu beharra mundu guztiak aitortzen zuen, Europari egokitzeko, poliziarentzako tresna bereziak legedi arruntean sartuz. Eta inportanteena, ETArekin solasean ari zela aitortu zuen Gonzalezek, Mitterrandekin egindako elkarrizketaren ondoren.

EAK asmatu protagonismoa atxikitzen

Eusko Alkartasunak Madrilgo tratua ez sinatzean bere eritzia jakinerazi zuen, ezer berririk ez zekarrela eta biolentzia benetan desagertu zedin aztertu beharrekoa, euskaldunon autogobernuaren gorabeherak, ez zirela ikutu ere egiten. Ardantzaren lehen dokumentuari «apaingarria» deitu zitzaion, baina sozialisten presioz bigarren dokumentua eztabaidarako atera zuenean, EAK ere aurretik edozein negoziaketari uko egiteko ez zegoela adierazi zuen. HBtik desmarkatu da, batik bat Madrilgo begien aurrean, baina zurrumurruak gezurtatuz Oliberi mantendu du negoziaketetan —Porres ipini gabe— eta protagonismoari eutsi dio.

Sozialistek ipini diote kontrapuntua EAren jarrerari, honek autogobernuaren beharrak eta arazoak benetan aztertzea proposatzen zuenean Benegasek bakarrik biolentziaz eta «terroristen» arazoez hitzegitea bultzatzen zuelarik. Erdibideko konponketak haizeak eman ditu. Nola edo hala kontsentsu batera iritsi nahiz aipatu zuen Juan Mari Bandresen biolentzia eta autogobernua bi agiritan aztertzeko posibilitatea, eta handik bi astetara bereganatu zuen ideia Julen Guimonek. Sozialisten laguntza handirik gabe, EA, EE eta jeltkideak atera zitzaizkion gainera.

Euskadiko Ezkerrakoek egin dute apostu argi eta garbi hitzarmenaren alde. Batzuen ustez, hitzarmenean sinesen zutelako, eta beste zenbaitenean, partidu handiek bezala beren espazio

eta irtenbide propioa landu ezin dutelako; orain urte bete EAri segitzen zion bezala, orain Ardantzari lotuta dagoela. Edonola ere, hitzarmenaren aldeko inkondizionalak azaldu dira, baina protagonismoa Ardantzak eduki du.

Jeltkideek ezin operazioa borobildu

Diskurtsoak esaten ez zekien Jose Antonio Ardantza hura azkenean oso egokierakoa atera zaie jeltkideei. Horrela ikusi zen PNVk bere urtebeteko birmoldaketa prozesoa burutzeko Arriaga antzokian ospatu zuen ekitaldian. Arzalluzek berak ez zion itzalik egin nahi izan.

Ongi antolatutako irudi operazio bat egin du PNVk azken asteotan, eta hori aitortzen dute azterlari politiko guztiek. Alderdiaren berritzea, aurpegi berri, gazte eta modernoekin, eta aldi berean orain dela bi urte ikutuezina zirudien egitura osoa goitik behera berriztatzea, marketing tanta ugaziz onduta amaitu dute egunotan jeltkideek. Azken hauteskundeetan sekulako jipoia hartu zuen PNVk horrela ekin dio urte berriari. EAK akordioa sinatu balu borobilduko zuket jeltkideek operazioa, baina...

«Egin» egunkaritik X. Mentxakak akordio berriak berekin zituen helburuak beste termino batzuetan aztertzen zuen astelehenean. Bere hitzetan, ETArekin negoziatu aurreko errepresio eraso luzatzen lagundu nahi du hitzarmen horrek, negoziaketari berari mami politikoa kendu, negoziaketan bultzatzea dezaletenei —atzerritarrei— ETArekin ikuspegi kontraintsurjentea sendotu, ETArekin ekintzek duten sustraia ezkutatuz, sustrai politikoa alegia. «Hitzarmen hau sinatzen bada, euskaldunon arazoak euskaldunok konpondu behar ditugula dioen ideia zaharra likidatuko du, zeren eta 'euskal arazoa' bere jatorria ukatuz konpondu nahi bait du. Espainia normalizatzea dute arazoa, eta ez besterik».

Sinatu dutenei sinatu dute eta biolentziari buruzko bezala autonomiari dagokion edozein kontsentsu berrik dituen oztupoak garbi gelditu dira. EAK urrats bat gehiago eman du —askok espero zutenaren kontra— bere hirugarren bidea zehazteko, eta Nafarroaren edo Ertzantzaren arazoekin batera aspaldiko oihartzunak ere entzun ahal izan dira: «Hitzarmenak ez du biolentzia instituzionala salatzen»... Honek HBri mesede —bere posturak sinesgarritasuna irabazten du— haina buruhauste sortu lezaioke. Orain Madril zer dioten beharko ikusi.

INAKI ZUBIONDO

Jerusalemgo txingarretan sua piztu da berriro

Hilak hil, Palestina bizi da

Kronika hau idazten hasten garenerako, hogeitamarren bat palestindarren odol berriaz zikindurik dira israeldarren eskuak. Hilabete bat inguru irauten duen errepresioaldi honek, Zisjordanian eta Gazan ez ezik, Libanoko hegoaldean ere izan du eraginik. Libanotik abiatu bait zen, pasa den azaroaren 24ean, sei soldadu israeldar hil eta beste zazpi zauritu zituen palestindar militantea. Delta batean planeatzen iritsi zen hura, eta ekintzan hil zen; haren heriotza alferrikakoa izan denik ezin esan daiteke.

Ekintza haren ondorengo errepresio-defentsa boladan, ehundaka lagun detenitu zituzten israeldarrek. Horiatarik 186 askatu zituzten egunean, berriz (urtarrilaren 2ra egin dugu salto), Libanoko palestindarren zenbait posizioen aurka aire erasoak burutu zituen Tel-Aviv-eko armadak. Hemeretzi lagun hil ziren horretan, horietarik hiru druso eta palestindar familia bi.

Defentsa taktika desberdinak palestindarrek

FPLP-Komando Orokorra erakundearen omen zuten israeldarrek jopuntuan (berrek erreibindikatu zutelarik deltaren ekintza), eta bere sei militante hil ziren bonbazzaketan. Erakunde horrek atzera mehatxu egin du, kontratakatuko duela, eta horrekin batean, Fatah-Kontseilu Iraultzailea deituriko erakundeak egin du zemai (Abu Nidal-en erakundea berau). Dena den momentuz ez da beste ekintza hotsik heldu guganaino.

Arafatek egunotan lurralde okupatuetako populazioak su-armarik ez dezan erabili, dei egin du berriro: ez emateagatik —dio— israeldarrei beste zibil-sarraski bat egiteko aitzakirik. Nolanahi

ere, halabeharrez, harri eta makilak baizik ez dituzte palestindar manifestanteek erabiltzen; hori dela eta, hildako eta zauritutako gehienak beraietariak izaten dira.

Halaz guztiz, erantzun kapazitate handia erakutsi dute palestindarrek. Ha-

Atxiloketa bat Gazan; mendebaldeko

la, armadak palestindar bat hiltzen duen bakoitzean, jendea kaleratu egiten da, eta gogorki erasotzen. Esate baterako, Jerusalem 20 kilometrotara dagoen Bir Zeit herrian, israeldarrek harrika kanporatu eta gero, palestindarrak nagusi suertatu ziren, eta «eskualde liberatu» deklaratu zuten —Israelen noski ekintza gutxietsi zuen, «adolezente batzuren» lana izan zela aldarrikatuz.

«Hildako bakoitzak desorden gehiago...»

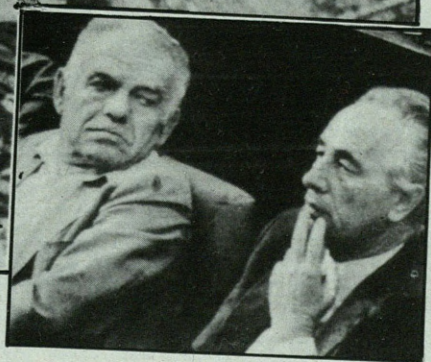
Ez hori bakarrik: huelgak ere ugaritu dira eta, azkenik, israeldar produktuen boikota egiteko deitu dute populazioa. Hasteko, zigarriloen boikota egingen dute; gero, deia egin dutenek beste hiru etapa betetzea gura lukete: Israelgo edari ez-alkoholikoen boikota, zergarik

Zisjordanianako merkatari kale batean: normalitatearen atzetik...

ren gendarmeak...

**Shamir (ezkerrean,
Peresen ondoan)
lainotan bizi dela,
esan du oposizioak**

ez dadin ordaindu eta amaitzeko Israelen lan egiten duten 100.000 palestindarrak ez daitezten beren lanetara joan. Boikot hau OLPeke sektore moderatuek bultzatzen dutela, esan daiteke: Mahatma Ghandik Indian egiten zituen kanpaineekin konparatu dute berena. Israelgo Polizi ministrariak dei horri ez segitzeko, abisatu du; bestalde, israelarren ustez, palestindarrak beren lanetara joango ez baldin balira ere, erraz omen liteke beste nazioetako langileak bertaratzea.

Su-armarik ez dadin erabili, Arafatek ez ezik, Israelgo Armadaren komandante-burua den Dan Shomron-ek ere egirik dauka, «hildako bakoitzak 'desorden' gehiago eragiten bait du», noski. Errepresioaren xifrak, ikusi nahi dituenarentzat hor daude: hiru asteren buruan, hildakoez aparte, hirurehun zauritu eta bi milatik goiti atxilotu.

Atxilotu hauetatik erdia libre gelditu da jadanik, beste 300 kondenatuak izan dira eta gainerantzekoak zain daude. Garantia gutxiko epaiketak egiten zaizkie, nonbait, hori da behintzat hara heldutako obserbatzaile guztiek esaten dutena. Hotsik handiena sortu duen kasua bederatzi herbestaratuena izan da. Oso «peligroso»tzat jo dituzte Tel-Avivetik, eta Palestinatik kanpo bidali nahi dituzte. Poliziak nora bidali baduela esaten baldin badu ere, «Haaretz» egunkariak puntu horretan zailtasun handiak topatzen ari direla, errebelatu du.

Kanpoan zein barnean Israel kolokan dago

Estatu Batuen une honexetako jarre-
ra ulertzea ez da txit erraza. Israeli bu-
ruzko kondena proposamen guztiei be-
ren betoa jarri bait zieten Nazio Batue-

tan orain arteraino, orain aldiz, bapa-
tean, bederatzi atzerriratze horien kon-
trako botoa eman dute. Jakina, guri
ihes egiten digun arrazoi taktikoren bat
egonen da tartean, bestela Washingto-
nen oin-harria Ekialde Erdian Israel iz-
aten segituko duela ez bait dago zalan-
tzarik —Hegoafrikakoa gogoratzen du,
nahiz eta Pretoriak egiten duena, be-
harbada, are lotsagarriagoa denez, hari
torniloak ere pittin bat gehiago estutzen
dizkiote.

Arabiar estatuetan ere, indarraldi ho-
nen ondorioz zerbait alda liteke. Egipto-
ren erreakzioari begira daude obserba-
tzaileak, Israelekin dituen harreman-
tan krisia antzeman nahirik. Israelgo le-
hen ministraria den Isaac Shamir-ek be-
rriz —ahuldade erakuspen bat izan dai-
teke— ukatu egiten du, gertatuak gerta-
tu, han «egoera berri» bat gertatzen ari
denik. Hori dela eta, «miope»tzat jo dute
bertako prentsak.

Egia zera da: bertan ere, eta parla-
mentuaren barnean, ezkerreko partidu-
ek bestelako irtenbideak, politi-
koak, eta ez militarrek, eskatzen dituz-
tela, eta laboristen idazkari orokorra
zen Uzi Baram-ek bere dimisioa aurkez-
tu du, hilaren 7an.

Azkenik esan —luzatzerik ez dauka-
gu baina— Libanoko egoerak are gehia-
go korapilatzen dituela gauzak: beti gi-
sa; izan ere, han ere bait dago, egon Is-
rael; baina hura «beste» historia bat da.

PABLO SASTRE

Israelgo demokraziaren neurritan...

Mendebaldeko Europak eta orohar
lehen mundu aberatsak
gabonaren aitzakiz irri, parra
eta jakitan dirutza xahutu
bitartean, ekialde hurbilean
palestindarrek su eta gar nozitu dute
mendebaldeko gendarmearen
fusilpetik. Israelgo demokrazia
parlamentariak berriz ere bere mugak
erakutsi ditu militarrek hogeinaka
gazte —nerabe esan beharko?—
akabatuz manifestaldietan; milaka
neska mutiko gartzeleratuz —urte
t'erdiz batzutan— bi minutu iraungo
duen epaiketa militarren zain, harri
bana bota dutela eta...

Israelgo demokrazia modeliko eta ia-ia
progresistak, apartheidaren bertsio
berria dakarkigu, hori bai sutilagoa,
beltzen ordeztu palestindarrak.
«Zisjordania eta Gazako errefuxiatu
guneen baldintzak gizagabekoak dira,
eta balore zibilizatuentzako iraina»,
aitortzen zuen David Mellor
britainiarra. Orain arte ez ote da
konturatu kanpo arazoetako
ministrari ordea zer diren
konzentrazio guneak? Zenbat hil
gehiago berharko dira sionistei
eskatzeko zapaltzen dituzten
lurraldeak lagatzeko? Noiz esijituko
diote Estatu Batuek eta mendebal
Europak paperetan bikain datorren
autodeterminazio eskubidea indarrean
jartzeko? Zenbat diaspora gehiago
palestindarrak itzuli orduko? Zenbat?

Iñaki Goitioztza

Magrebeko batasunaren alde

Ia seguru dirudi
Aljeriako Bend-
jedid presiden-
tea Tunez eta Li-
biara uneotan
egiten ari den bi-
sitatik, Magrebe-
ko estaturen «ton-
tor» baterako
deia aterako de-
la. Tunez, Mauri-
tania eta Alje-
riak badute ba-
tasun-akordio
bat sinaturik, ha-
labaina Tuneze-
ko Ben-Ali presi-

denteak boterea
eskuratuz geroztik,
ez dira ho-
rretaz elkarre-
kin mintzatu. Li-
bia da halere de-
nen mirapun-
tuan dagoena,
besteekin Ma-
grebeko proiektu
baterakoi ho-
rretan (Maroko,
eta Sahara (!) fal-
tako lirakeke ba-
karrik) bat egi-
nen ote duen
alegia.

Californian sortu zuten duela 15 urte,
baina Europan jaio berritzat jo liteke

Mendiko bizikleta, abenturarako modu berria

***Duela gutxi arte, lokatzetan, belarretan, hon-
darretan, elurretan nahiz putzutan ibiltzeko
tresnarik ez bazen ere, hori ere asmatu dute.
Mendiak igo, mendiak jaitsi, trabesiak egin eta
beste mila abentura erakargarri egiteko balio
duen tramankulua asmatu dute: mendiko bizi-
kleta.***

Aitortu beharra dago asmakizun berri hau ere, beste asko bezala, EEBBetan jaio zela, Californian alegia, duela hamabosten bat urte. Zalantzarik gabe, gauza ederra da Euskal Herriko edo beste nonahiko errepideetan bizikletaz ibiltzea, baina naturazale direnentzat are atseginagoa da oinezko edo eskizko bide horiek bizikletaz egin ahal izatea.

Europan jaio berria dugu kirol-moeta berri hau: oraintxe oinez ikasten hasia da. Duela laupabost urte ekarri zituzten Estatu Frantsesetik hona, bizikleta arraro eta itxuraz baldar samar horiek. Ordurako, EEBBetan bi helburu ezberdinekin erabiltzen hasiak ziren: batetik, mendietako jaitsiera pikuak egiteko; horretarako oso bizikleta pisuak erabiltzen hasi ziren, kanbiorik gabeak, eta batez ere, sendoak, noski. Bestetik, bizikleta arinago batzurekin ralliak egingen hasi ziren.

Ohizko bizikletarekiko ezberdintasunak

Urte gutxi batzuren poderioz, gaur egun mendiko bizikleta edo «mountain bike» delakoak bere nortasuna hartu du. Txirrindularitzako ohizko bizikleta

batekin gonbaratuz, ezberdintasun nabarmenak ditu.

Koadroarekin hasiko gara. Itxuraz antzekoa da, baina angeluak irekiagoak eta beste batzuk, estabilitate eta oreka

hobeagoa ematen diote, bizikletaren kontrola erraztuz.

Gurpilak ohizkoak baino txikixagoak dira, 650 mm-takoak. Hauetan, ezaugarri nabarmena zabalera da ordea, eta gainera kubiartak marrazkiak eta takoak ditu, motokrosseko gurpilen antzera.

Eskutokia edo manilarra zuzena, laua eta zabala da, bizikletaz kontrol hobeago bat izateko. Kanbioak ere eskutokian daude, ziklo-krosseko bizikletetan bezala.

Kanbioei dagokienez, 18 abiadura dituzte, pinoi oso handi (30 hortz) eta plater txikiekin (26-28 hortz), edozein malda gogor igo ahal izateko.

«Lehendabiziko aldiz mendiko bizikleta bat hartu nuenean, inguruan nuen guztiaren jaun eta jabe sentitu nintzen».

**Mendiko
bizikletak
ohizkoak
baino
bi kilo
gehiago
pisatzen
ditu,
baina
trukean
sendotasun
izugarria
eskaintzen
du.**

Pedalak ere zabalagoak eta hortzdu-nak dira.

Guztira, ohizko bizikleta batek baino bi kilo inguru gehiago pisatzen ditu, baina noski, pisu horren truke sendotasuna eskaintzen du. Lehendabiziko aldiz mendiko bizikleta bat hartu nuen, inguruan nuen guztiaren jaun eta jabe sentitu nintzen, oztoporik handienak desagertu izan balira bezala. Ko-txeetatik urrun, kutsadurarik ihes egi-nez, mendiarekin bat eginez...

Norentzat?

Honelako galdera bat erantzutea ez da batere zaila: edonorentzat, noski. Ezberdintasun bakarra, ibilbidearen aukeraketan datza: laua, menditsua, norberaren gustoaren arabera. Orain-daino harrera zabala izan du, bai mendizaleengan, ziklistengan, zikloturisten-gan, ziklo-krossistengan, triatletengan edota bizikross eta trialsin egiten dute-nengan; eta eskiko zenbait ekipok en-trenamendu bezala ere erabiltzen du.

Egia esan, orain arte, merkatua oso murriztua izan du eta horrexegatik ka-litate-prezio eralazioa ez da orekatua izan; halere, merkatuan sartuz joango den neurrian, merkeagotuz joango dela uste da. European, Estatu Frantsesa da gailurrean dagoena, Peugeot eta Moto-bekane etxeekin batipat, baina Estatu Espainolean ere B.H. eta Monty entre-presak hasi dira mendiko bizikletak egi-ten.

Konpetiziorik ere bada

Gaur egungo gizarte konpetitibo ho-netan, gauza zaila litzateke sortzen den kirola berri bat aisia modura soilik egi-

tea, eta mendiko bizikletak ere badu bere atala konpetizioan.

Batetik, oztopo ezberdinak dituzten mendi ibilaldiak egiten dira, batzutan zirkuito modura eta bestetan ibilbide modura, malda gogorrekin gainera. Bi-garrenez, arrastian aipatutako jaitciera probak ditugu, orduko 90 kilometroko abiadurak hartzen dituztela. Estatu Frantsesean, eskiko estazioak udan era-biltzeko modua ikusi dute mendiko bizi-kletarekin, ohizko «arrastreetan», bizi-kletarentzako heldugailu berezi bat ezarri.

Bestetik, abildade edo trebetasun probak ere antolatu dituzte. Laugarre-nez, etapetako probak egiten ere ha-siak dira; eta guzti hau gutxi balitz, orientazio lasterketak ere egiten dira mendiko bizikletaz.

Mota ezberdinak aipatzea nahikoa ez balitz, datuek ere hitza badute tartetxo honetan; iaz, EEBBetan txirrindularitza profesionalean irabazle izan zenak, mendiko bizikletan ere munduko txa-pela jaso zuen.

Orohar, esan daiteke, honetara mu-gatu nahi ez dutenentzat, esfortzu aero-

**“ Urte gutxi batzu-
ren poderioz, mendiko
bizikletak bere nortasu-
na hartu du; ohizko bizi-
kletarekin gonbaratuz,
ezberdintasun nabar-
menak ditu ”**

bikoa suposatzen duen edozein kirola-rentzat entrenamendu bikaina dela: txi-rindularitza bera, eski ipartarra, eta fondoko atletismoa praktikatzen dute-entzat, besteak beste.

Osagarri bereziz horniturik

Lehen aipatutako ezberdintasunez gain, ibilaldiak egiteko prestatuak dau-denez, lohiestalkiak, matxarda edo pa-rilla berezia eta sendoagoa, behar iza-nez gero bizikleta bizkarrean eraman ahal izateko osagarria, bidezorro bere-ziak eta beste hainbat osagarri darama-tza.

Kirolariak eraman behar duen jazke-rari dagokionez, ziklista-jantzia edo txandal bat egokiak dira; oinetakoei da-gokienez bestalde, ziklo-krossekoak, trekkinerako erabili ohi direnak edo te-niserako erabili ohi direnak egokiak di-ra.

Bitxikeria bat edo beste

Kirola bakoitzak baditu bere bitxike-riak, edo agian kirola hori praktika bi-hurtzen duten kirolariek. Bada, Mount Blanc-era mendiko bizikletaz igo denik (beste goi mendi askoren artean), baina bada ere, lau urtez behin, Tolosatik abiatuz egiten den mendiko 14 orduta-ko martxa bizikletaz egin duenik ere.

Bada mendi batetara bizikletaz igo eta parapentez hegan jaitsi denik... ba-da, bada mila posibilitate, bada mila txoko, bada mila ero esango luke nor-baitek... baina baldin bada ala ez bada, mendiko bizikleta dastatu beharreko gauza da.

AMAIA ELOSEGI

Bertako autonomoen etxe okupatueta biziz, euskal gazteek esperientzia ugari jaso zituzten

Astebete Hamburg-en, mugida indartsu baten lekuko

Hasiberriko urtearen lehen astean, herri askotatik iritsitako gazteak bildu ziren Hamburg hiri alemaniarrean, bertako autonomo etxe-okupatzaileek daramaten burruka gertutik ezagutu nahian. Euskal gazteek osatutako autobus bat ere hantxe izan zen, eta bisitari horiek jaso zuten inpresioa bildu nahi izan dugu oraingoan.

Hamburg-erako bidaiak hainbat jenderengan biztu zuen gogoia, baina batez ere hemendik abiatutako autobusean gatzetxeetako jendea, etxe okupatueta bizi izandakoak eta beste talde iraultzaileretako partaideak bildu ziren. Oso pozik itzuli ziren hiri horretan pasatako astebetearen ondoren, bizi izandako esperientziak hango autonomoek daramaten burrukara hurbiltzeko balio izan dietelakoan. Nabarmena gertatu zaie ere hango jendeak Euskadiko kontuekiko agertu zuten interesa, bereziki haienaren antzeko inguru autonomoetan antolatzen diren mugidei buruz: irratilibreak, gatzetxeak, etabar.

Hiri horretan ematen den etxe-okupazioa, mugida autonomo zabalago baten isladarik ezagunena da, batez ere

portu aldamenean dauden Hafenstrasseko hiru edifizio okupatuak dira famatuena, baina mugimendu politiko horrek partidu ezkertiarrekiko deslilura eta gaitzespena dauka sorburua. Partidu horien funtzionamendu jerarkizatu eta ortodoxoari muzin eginez, ekintza zuzena aldarrikatzen dute hango autonomoek, instituzio politikoetan parte hartzetik aparte.

Prolemarik gabeko elkarbizitza

Etxe okupazio horietan, etapa berri baten atarian daudela dirudi Hamburg-en, dirudienez Udalarekin izandako negoziaketan ondorioz kontratuak sinatzeko prest agertzen bait dira, alokairu merkeak ordainduz. Kontratuek etxeak

hobetzera ere behartzen dituzte, eta badute, bai, horren premia ere, zeren oraingoz bertan eroso bizitzeko egokitasun askoren faltan daude Hafenstrasseko etxeak.

Etxe hauek asanblada bidez antolatzen dira, bozketarik onartzen ez delarik. Puntu honi garrantzi handia ematen diote, eta orain artean behintzat elkarren arteko akordietara iristen ez dute problema handirik izan. Lanaren banaketan ere ondo moldatzen dira eta elkarbizitzari dagokionean ez dute inoiz aparteko eragozpenik izan. Bizilagun denak ez badira ere, gehienak behintzat mugida autonomoaren barnean daude eta Hafenstrassen bizitzeari erreibindikazio politiko batzuri lotutako erabakia izan da gehienetan.

Etxe blindatuak, erasoaren beldurrez

Hafenstrasseko tabernetan ezezik etxe barneetan sartzeko aukera ere izan zuten hemengo autobusekoek. Etxe hauek ia-ia blindaturik daudela esan daiteke: kanpoan burdinezko ate lodiak, kolpe batez kentzeko moduko burdin batek eutsitako eskailerak, alabradaz osaturiko labirintoak, megafonia sistemak eta askotan jendea ere goardia egitekin teilatueta. «Tentsio handian bizi izan dira bertako ehun bizilagunak azken hilabeteetan. Kontratu sinatzeak segurtasun sistema guztia kentzera behartzen ditu baina puntu honetan, lehen esan bezala, mesfidantza handia erakusten dute».

Etxe hauek asanblada bidez antolatzen dira

“ Lanik ez egin arren, aleman orok jasotzen du hilero bizitzeko laineko soldata, baina ez dute etxe gero eta garestiagoen errenta ordaintzeko adina ”

Portuari bisita eta manifestaldi bitxiak

Hamburgeko portua ezagutzearen ibilaldi bat egiteko gomita luzatu zieten aleman autonomoek hemengo bisitari. Benetan izugarria izan zen ikusi zutena. Handia izan eta handitzen ari izanagatik ere, badirudi gero eta txikiagoa dela portuak behar dituen langileen kopurua. Horrezaz gain, kutsadurarekiko kezkarik apenas agertzen duten portuko enpresetako nagusiek. Bestalde, Hirugarren Mundutik ekarritako produktuak oso merke erosi eta oso garesti saltzeko joera nagusitzen omen da. Arma trafikoa ere oso garrantzitsua omen da portu honetan —eta badirudi Alemania NATO-n sartua egonagatik ere Malvinetako gerran Arjentinari armak saldu zitzaizkiola portu honetatik—. Guzti hauek salatu zizkieten —kopuru zehatzak emanez tarteka— Ham-

ketarik onartzen ez delarik.

Etxe okupazioen kontuan etapa berri baten atarian daudela dirudi Hamburg-en.

burgeko autonomoek portutik zehar egin erazi zieten ibilaldian zehar.

Urte berria hastekotan zegoelarik, legez kanpoko manifestazio bat izan zen Hamburgeko anfitrioniek antolatua, eta bertan ikusi ahal izan zen haien indarra. Ia mila jende bildu zen deialdira, eta haietako asko kaskoz eta makilaz horniturik zihoazen. Txaferoak eta petardoak ugari bota zituzten. Poliziaz inguraturik bilakatu zen kale-ekintza baina haien erasorik ez zuten sufritu manifestariak.

Hemengoaren batere antzik ez

Nolanahi ere den, eta hemendik joandakoek jasotako inpresioen arabera, alde handiak daudela esan daiteke hango gazte jendeak darabilen mugida autonomoa hemengoarekin alderatzez gerotan. Hango gazteriak etxetik kanpora jotzen du bizitzera oso gazterik, hemen ez bezala. Eta lanik ez egin arren, aleman orok jasotzen du hilero bizitzeko laineko soldata. Horrela, langabezia dauden gazteek —eta Hamburg-en beste inon baino gehiago dira— bizitzeko lain diru badute ere, ez dute etxe gero eta garestiagoen errenta ordaintzeko adina. Horregatik okupazioa gazte aleman askoren premiari erantzuten dion egintza da.

Euskal Herrian gero gehiago azaltzen da problematika hau baina ez dio Alemaniakoari antz hurrik ere ematen. Hango gazte jendeak, orohar, diru gehiago darabil, eta hori Harburgeko autonomoek duten azpiegituran ere na-

bari da. Gonbidatuak berek erabiltzen duten inprimategia ikustera eraman zituztenean, esate baterako, txundituta geratu ziren, hemen pegatinak, fantzi-neak eta abarrak kaleratzen diren modua ezagututa hura ikustea ez bait zen gutxiagorako.

Ustegabeko nazioarteko bilkura

Madritetik ere gerturatu zen jenderik Hamburgera, eta baita Europa nahiz Amerikako bazter askotatik, eta ustegabea antolatutako nazioarteko bilkura handi horren barruan, euskal gazte jendeak hainbat bilera burutu zituen aleman autonomoekin, esperientziak eta ikuspegiak alderatuz eta trukaturik.

Gure solaskideak honela agertzen zirela han ikusi zuenari buruzko eritzia: «orohar, bertan ezagutu dugun gazte jende autonomoak burruka benetan bizi duela iruditu zaigu, zeren okupaturiko etxe batetan bizitzeak iraultza bizi-tzen ari izatea esan nahi bait du, horrek, halaber, beren arteko lotura estutu ere egiten duelarik». Alde horretatik, esan behar da orain dela urte batzuk okupaturiko etxeetako bizilagunek —Chemnitzstrasse, Thadenstrasse eta abarretakoek— kontratuak sinatu dituzten, baina hala ere bidaiarien ustez iraultza giro horretan loturik bizi dira oraindik ere, Hafenstrasseko mugidari lotuta betiere.

ENEKO TXOPEITIA

Hego Euskadin 1987an,
100 hildako eta 500 zauritu
lan istripuen ondorioz

Urtetik urtera gora doaz lan istripu eta gaisotasunak

Egun hauetan lanpostua gorde edota komenio zuzen baten alde borrokatzeagatik protagonismoa hartu dute langileek. Badago izkutuan geratzen den beste errealitate mingarri bat ordea: munduan 180.000 langile hiltzen dira urtero eta 110.000.000 istripu larri gertatzen da; estaduan egunero 6 langile hiltzen dira, azken 10 urteotan 26.000 hil direlarik eta 1.987. urtean Hego Euskal Herrian 100en bat langile hil da eta 500en bat istripu larri suertatu. Ezin uka garrantzizko gaia denik, nahiz eta komunikabideek beste gai batzuri eskaini espaziorik gehiena.

Datu hotzak besterik ez dira baina horien atzean izkututzen den tragedia egunerokotasunaren aspergarritasunean murgildu da. Heriotzea sortzen duten lan istripuak dira egunkarietako orriak betetzen dituztenak, azkena Barakaldoko igeltsero batena, errege egun hila 25 urte zituelarik, ezkondua

eta 3 haurtxorekin. Bere aita orain 24 lau urte lan istripuz ere hila, 'bat gehiagor'. Lan baldintzak eta lanpostu zehatz batetan egoteagatik langileek korritzen dituzten arriskuak eta hartzen dituzten gaitz kronikoak anonimato hutsean gelditzen dira.

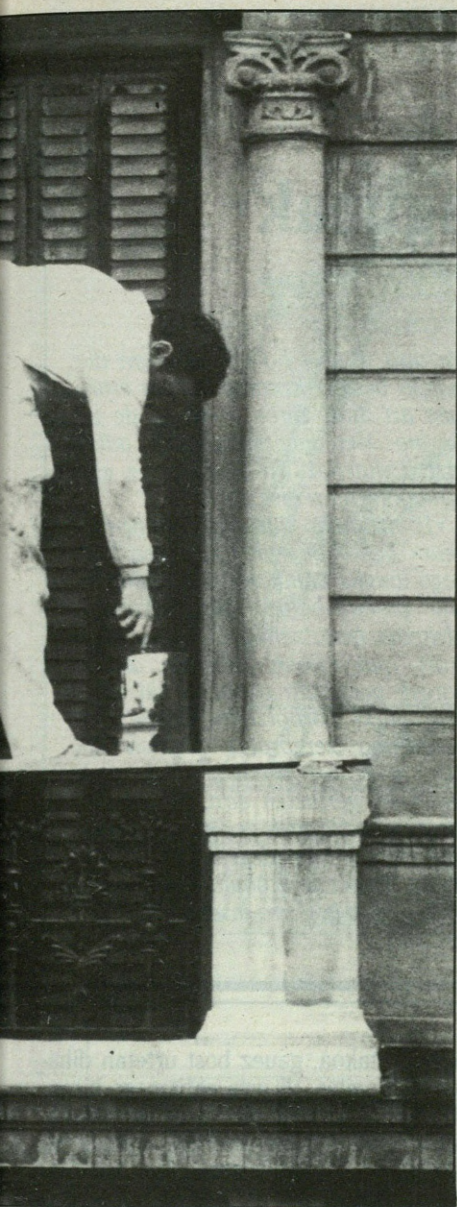

Lan inestabilitateak kontratatetako laner

Berrogei urterekin trapu-zahar bihurturik

«Gezurra badirudi ere, dio Jesus Uz kudun, 'Pedro Orbegoza SA'ko komitekoa, hain egoera larrian lan egiten ari dira, Gipuzkoako metalurgia sektoreko langilegoaren %50a gor gelditzen ari dela, eta 1.971.eko leislazioa aplikatuz gero, Gipuzkoako lantegi erdiak itxi beharko genituzke». Legediarik betetzen ez dela edozein eraikuntza edota lantegitan ikus daiteke baina langileak, gehiegitan, kontrola ez dezaketen tresneria eta produktu kimiko berrieekin lan egiten ari dira, egunero-egunero osasun apur bat lantegian galtzen dutelarik.

Jende askok pairatzen dituen gaitz kronikoak lantegitan hartutakoak direla demostratzen ez bada, inolako azterketarik ez delako egiten da, are gehiagor, datu ofizialei lotzen bagagozkie, estatua espainolean ez dago lanarekin er-

riotzera kondenatzen ditu.

lazonaturik dagoen ia gaitzik, estatu honetako langileek egoera ezin hobean lan egiten dutela pentsa arazten du horrek.

Bestalde, FPE direlakoetan kolokaezin langile mordoa suertatzen ari da, «ikusgarria da, legalki lanpostu baten eskubidea dute baina langile asko ez da gauza lan egiteko eta ez du inolako ez indemnazatorik ez ezer, 40 urterekin trapu-zahar batzu dira».

Kasualitate gutxi, errudun asko

Istripu bat suertatzen denean, askotxotan entzuna da langilearen baldarkeriagatik edota kasualitateagatik gertatu dela; egun entpressek aldizkako langileak kontratatzen dituzte, hauek behar beharrez edozein lan arriskutsu onartzen dutelarik, bestela kontratua onaitu eta... kalera; bigarrenik, langileari bere espezialitatekoa ez den edozein tresnatan lan egin erazten zaio; bestalde, laugarren eta bostgarren turnoen ezarpena osasunaren kaltetan dela onartzen du OMSeK eta laugarrenik, produktibitatea handitzeak arrisku handiak ekarri ditu langilearen osasunarentzat. Istripua gutxitan da kasualitatea, faktore anitzek batuketan datza istripuaren arrazoia.

«Une honetan errudun handiena estadia da, PSOEk gobernua lortu zuenetik segurtate eta higienaren Liburu Zuria aterako zuela agindu zuen eta oraindik zain gaude. Bitartean istripu kopurua %30a igo da eta segurtate eta higienarako aurrekontuak erdira jeitsi dira. Eta aldaketak hementxe ditugu, orain arte istripu bat suertatzen zenean entre-

presak eman ohi zituen indemnitzazioak, gaur langile batek lanean beste bat hiltzen badu milioitako multa ordaindu behar du, entpresak eskuak garbitzen dituelarik, Orbegozon gertaturikoak».

Ez da ezer kasualitatea, langile batek gerrikoa edota kaskoa janzen ez duen horren zergatiak galdatzen al da? Langileak langabeziarekiko duen beldurrak egoera guztiak onartzen bultzatzen du, esijitutako erritmoan lan egin behar du eta gero datoz okerrak. Istripu guztiak langileen erruak bailiran azalduko dituzte baina horien arrazoiak nork ezabatu? «Askotan bromak eta guzti egin ohi dira, zertarako kaskoa eraman 300 hormigoi tona gainera erortzen bazaizkizu».

«1.985. urteaz geroztik biabilitate planarekin 330 langile gelditu ginen Magnesitas-ek Zubirin duen faktorian. Bai harrobian eta produkzio katean egiten diren lanak arras kutsakorrek dira eta entrepresa honetan, beste askotan bezalaxe, errentabilitatearen izenean langile kopurua murriztu eta lan baldintzak txarragotu egin dira.

Jokin Arrieta,
Magnesitas Navarras-eko langilea:

«Entpresak ez ditu ziurtasun eta higieneari buruzko proposamenak betetzen»

«Langileak langabeziari izu handia hartu dio eta, garai batetan lan baldintzak hobegotzeko eskakizunak egiten bagenituen, egun horrelako gutxi ematen da, batez ere, parte bat sartuko dizuten beldur zarelako. Lan hori egin behar dela esaten dizute eta egin behar, bestela... parte. Seguritate eta higie-ne batzordeak hobekizunak proposatzen ditue-nean, proposamenetan soilik gertatzen da, entpresak ez bait ditu moeta horretako neurriak onartzen. Garrantzitsuena produkzioa merkeagotzea da eta beste guztia bertan behera uzten dute.

«Gure arazo larriena hautsarena izan ohi da. Hauts tarteetan lan egiten dugu eta istripu askorik ez bada izaten ere, hauts horrek eragiten dituen kalteak zein neurritakoak diren imajina dezakegu, hemen minbiziarekin jendea hil da baina nola jakin egiten zuen lanarengatik minbiziaz hil zenik? Harrobian 86. arroka batek langile bat harrapatu eta hil zuen eta 81. urtean beste langile bate ere hil zitzaigun. Harrobian hanka eta beso mutilazioak eman ohi dira baina biriketara sartzen dugun hautsaren kalteak ez dira berehala somatzen diren horietakoak. Hala ere, hauts horrek inguruko herrietan egiten duen kalteagatik entpresak urtero milioi bat pezeta inguru ordaintzen dio herri bakoitzari, pentsa barruan lan egiten duen langileari, zer nolako mesedea egingo dion hauts horrek?»

«Langilea diruaren atzetik doa eta garai batetako kontzientzia galdu da. Lehen berogailua zela edota hauts arazoak zirela, batzartu eta gelditu egiten genuen. Gaur egun ez da honelakorik planteiatu ere egiten.

1.182. zbk./87-I-17 **ARGIA** 25

Jon Azkue ILSA-SLMM sindikatukoa:

«Armadoreen ez-gaitasunak langileak ordaintzen ditu»

«Itasoko langileak jasaten duen krisia berezia da. Batetik, langabezian dauden itsas langileak ditugu, eta bestetik, lan gehiago, hots, produktibitatea handitzen duten langileak, ordu extra ugari sartuz eta seguritate ezaz alegia; bestalde ordu sartze ugari honek stress izugarria eragiten du depresio bai sikiko eta bai nerbiosoak ematen direlarik, eta orain urte gutxi ez bezala, alkohol eta beste drogen irenstea nabarmena da.

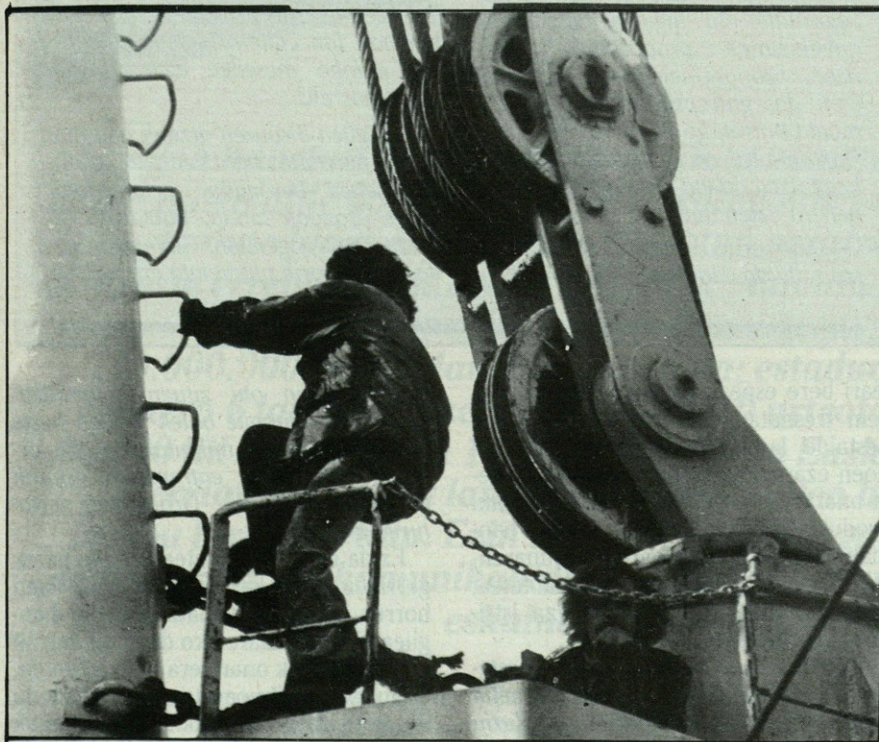
«Krisi honekin lan baldintzak okertu badira ere, baldintza ekonomikoek ere behera egin dute, eta honetan, zenbait sindikaturen konplizitatea badago; era berean, egun, nazionalitate atzeratu edota zapalduenetako jendea kontratatzen da, hala nola korear, filipiniar... etab.

«Aurretik borroken bidez lortu ziren garaipenak atzera bota ditu langabeziaren beldurrak: lau edo bost hilabete lan egin eta bi hilabetezko oporrak genituen, gaur egun sei hilabetetako kontratuekin inork ez du ezertxo ere esaten eta kontratua amaitzen zaionean langabezira doa edota beste barku baten bila hasten da. Bestalde, ezarritako mugikortasun planarekin sukaldean, makinak engrasatzen edota beste edozein lan egitera behartzen zaituzte. Izugarritzko zapalkuntza dago.

«Orain barkuak zeharo zaharrak dira, gainera geroz eta langile gutxiago kontratatzen denez seguritatea ur azpian geratzen da. Armadoreek diotenez ezin dute Europako ontziekin konpetitu eta horregatik langile kopuru murriztapenak ematen dira.

Barku hobeagoak egin ditzatela bestela kriminalitatean erortzen ari dira, zeren 'Instituto de la Marina Mercante'ren datuek adierazten dutenez istripuak geroz eta gehiagozten ari dira.

«12 ordutako guardiak estatu honetan bakarrik egiten dira, ez bait dago langile nahikorik eta baldintza txar guztiak batuz moeta askotako istripuak gertatzen dira: bodegetara erori, mutilazioak, bestalde, armadoreek gezurtatu arren, orain hilabete gutxi Zornotzako langile bat paludismo zerebralez Afrikan hil zen, jende berriarengan atake epileptikoak gertatzen dira, makinetan lanetan ari direnek gor-gorak bukatzen dute, radio-telegrafistek gorrak baino beste zertxobaitez amaitzen dute. Eraso gogorra jasaten ari garena.

Heriotze gehienak alturretatik erortzeagatik izan ohi dira.

Kontratetako langileak dira egoera larriengan aritzen direnak baina krisiak ez dio inori barkatzen eta langile

fijoak dira lantegian harturiko gaitzez hiltzen direnak. Igeltsero baten bizitza perspektiba 58 urtetakoa da, apaiz ba-

tena 78takoa, gaez bost urtetan diha-duen langilea 15 urte zaharrago bihurtzen da OITk dioenez, turno hauek ahal diren lantegietan kentzea aholkatuz. Arrazoiak xumeak bezain tragikoak dira.

Diruak dena erosten du eta osasuna ez da salbuespen bat. Entrepresarentzat lan arriksutsuak direnak plus edota prima batez babesten ditu eta langileak, baldintzak hobeagotu eta lan horretan ordu gutxiago lan egitea eskatu baino, diru ordaina nahiago izaten du, «krisiak dena hankaz gora jarri du eta une honetantxe, dio CCOOko militante honek, langileek galdutako kontzientzia bat berreskuratu behar dute, diruagatik hiltzen ari dira eta langilearen erru bakkarra ez borrokatzea, ez erantzutea da. Bide batez esan behar, langileen banguardiak, sindikatu guzti guztiek, erantzunkizun handia dutela honelako arazoak bazterrean uzteagatik».

Langile eta ekologista mugimenduarren konbergentziaren aldeko sindikalista anitz agertzen da baina egunero zapalduta eta egunero hiltzen den jendea-ri nola ireki begiak, gosez hil ala fabrikako lanagatik hil? Krisiak ez du barkatzen.

N. ARRASTOA

ARGIA

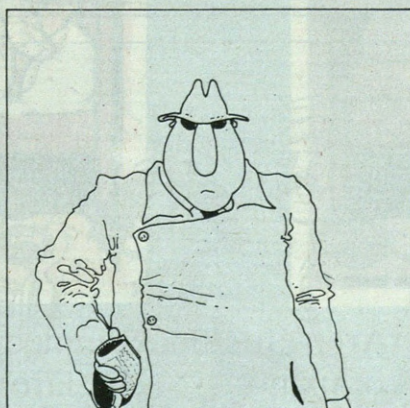
"TTARTTALO" ren laguntzaz

K O M I K I A

88. zenbakia

BOKARTA

Morao
Terrori

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

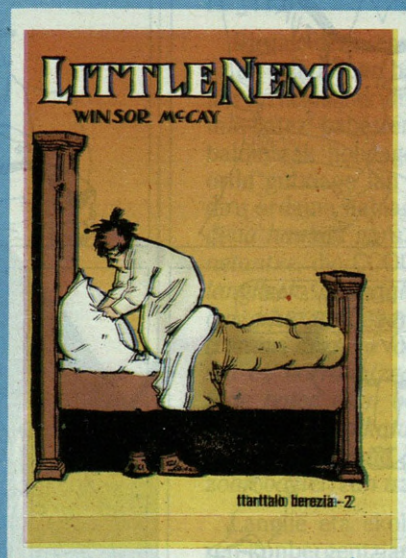
Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

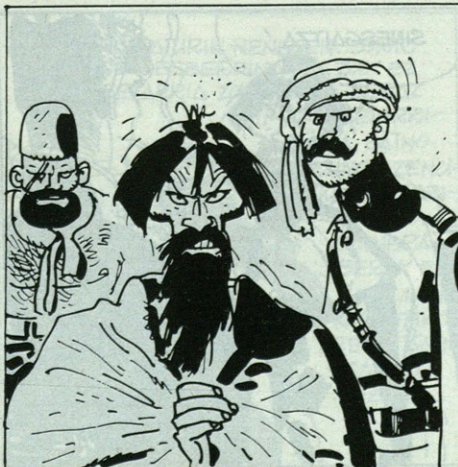
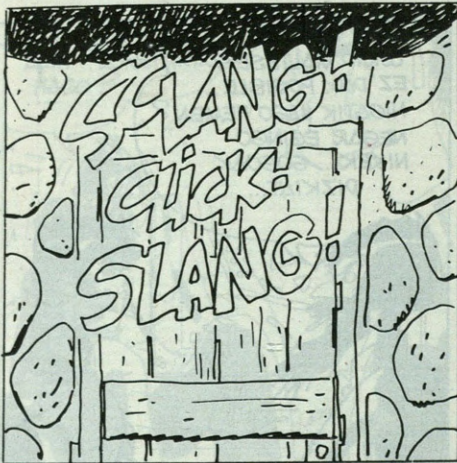
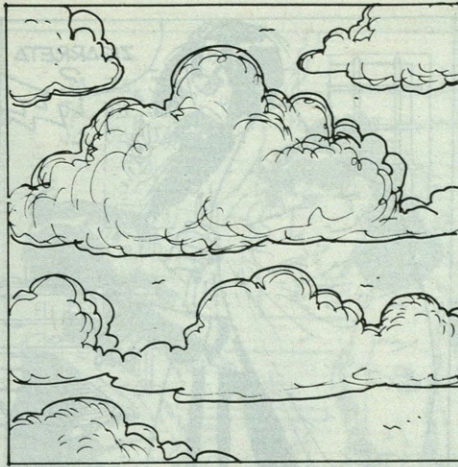
t.42 06 24

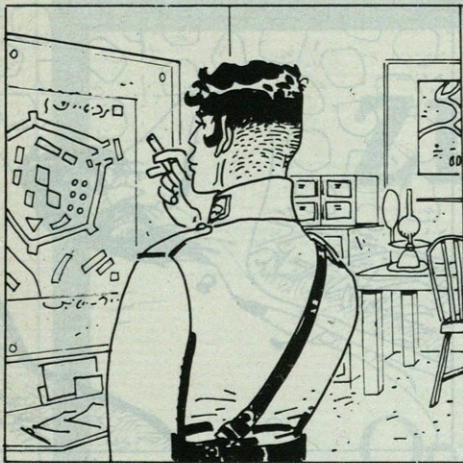
EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

BAI,
TXERRIA,
MUNDUKO
TXERRIRIK
TXERRIENA.

JA, JA, JA,
JA, JA, JA,
JA, JA, JA.

ZER GERTATZEN
ZAIAK? ZORATURIK
HAGO?

EZ EZAGUTZEKO
ITXURA EGIN BEHAR
BAZEN, KEINUA
EGIN ZEZAKEAN...
ALUA!

SSTH

CHEVKET DUT IZENA ETA
BENETAKO JENERAL TURKOA NAIZ.
SEGURUEN BESTE BAT NAIZELA
USTE IZAN DUZU... AZKEN
BOLADAN BERRI ARRA-
ROAK JASO IZAN
DITUT... BADIRODI
UBIKUITATE
DOHAINA DUDALA
TOKI GUZTIAN
IKUSTEN
NAUTE...

BAI ETA SEKULA
IKUTA EZ DITUDAN
TOKIETAN. NIRE ANTZA
HANDIA DUEN BATEN BAT
DABIL HEMENDIK
BAINA

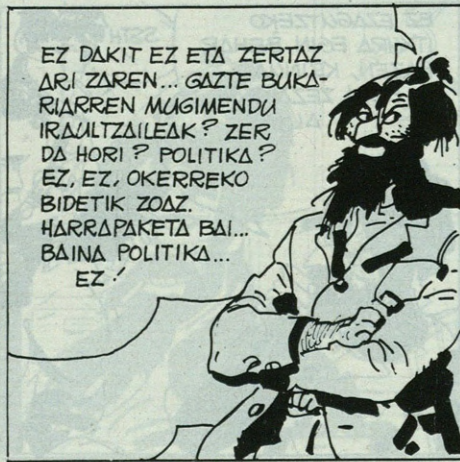
... EZ DUT BERE
IZENA EZAGUTZEN.
ZUK CORTO MALTESE
DEITU DIDAZU...

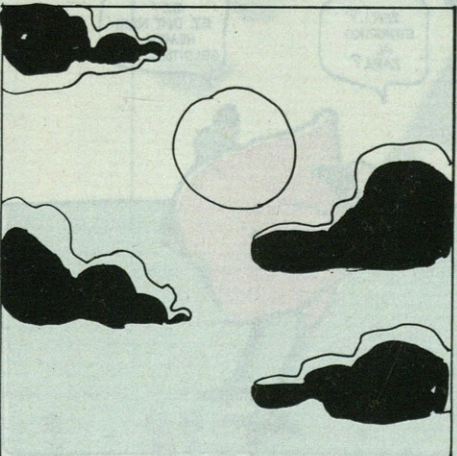
HALAKO
ENTUSIASMOA
AGERTU DUZU
KURIOSIDADEA
SARTU ZAIDALA.
HAINBESTEKO
ANTZA
AL DU
NIREKIN?

EZ... TRONPATURIK NENGOEN. CORTO
MALTESE DESBERDINA DA. ZUK EZ
DUZU BELARRIA ZULATURIK. BERAZ
KLIP-EKO BELARRI-
TAKOA BAINO

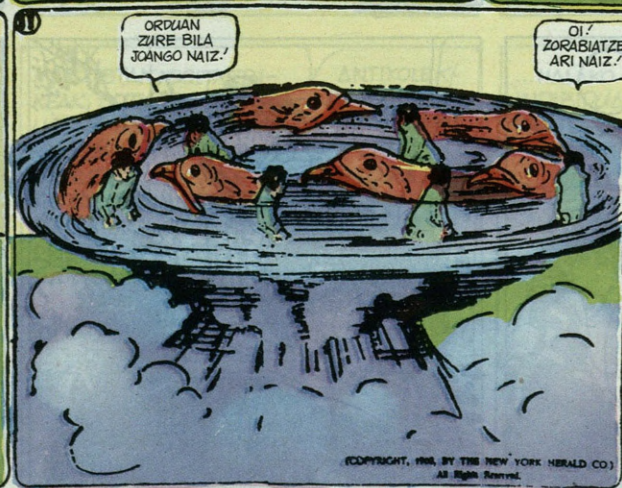
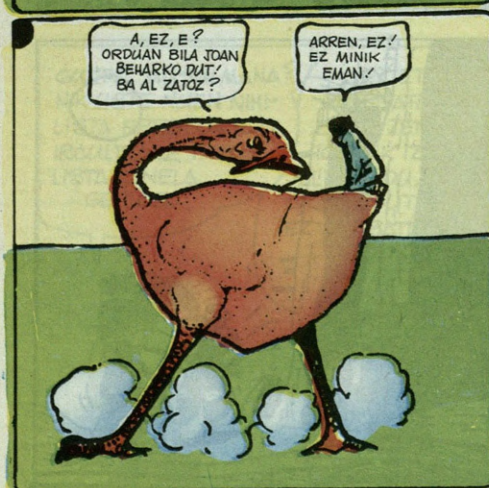
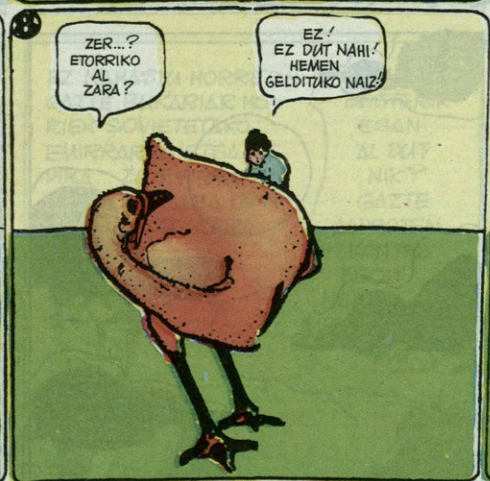
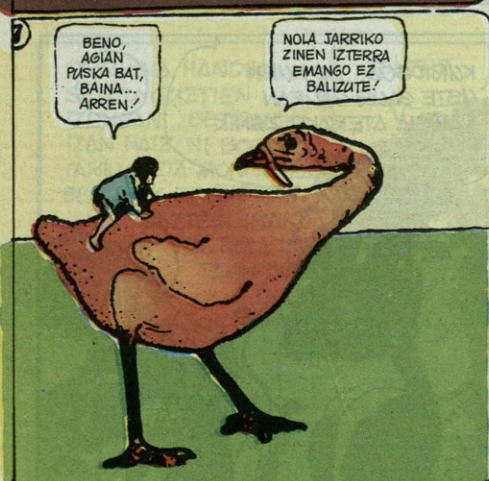
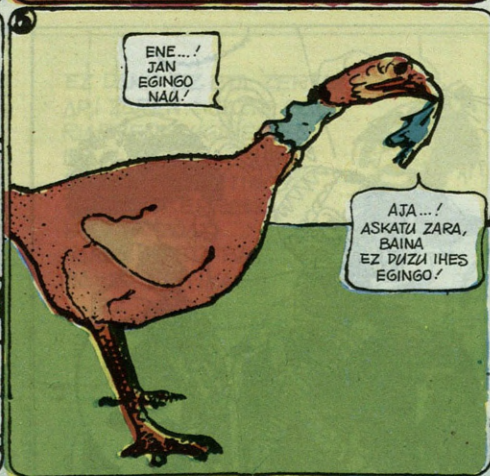
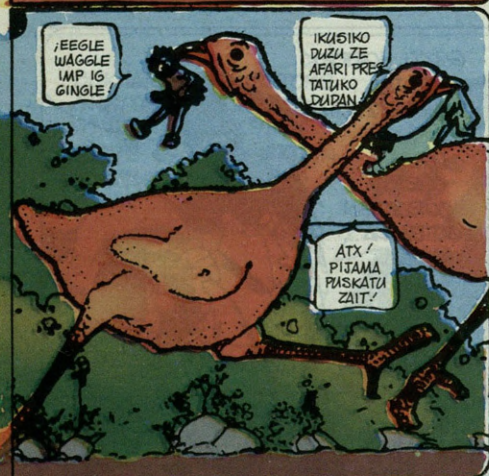
EZINGO ZENU-
KEEN ERABI-
LI. ETA
GAINERA,
BERAK EZ
LUKE INOIZ
KOLPATUKO
DEFENTSARIK
GABEKO
GIZONA...

... ETA EZ HONAINO INOIZ ETORRIKO
LAGUNTASUNA DEITZEN DEN HORREK
BULTZATUA EZ BALITZ... HAIN DA
NOBLEA. EZ DA GU
BEZALAKO SASIKUME
BAT... EZ? BENETAN
CORTO MALTESEK
EZ DU BATERE
ZURE ANTZARIK!

LITTLE NEMO IN SLUMBERLAND

Bi izan dira Goio Monrealen bizitza publikoaren ardatzak, politika eta kultura. Kultura unibertsitateko plataformatik, EHUko errektore bost urtez arituz besteak beste. Politika, plataforma desberdinetatik, ESEI, EEren inguruan eta gaur egun EAren eskutik. Espainiako Parlamentuan ihardun zuen senatore, baina ondo ezagutzen dutenek badakite jakin, afizioz zein ofizioz, Nafarroan isuri nahi izan dituela beti bere izerdiak. Nafarroako egoera ezberdina dela eta Komunitate Autonomoko eskemak zuzenki trasaldatu ezin direla azaldu digu pausatuki.

Goio Monreal: «Nafarroan ezin da ataskotik atera abertzaletasun politikoa gabe».

GALDERA: Bi urte baino gehiago dira EHU-UPVko errektore zinenetik. Nola ikusten duzu orain unibertsitatea?

ERANTZUNA: Unibertsitateaz nahiago dut ez hitzegin; gaizki esaka hasiko naiz bestela. Lojiko da pentsatzea batek lan bat uzten duenean desastre bat eginda gelditzen direla gauzak. Nahiago dut ez hitzegin. Egia esan hilabete asko dira ez dudala unibertsitate honengan pentsatzen, eta pozik nago. Gehiago ardurtzen nau orain Nafarroako Unibertsitateak.

GALDERA: Aldaketa handia da Komunitate Autonomoko Unibertsitateko errektore izatetik Nafarroako Parlamentuko deputatu izatera pasatzea. Zer suposatzen du horrek?

ERANTZUNA: Bueno, Nafarroako Parlamentua ez da Parlamentu profesional bat, eta Madrilgo eta Gasteizko Parlamentuak bezala; ez da Junta Generalak eta Nafarroako Parlamentua bezala. Ezberdinak dira. Azken hauetan ez da ematen dedikazio eksklusiborik eta ez da inkompatibilitaterik eginkizun arruntekin. Niretzat indar handiko argudioa izan zen hori. Nafarroako Parlamentura joateko Unibertsitatea utzi behar izan banu ez nintzateke joango. Horixe zen nik neukan modu bakarra unibertsitari profesionaltasuna gordeaz konprometzu politiko batean hein berean aritzeko. Hori Junta Generaletan gertatzen da, ez dute relevantziarik hauek, eta Nafarroako Parlamentuan, honek ere ez dauka relevantzia handirik baina argi eta garbi instantzia politiko bat da.

«Abertzaleon politika propio baten ezaz Nafarrorako politika kasik jenezida bat darama PSOEk».

GALDERA: Nafarroako Parlamentuan EAren bidetik sartu zinen, zergatik?

ERANTZUNA: Politika administrazio bilakatu da bere orokorrean. Politikak ez dauka Francoren aurreko sentidurik, ez eta trantsizio garaikorik ere. Dimentsio kolektibo garbia zeukan orduan. Gaur egun ordea politikoa, administradore ona ala txarra da. Nafarroan ere horrela gertatzen da... abertzaleentzat salbu.

Abertzaleak marjinalak gara Nafarroan. Ez dugu parte hartzen administrazioan. Oposizioan gaude, Nafarroan gutxiengo baten kausa den oposizioan. Horregatik zait hain erakargarria Nafarroako politika. Politikoa administraziozale bilakatzen denean daukan pribilegio remuneraturik gabeko konprometuzan. Alde horretatik berdin da HBn, EEn edo EAn militatzea Nafarroan. Hori bai, Instituzionalki jokatzeko ikusten nuen EA zela egokiena. Bueno, duda asko zegoen EEk puntuatuko zuen ala ez. Ez zidan gainera inork ezer eskaini.

Bueno, EAKo taldeak daukan daukan dimentsioa ez da garrantzitsua. Lau gara, aurreko legealdian hiru. Daukan dimentsioak erabat egoki bilakatzen du konprometzu instituzionaleko langintzarako.

GALDERA: Siglak ezberdinak urtu egiten direla ematen du, apenas dagoela matizik...

ERANTZUNA: Ez, ez. Nafarroan pertsonalitate politikoa badute hiru taldeek, begibistan dago. Sigla hauek ez daukate Komunitate Autonomoan daukaten esanahi berbera. Han espazio politiko handiak daude bakoitzarentzat eta proiektuak ere garrantzia handiagoa dauka. Ikuspuntu sindikal batetik EEk CCOOekin dauka harreman handiagoa, HBk bere sindikatua dauka eta guk ELArekiko entendimendura jotzen dugu. Bereizketak hauek ere hor daude.

HB ez doa Parlamentura. Oinarritzkoa da hori definiziotarako. Joango balitz, legealdian barrena, arazo asko eta askotan posizio berdintsuak izango genituzke, guztiak bait gaude getoan. Eta getoan egotean joku politiko zabalago batean egonez gero agertzen ez diren kidetasunak agertzen dira. Uste dut garrantzia gutxiago dutela siglek Nafarroan eta ezberdintasunak ez direla agertzen Nafarroan izan ditzakegun arzoengatik baizik eta Komunitate Autonomoan egiten denaren segidismo batenatik. Nafarroan, halaberharrez, Komunitate Autonomoan ez dauden konflictuzia elementuak izan behar dira. Analisis hau ez da iragan denari edo gertatzen denari begira egindakoa bakarrik,

Nafarroan egin behar denari buruzkoa baizik.

GALDERA: Baina hiru partidu horien artean, Nafarroan bertan, handiak dira ezberdintasunak.

ERANTZUNA: Bai, bai, noski. Ezberdintasunak... Argi dago gaur egun urrunago dagoela HB beste biengandik. Gertatzen ez bada negoziazioaren ondoren, eta honen ondorioz, HBk bere jarrera aldatzea Komunitate Autonomoan eta Nafarroan. Nazio planteamendu batetik Nafarroa eszepzioa da abertzaletasunarentzat. Ez dute balio Komunitate Autonomoko eskemek, bere orokorrean, Nafarroan aplikatuz gero. Abertzaletasunari min handia egiten dio, bestalde egun aldaezina den, segidismoak. Herri Batasuna Nafarroako Parlamentuan ez egotean abertzaletasunak ezin du bere potentzial guztia zabaldu Nafarroako prozesu politikoak baldintzatzeko.

Nafarroan joera handia dago, kasik aldaezina jada, hautesleen hesparrua hiru zatitan banatzeko: eskuinarentzat, bere hiru familiekin, heren bat; ezkerre, ezker estatalarentzat, beste heren bat; eta beste heren bat abertzaletasunarentzat. Eskuinak ezin du agindu, ezkerre ere ez... Jakina da Nafarroan ezin dela ataskotik atera abertzaletasun politikoarekin kontatu gabe. Abertzaletasun politiko hori operatiboa da sistemaren barruan egonez gero, eta une honetan oso ahula da, kanpoan bait dago HB. HBk zazpi deputatu dauzka eta guk, EArenak eta EErenak batuaz bost besterik ez. Eta ez dute joko bera egiten bostek edo hamabik. Hamabi deputatu oso garrantzitsu izango lirake gehiengoak osatzeko eta azken finean politika osoa baldintzatzeko.

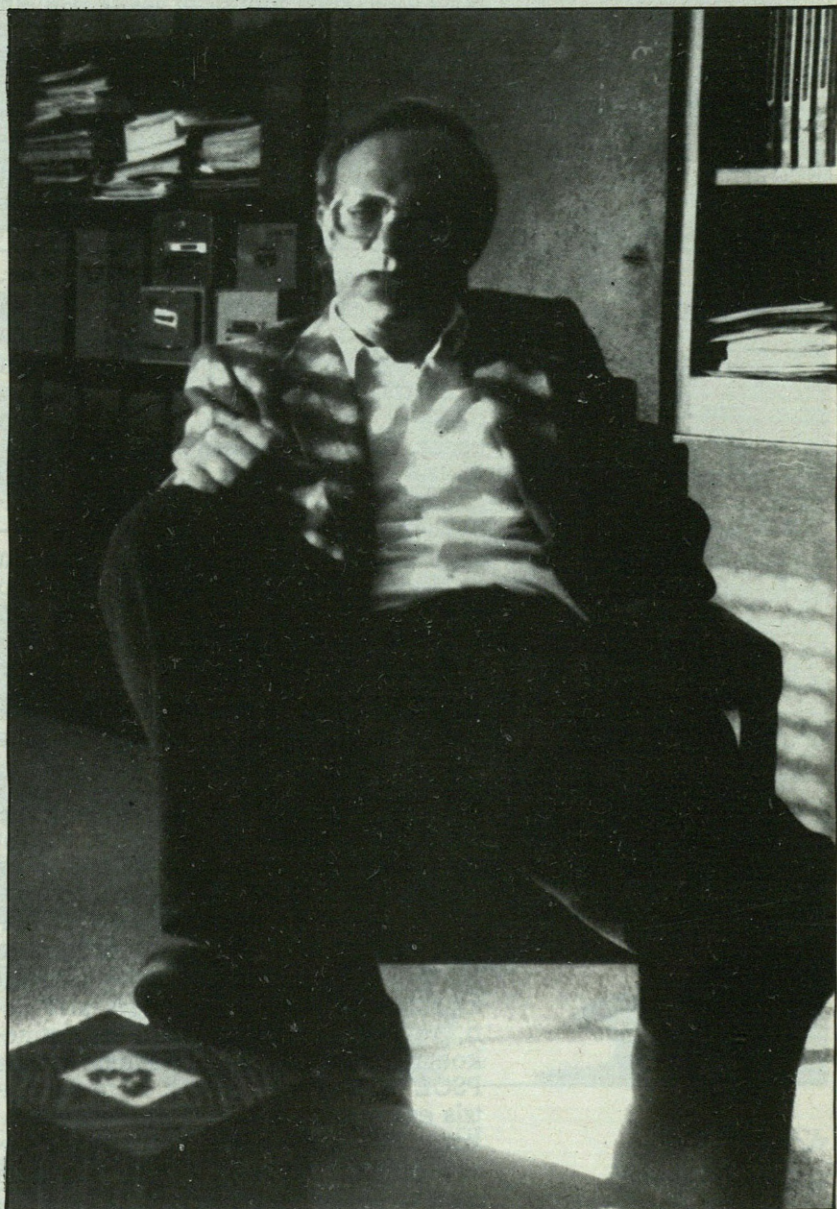
GALDERA: Dena dela, eta negoziazioei begira, kontutan hartuta Nafarraren espazio politikoa hiru heren ezberdinetan zatitzen dela, garrantzi handikoa izan zen duela hamar urte PSOEek emandako aldaketa politikoa. Abertzale agertzetik espagnolismoaren hesparrura pasa zen eskuinarekin batera. Gaur egun, eman al daiteke PSOEren alderantzizko aldaketa?

ERANTZUNA: PSOEren aldaketan, eta inpresio bat da, Frente Autonomikoan konprometitura zegoena eta trantsizioaren lehen bi urteetan Autonomia baterakoiaren alde jokatu zue-na, Eusko Parlamentariari Asanblada begiratzea baino ez dago, Urralburu zen hango idazkari, Preautonomia egoerari buruz PSOEek nola jokatu zuen begiratzea baino ez dago, eta

Konstituzioa egiterakoan ere nola jokatu zuen PSOEek 4. disposizio transitorioa sartuaz, navarrismoarentzako gurutze bat, edota nola jokatu zuen Gernikako Estatutua egiterakoan.

Horrela jokatu zuen trantsizioaren lehen aldiari. Eta gero aldatu egin zuen. Garbi dago hor eragina izan zuela Frente Navarro Independentien egon ziren pertsonen sarrerak. Arbeloa etabar. 77ko hauteskundera porrot egin zutenak. Baina halaber estatu aldaketa bat egon zela uste dut. Nafarroa alden du egin nahi da eta presioak daude linea aldaketa baterako PSOEren aldetik.

Gertatzen dena da urrats atzeraezin asko eman direla. Gauzak ez daude 77an edo 79an bezala. Amejoramentu bat dago, Institutio batzuk daude eta PSOE erabat konprometitu duen dina-

**«Nafar
ertzaletasunari
min egin dio
Komunitate
tonomoarekiko
segidismoak.
Honek sortzen
ditu
berdintasunak».**

**«Nafarroako
Parlamentura
joateko
Unibertsitatea
utzi behar izan
banu ez
nintzateke
joango».**

mika bat dago norabide jakin batean. Hasieran linea batean konprometatu zen, eta gero, sinistun berrien indarrez beste batean. Berezko ez duen linea batean gaineran. PSOEek ez du aurkitu berezko linea berezi bat konprometzu autonomikoa hautsi zuenetik. Ez du aurkitu beste guztiengandik eta eskuin nafartarrarengandik bereziko duen linea berezkorik. Erabat asumitu du Del Burgo-ren diskurtso politikoa. Gaurko Nafarroako planteamendu politikoen aita Del Burgo da. PSOE oso konprometituta dago azken urtetoan egin duen eta esan duen guztiarekin. Uste dut PSOEek ezin duela gehiegi aldatu, abertzaletasun osoak Nafarroan jokatzeko ez badu behintzat eta baldintzak jartzen agintzeko orduan. Orduan PSOE, edo erabat konsekuentea da bere politika navarristarekin eta eskuinarekin paktatzen du, orain egingo duena agian gobernatzeko, edo abertzaletasunarekin paktatu behar du, beti eskuinarekin batera joan nahi ez badu.

GALDERA: Nafarroa negoziazio gai izateak luzarora begirako estrategiak alda ditzake agian...

ERANTZUNA: Ez dut horren itxaropenik. Ojala horrela balitz, baina ez dut konfidantzarik. PSOEek gehienez ultra navarrismo postura hori utzi dezake eta beste hirugarren postura batera ailegatu. Baina ez Autonomia baterakoia den gure posturara. Sortu dezake noizpait aipatu den Kontseilu Vasco-Navarro hori, zenbait egitura politiko elkargune koetan. Horraino irits daiteke. Baina PSOE nafartarra ezagutuaz, bere militantzia ezagutuaz... ezin dut sinistu bestelakorik. Militantzia beste modu batera hezi zezaketen duela zortzi urte. Aldaketa mantso bat eman beharko litzateke. Eta nik epe laburrera ez dut ikusten. Eta nahi nuke beste modu batera gertatuko balitz.

GALDERA: Beste gai bati helduaz, Unibertsitate mailan Zaragozaren mende egon da Nafarroa. Orain Nafarroako Unibertsitate Publikorako urratsak ematen ari dira. Hori ere ez al da Autonomia Navarrista indartzeko beste urrats bat?

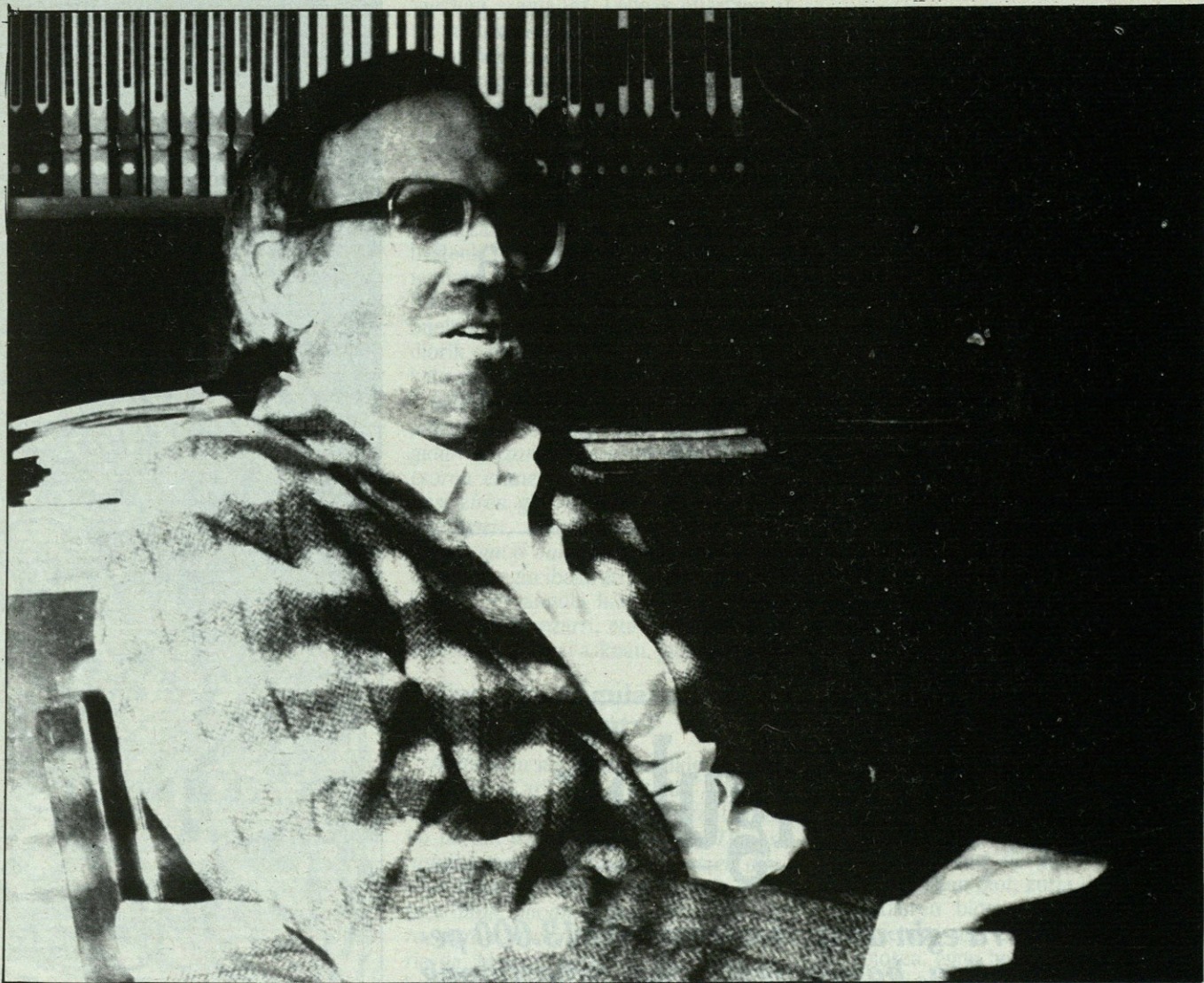
ERANTZUNA: Bueno, egia da. Baina zein da EHU-UPVn sortzen duen euskotarte eta euskalduntze efektua unibertsitatean hezitzen dugun jendearengan? Noraino baldintzatzen du Unibertsitateak hortik iragaten den jendearen kontzientzia edo sentimendu politikoa? Euskal Herriko Unibertsitatearen proiektu bat badago paperetan, baina paper erreka baino ez da. Begira zer gertatzen ari den hizkuntz politikarekin

EHU-UPVn. Bada UPV-1 eta UPV-2z hitzegiten ari denik, deszentralizazioaren gaian estatutuak aurrera eramaten ez direlako hain zuzen. Bueno, bada UPV-1, UPV-2 eta UPV-3. Zerikusia izango du Unibertsitate horretan zer gertatzen denarekin. Zerikusia izango du politika unibertsitario bati buruzko izan dezakegun politikarekin. Gobernuak ez dauka politika unibertsitariorik, unibertsitateko agintariak ere ez daukate, eta unibertsitatean gauden taldeok ere ez daukagu. Atomizatuta gaude eta ez daukagu gure herriarentzako unibertsitate proiekturik. Unibertsitate burokratizatu bat daukagu, interes sindikatu bat pertsonen aldetik... baina ez dago gure herriarentzako unibertsitate proiekturik.

Gehiago ikusten dut unibertsitate mailatik beherakoetan gertatzen dena. Komunitate Autonomoan irakurriko dituzten testuak eta Nafarroako Komunitatean irakurriko direnak. Lehengoan ikusi nuen Nafarroako Gobernuak Opus Dei-ri enkargatutako azterketa batetarako presupostua. Nafarroan 1856etik gaur egun bitartean izan diren eskola testuen azterketa bat zen ikusteko nola ikutzen zen Nafarroa eta Euskal Herriaren arteko binkulazioa. Bi edo hiru urte daramatzate azterketa horrekin. Begibistakoa da konturatu direla oinarritzakoa ez dagoela Unibertsitatean. Hizkuntz errekuperaziorako eta beste guztiarentzako askoz ere garrantzitsuagoa dira aurreko urratsak.

GALDERA: Nola planteatzen dute Unibertsitatea Nafarroako alderdi ezberdinek?

ERANTZUNA: Nafarroako Parlamentuko alderdiek, Gasteizko Parlamentukoek bezala, ez daukate inolako politikarik unibertsitateari buruz. Lehengo apirilean Parlamentuak onartutako legea dago. Eredu nafartarrak daukan originalitatetik bakarra da eredu departamendala. Hutsetik hasiko denez, eta ez daukanez egitura obsoletorik aurretik, hori izan daiteke berezitasun interesgarria. Guk, ikuspegi tekniko batetik, Nafarroako Unibertsitatean lehen zikloa baino ez garatzea proposatu dugu. Bigarren eta Hirugarren zikloak, 10-15 urteren epean Europako unibertsitateetan egitea komenioen bidez. Nafarroako ikasleak estatuko aurrenak izan daitezen titulo bikoitza edukitzeko posibilitateetan, 1992.eko 'Acta Unica' kontutan hartuta, hala nola Nafarroak ez duela errekurtso ez ekonomiko ez humanorik bigarren eta hirugarren ziklo kalitatezko eskaintzeko. Hobeago eta merkeago da ikasle nafartarrak Europako Unibertsitateetara bidaltzea bigarren eta hiru

garren zikloak betetzera.

GALDERA: Dokumentu bat egin duzue EAn Nafarroako Parlamentuan aurkezteko. Kulturari buruzko dokumentu hone-tan, ETB, Euskal Herria Irratia, Euskal-tzaindia, Eusko Ikaskuntza, Príncipe de Viana etabar luze bati buruzko eskakizu-nak aurkezten dituzue Nafarroako Parla-mentuan aurkezteko...

ERANTZUNA: Nafarroan alderdi aber-tzaleek ez ditugu onartzen hainbat ger-takari emandako. Badira gauza batzuk ezin onar ditzakegunak estrategikoki. Baina badira beste zenbait, nahi ala ez, hor daudenak eta operatiboak direnak. Amejoramendua hor dago. Hor dago eta garatu egin da gainera. Parlamentu eta gobernu bat ere badira, gaizki fun-tzionatzen dutela... baina hor daude. Ba-dirudi ez ditugula gertakari horren on-dorio guztiak atera. 'Erregimenaren le-gezketasuna' ukatzen dugulako, garran-tzizko diren sorrera-bizioak direla me-

dio. Hala izanik ere, hor dago. Gure ekintza politikoa Komunitate oso-
ra egiten ari gara eta ahaztu egiten dugu Nafarrorako politika propio bat. Politika eza hori kontutan hartuz politika kasik jenezida bat darama PSOEek euskaldu-nekiko. Euskaldun nafartarrek, Iparral-derik nahiz Komunitate Autonomorik ez izan, eskubidea daukate euskaraz hezi, informatu eta entretenitzeko. Giza esku-bideen deklarazioan dago jaso. Lege tresnaren bat behar da hori ziurtatzeko. Lege tresneria hori badago. 'Ley del Vascuence' a nardagarria izango da, bai-na hor dago. Eskasa izan arren, gerta-tzen da PSOEek ez duela betetzen, orain dela urtebete onartu bazuen ere. Ez da ezertan bete. Beraz PSOERI esan beharra dago badauzkala bete beharreko obli-gazioak.

LAURA MINTEGI

IÑAKI URÍA

**«PSOEek
Konpromezu
Autonomikoa
hautsi zuenetik
ez du aurkitu
berezko linea
berezirik».**

Frantziatik ekartzen da
'Aginagako' angularik gehiena

Eskasia larria medio, urrea balio du angulak

Prezio ederra egin du aurten angulak! 13.000 pezetatik gora kiloa, halajainkoa!. San Sebastianak pasata jaitsiko omen da. Angula (edo txitxardina) urre moduan preziatzen ari den sasoi honetan, makina bat kontu entzuteko parada izan dugu Aginaga aldean. Angula eskasian dagoela oso diote bertako anguleroek, Oriak ez duela ezer askorik ematen, Bordele, Nantes, Cabreton, Baiona eta Galiziatik ekarritako angula dela gehiengoa, arrastreroak ibaia 'erretzen' ari direla...

Gerra osteko garai gogorretan, base-riak gutxi ematen eta nonbaitetik jan beharrak eraginda aritzen omen ziren Oria bazterretik, hankak lokatzetan sartuta edo ala deituriko arrauneko txalupetan bestela, marea gora marea behera, Oriotik Usurbila barrena, ibaiaren zoko guztien jabe eginda, angula barra-barra harrapatzen kontrakorrontean.

Donostiako Abenidaren itxura hartzen omen zuen Oria ibaiak ilargi berriko gauetan batipat, ilargiarekin ur aza-lean ibiltzen dela angula diote, Oriotik

behera Aginaga bidean, farolen argitan bata bestearen gainean zetozen alen dizdira zela eta; hura ikuskizuna! Etxero izango zen ala bana sasoi hartan, eta jakinduria galanta angulatarako. Zera kontatu digu bertako angulero batek: «bahea bizkarrean hartuta joaten gintuen ilargi garaian, euria zela, ekaitza, haizea galanta, zenbat eta eguraldi txarragoa nahiago». Angula ur azaletik harrapatzen batzuk, azpitik besteak, bahea hondoraino sartu aterean aritzeko sasoi behar zen gero!. Bazterrean batzutan, ibai erditik bestetan, zerua goi-

Jendeak angula beltza gehiago preziatzen bea omen da zuria, batek daki.

belduta igual eta farolaren argi mehearen indarrean, angularen usainean, bahea gora eta behera, behin eta berriro ibai puntta bakoitzaren alto eginez, gau osoak.

Arrastreroak angularen etsai

Duela hamarren bat urte hasi ziren arrastreroak, angula harrapatzeko modu zaharra alde batera utzita, arraunetan eta eskuz egin ordez, motorra erabiltzen. Anguletan lanean urteak daramatzan aginagatar baten ustetan, «le-

arren zuria baino, zaporez ho-

hen bistaz aritu behar huen, lehorretik nahiz alarekin. Orain berriz, 20, 30, 60 motor igual sartzen dituk ibaian da goen guztia harrapatuz». Gaur egun, zortzi motor izango dira Aginagan, eta beste 60ren bat, Aia, Zarautz, Zumaia eta Oriotik datozenak.

Txaluparen bi alboetan bahe bana dutela (hauetako batzuk baheak uretatik altxatzeko motore laguntzaileaz orniturik), antzeman daitezke faro indartsuen 'eguzkitan' arrastreroak, betire ilargi berriaren babesean olatu tzarrak altxatzen, motorra po-po-po-po... Bahea

bota eta kilometroak korritzen dituzte, angula ezik, edozein arrain mota aurrean eramanez. Legeak onartzen al du antzekorik?, galdetuko du norbaitek. Esan beharra dago, angularen munduan mugitzen denak ederki asko bada-ki ere, arrastrea galerazita dagoela. Egun, bere praktikan inongo kontrolik ezartzen ez delarik instituzioen partetik. Istilu frango izan zen duela hamar urte era zaharraren defendatzaile eta motorzaleen artean, bai batzuek zein besteek heuren eskubideak sutuki defendatu zituztela kronikek diotenez. Ibaia bi zatitan mozteko ideia buruan bueltaka izan zuten arren inongo akordiorik ezin gauzatu eta bere hortan bukatu omen ziren kontuak, gaurdaino.

«Ebaki egiten ditek ibaia, Oria ez duk lehengo», bota digu bata bestearen segidan «Aizarna» deritzoten batek. Lontxoren esanetan berriz, «motorrarekin hasi ziren garaian etorri huen angula ikaragarri, toneladak eta toneladak... Orain, gutxi baino gutxiago zegok». Ez omen da egin ibaiaren egoeraren azterketarik, ez angula harrapatzeko kuporik demagun ezarri, eta bien bitartean, arrastreroak lasai askoan, jaun eta jabe.

Aginagako angularak kompetentzia gutxi

Angularen jatorriari dagokionez, Los Sargazos Caribeko irletatik etortzen omen da bisitan Aginaga aldera. Urrutiko hartan sortzen dela alegia, «Donostiako Aquariumean ederki jartzen dik» esan digute. «Bola bezala eginda etortzen dituk, piloa, ur korrontean aurrera, zuri zuri eginda». Angula berez zuria da. Maiatza aldera bezten da, urak berotzen diren sasoian, eguzkiak emanda. Flakatu ere bai asko, dituen grasak galdu, farregarria bada ere. Ur hotzetan azpitik ibiliko da angula eta berotan berriz gora egingo du. Ilargi berriak tentatzen du beti aingira kumea, angularoek ederki asko dakiten legez.

Aginagan, kontuak kontu, gero eta angula gutxiago dago. Frantziatik ekartzen da kasik angula guztia. «Frantzia kenduz gero, akabo angula hemen», dio solaskide batek, angularen negozioaz mintzatzen. Nantes, Bourdeos, Cabreton, eta Iparraldean Baiona... Dira Aginagan negozioan diharduten 3 famili eta kooperatiba baten merkaturik preziatuenak. Izagirre familiakoek aiatu digutenez, 60.000 kilo saldu dute aurtan, «Aginagako angula apenas, minimoa...». Portugaleko mugan aritzen diren Gailegoekin dutela kompetentzia argitu digute izagirretarrek segidan, Frantziako angula Aginakoei maneiatzen duten neurrian merkatu zabal baten monopolioa dutela, Euskal Herriko merkaturan sartzen hasiak bait dira Gallegoak. «Fuerteenak hemen gaituk»,

“ Aginagan, kontuak kontu, gero eta angula gutxiago dago. Frantziatik ekartzen da kasik angula guztia. Hori gabe akabo angula hemen! ”

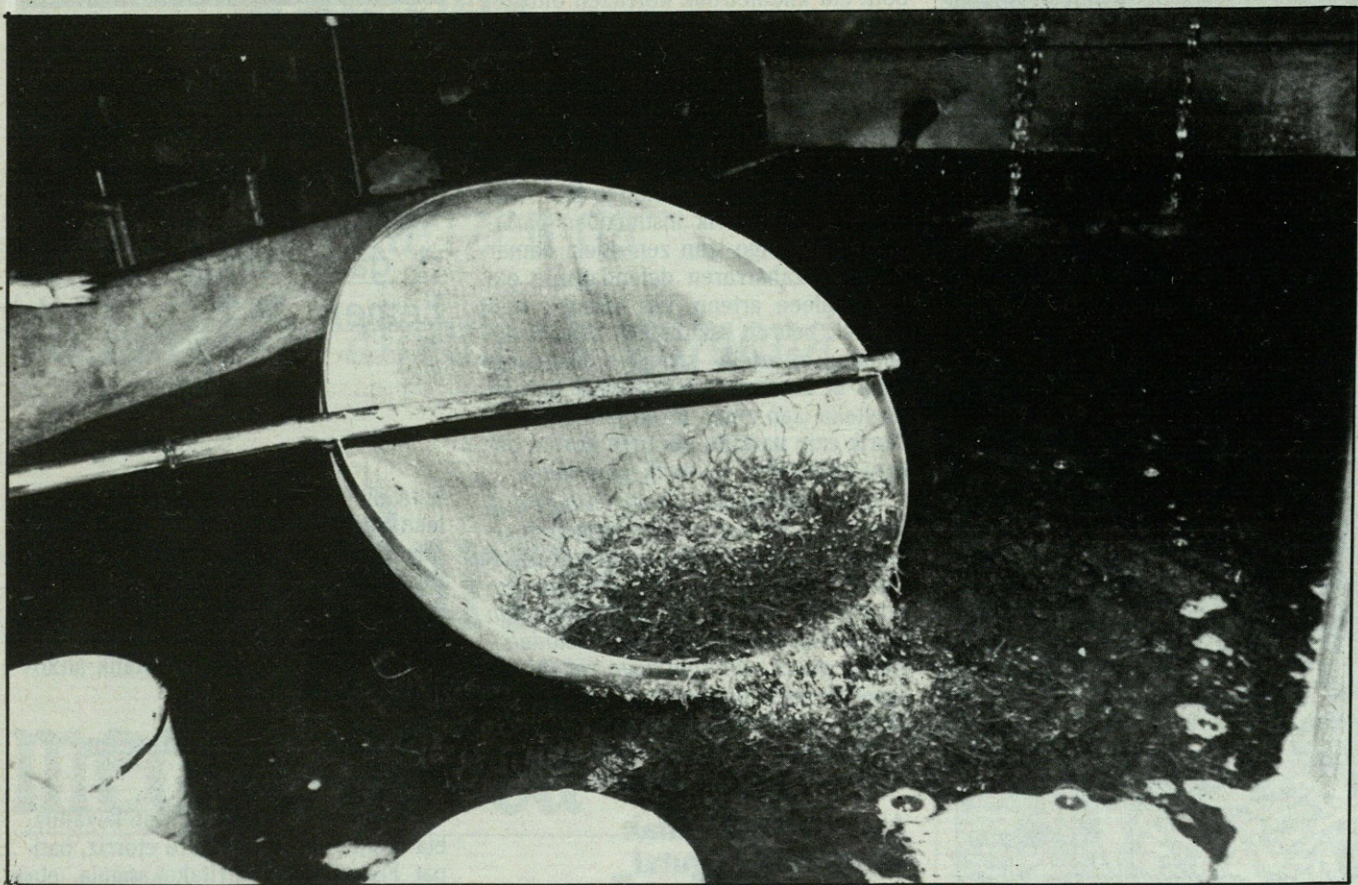
bota dit beste batean. Estatu Espainoan zerbait biltzen da Ebroren ibaiahoan bestetik, eta San Lucas de Barra-meda aldean, Guadalquivirretik. Gutxi. Aginagatar zenbaitzuk ederki jakin dute bai, angula platera preziatua bilakatzan bezala kanpoko anguletatik altxorra egiten!

Nikotinarekin akabatzen orain ere angula

Angularen produkzioarekin jarraituz, eta merkatuaren legeetara etorrituz, bati-pat Frantziatik ekarritako angula, eta hemen bildutakoa, haztegi batzutan botatzen da, bizirik. Jendeak angula beltza txuria baino gustoagokoa duenez, ez da oso ulertzekoa baino tira, beztu egin behar izaten da gero angula, berez, eta birritan diot, zuria dena. Turbina batzuren bidez 18 gradutan jarri haztegiatako ura eta berotan hartzen du kolorea, egun batzuren ostean nikotinaren bidez akabatzen delarik angula-tegiatako sukaldeetako ontzi tzarretan. Txuria berriz, ur hotzetan eduki ohi da, nikotinaz ito aurretik. «Lehen behintzat, orain txuria eta beltzaren arteko sailkapena bukatu dela bait dirudi», argitu dit Lontxok.

«Nikotinatik atera ondoren garbitu egin behar da angula», jarraitu zait bera, «eta gero sukaldera, angula egosten den lekura hain zuzen. Gasarekin, oso su fuertean, azkar-azkar behar dik izan egosketa». Ur gazitan noski, «bestela akabo zure angula. Angula ur gezarekin galdu egiten duk, pasta-pasta gertatuz». Arpillerara (aire librean jartzen diren zakuak) pasatzen dira segidan, sekatzera. Azkenekoz, kamaretan sartu bizpahiru egunez eta salbentarako prest. Modu zaharrean egiten da guzti hau, ez da aldaketarik eman «Aizarna» eta Lontxok ederki dakitenez. Salmentarako orduan zerbait, egun libirako plastikozko bandejan saltzen bait dute angula freskua edonon, eta izoztua ere.

Bakar batzuren luxua esangu du norbaitek... Aginaga bertan, 60en bat per-

Artesaugintza moduan tratatzen da angula egun. Aska batetan dakusatzagu hemen, bizirik oraindik, beltzatzen.

tsona biziko da 'kapritxo' honetatik, gutxi gora behera, nagusi eta langileen artean. Oraingoaz ondo. Frantzian angula asko urritu dela badiote ere (aginagata-rrek, lehen aipatu dudanez, ia angula guztia handik ekartzen dute), udazkenean hasita bost hilabete irauten duen angularen denboraldiak, eta negozioak eduki ditzakeen arriskuak kontutan hartuta (angula akabatuz gero, freskuan saltzeko hiru egunetako margena besterik ez da izaten), dirua ematen du erruz arrain preziatu honek.

Ezer gutxi ezagutu dugu irabaziez, ez digute deusik esan, ez batzuek ez besteek, Aginagan. «Ez dizute esango, ez dizute esango», abisatu ziguten bertako lagun batzuek. Hori bai, zaila dela enpresa txiki moduan aurrera egitea, lokala, kamarak, kamioaiak, langileak... Diru asko sartu baino gehiago arriskatu behar dela aipatu digute izagiritarrek, angularen sareaz azterketa antzeko zer bait egiterakoan. Frantzian dituzten langileak, Hendaiako haztegietaoak... «9.000 pezetatan erosi diogu gainera angula arrantzaleari aurtan, ez ezak pentsa!».

Langileak bestalde, lan gogorra dela eta, mintzatu zaizkigu: «angula garbitzea kasu, banan-bana iskirak, zomorroak, zizareak baztertzen joatea izugarritzkoa duk. Gero, eskuak beti uretan sartuta, hotz-hotz eginda...».

Angula beltza eta txuria nahastuta

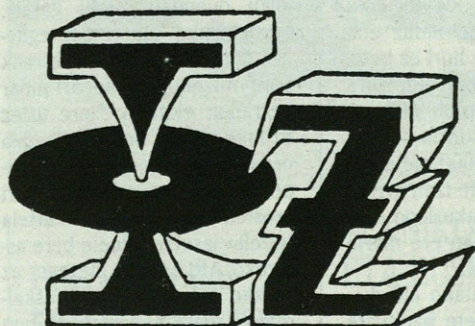
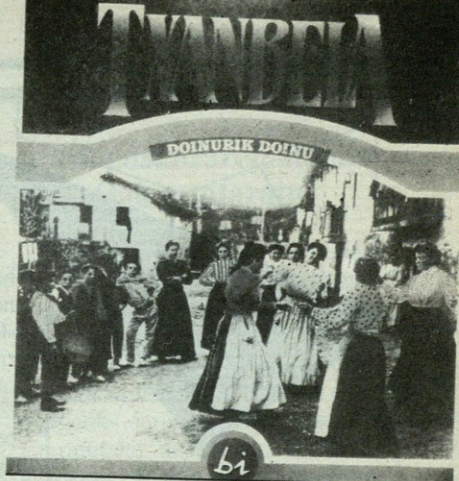
Salbentaren kontuak ikutu ditugu azkenez ia, Aginagako angula ospetsuaren sarea osatu asmoz: «freskuan gehiena Bilbo eta Madrilera joaten da —orain dela 10 urte kamioikadak ematen omen ziren denboraldi honetan Bilbora—, Bartzelonara gutxiago», bota du mahai gainean Izagiritte familiako semeetako batek. Izoztua berriz eta Euskal Herriatik kanpokoari dagokionez, Canarias aldean, Ibizan, Miamin (hemendik joandako euskaldunen gozamenarako batipat), eta gero Japonian saltzen delarik. Bizirik bidaltzen omen dira Japoniara. Lontxok adierazi digunez, «aingira egiten da han. Aingira da hain zuzen, Japongo platorik hautatuena». Inork zehazki argitu ez badigu ere eta Izagirittearrek emandako heuren datuen arabera, 200.000 kilotatik gora saldu da honez gero Aginagatik kanpora hala Euskal Herrian nola Estatu Espainolean eta kanpoan, atzerrian.

«Jendeak angula beltza eskatzen dik eta guri ez zaiguk beste erremeriorik geratzen, angula berotan jarrita kolore piskat ematea baino», argitu dit azken partean «Aizarna»k, kexati. Maiatza bitartean ez bait da bestela angula bezten. Maiatzatik aurrera aingira bilakatu dena. Ez dakigula angula jaten dio, angula «txuria, mardula eta ederra» bere hitzetan, bezalako beltzik ez dela: «Angula beltz horrek gramoak galtzen dizkik, mermatu. Ez zeukak txuriaren zaporea, gogortu egiten duk angula beltza». Eskasian dagoen sasoi honetan, nahastuta saldo ohi dute txuria eta beltza.

Haztegietaik barrena bueltaxka bat eman ostean aspaldiko kontuetaz solasean amaitu dugu gure lana Lontxo eta «Aizarna»rekin mahai baten inguruan: «orain ez zegok batere, garai batean bai...».

““ Duela hamarren bat urte hasi ziren arrastreroak, angula harripatzeko modu zaharra alde batera utzita, motorra erabiltzen ””

LOREN ARISTI

Sorreratik euskal kulturaren zerbitzura

Arbaitzalde etxea. Sal Roke auzoa. Tlf. 459629/462964.

DONOSTIA

«Txisteka-Misteka», algara batean goatzeko txistekak

«Txisteka-Misteka» kasete bikoitza kaleratu zela bada urte pa-sea dagoeneko. Makina baten tripak nahastu eta negar mal-koak ixuri arazi ditu farrez lehertzen agortu den kaseteak. Ba zen garaia hirugarrena kaleratzeko!, eta Amasako Joxe Ramon Galarraga eta ARGIA bertan "Jo... adarra" txiste-saileko ardura-dun den Kike Amonarriz bikote pare xelebre honen kolore guztietako txistekak entzun eta trufatzeko.

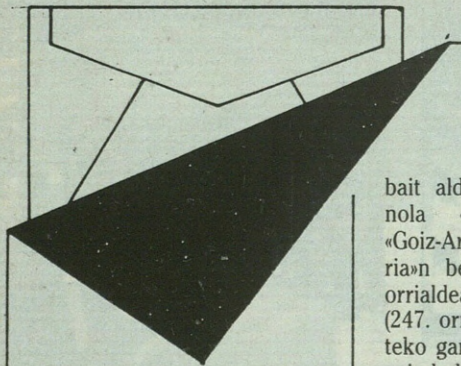
Sorta zahar-berritu baten eskeintza dakargute besapean hirugarren «Txisteka-Misteka» kasetea, ARGIA bera izan delarik beronen produtore eta IZ diskoetxea koprodutore eta argitaratzaile. Ez far egiteari utzi! eta eros 600 pezeta baino kostako ez zaizun kasete hau. Ondoko txartela bete eta ARGIAra bidaliaz gero, kontrarrenboltoz egingo dugun kobra-keta algara batean ordaintzea besterik ez zaizu geratuko. Gero, gerokoak.

IZEN DEITURAK.....

HELBIDEA.....

HERRIA.....HERRIALDEA.....

Bi iritzi ARGIAri buruz

Euskaldunon artean izena duten gauza guztiak izaera ere ba omen dute. Agian esaera hau egia bihurtu nahirik, baina kontrako aldera, zenbait lagunek erabaki du aipatzen ez diren gauzak ez direla existitu izan, errealtatea, nolabait, baztertu edo ukatu nahirik. Jokabide hau aspalditik ezaguna baguenen ere euskaldunon etsaien artean, oraingo hone-tan gure artean ikusi behar-rean aurkitu gara. Bizitzako beste eremuetan bezela, euskal kulturaren barruan ere baditugu gure «buruzagitxoak», literatura zer den azaltzen digutenak, egilearen jokabide aktiboa gizartean aldarrikatzen dutenak, eta nola ez, baita euskal kultura zer den argitzen diguten pentsalari mami-tsuak ere.

Eta euskal kulturaz ari gare-nez, hemen dugu, azken lau urteetan bezala ARGIAren «Euskal Kulturaren Urtekaria», Juaristiren hitzetan «almanak-atxoa». Non aurkitzen dugun, hiru aipamen euskal prentsa idatziari buruz: bata Agendan, bestea Dossierrean eta hirugarrena Sailez Sail atalean. Eta bertan, euskal prentsa zein den edota zein izan zen azal-tzen digun urtekari horretan, hutsune nabariak somaten di-ra. Hain zuzen, euskal prentsa mota konkretu baten aipamen eza. Euskalki desberdinetan idatzi edota idazten duten al-dizkariak ez dira existitzen, «Urtekaria»k emandako be-rrien arabera.

Horrela, euskal aldizkarien historia egiteko garaian ez di-ra aipatu ere egiten, bere ga-raian eta batez ere, sektore konkretu batzuetan, garran-tzia haundia izan zuten zen-

bait aldizkarien izenak, hala nola «Agur», «Zer» edo «Goiz-Argi», nahiz eta «Urteka-ria»n bertan Mitxelenak (26. orrialdea) eta Mikel Atxagak (247. orr.) aipatu. Historia egi-teko garaian hautapen batzuk egin behar dira eta ulertzekoa, hein batean bederen, beste zenbait aldizkari bezela, ez aipatzea. Baina dossierretik agendara pasatzen bagara, ho-netaz jabetzen gara, aldizka-rien zerrenda horretan, «Euz-kadi» edo «Punto y Hora» azal-tzen den zerrenda horretan, hutsune horiek mantentzen di-rela. Dudarik gabe, gaur egun «Goiz-Argi»k —1986ko aben-duz geroztik kaleratu gabe da-go—, edo «Saski-Naski»k duten zabalkundea eta giza eragina txikia da, baina Agendan ager-tzen diren zenbait aldizkarien parean dago, kontutan izanik gainera, zerrenda horretako izenburu asko erakunde publi-koak ateratako aldizkariak di-rela eta berez ez dutela bizitza propiorik.

Nik ez ditut ezagutzen hutsune horien arrazoiak; ezja-kintasuna bada, zenbait lagu-nen kultura maila zalantzan jar-ri beharko genuke; «Urteka-ria»ren egileen borondatez ba-da, hauen irekitasuna euskara eta euskal kulturarekiko kolo-kan egongo litzateke. Izan ere, euskal kultura euskaraz egiten den kultura da, begiratu gabe batua edo euskalkian egiten den eta egileen pentsamoldea «aurrerakoia» edo «atzerakoia» den aztertu gabe. Marjinatuta dagoen kultura batetan, guk ere gure marjinazioak egiten baditugu, euskal kulturak ez du akatsik izango, baina bi la-gunen gauza izango da. Beste maila batetan egongo litzate-ke, «Goiz-Argi» bezelako aldiz-kari batek gaur egun inolako irtenbiderik duen ala ez ezta-baidatzea, eta hain zuzen, aipamen ezak, nolabait, gaur-ko euskal gizartean, garai ba-tetan zuen eragina galdu duela frogatzen du.

Dudarik gabe, ARGIA dugu, egun, euskal kultura idatziaren habe edo zutaberi indartsue-na. Bertan aurki ditzakegu iri-tzi kontrajarriak, eztabaida go-gorak eta pentsamolde ezber-

dinak. Baina bertan azaltzen diren idazlan gehienak badi-tuzte nolabaiteko ezaugarri amankomun batzuk. Horien artean, irakurle gazte, alfabe-tatua eta erdi mailako kultura-dun bati zuzenduak egotea, hots, gaurko euskaldun ge-hiengo alde batera uzten du-telarik.

Antzeko fenomenoak gerta-tzen da EITB edo beste aldiz-kari askorekin. Euskaldun arruntak ez du bere burua gaurko komunikabideetan or-dezkaturik ikusten, ez kultura mailan, ez eta ideologikoki ere. Ondorioz eta, nahiz eta, hauek ere funtzio hori ez bete, erdarazko komunikabideetara itzultzen dira; euskal kultura-ren arlo hau baztertua utzirik. ARGIA 5 edo 6.000 ale ater-a eta 30.000 irakurle izan arren, azken batean, irakurle go hau euskaldunon artean ere marji-nala da.

Euskaraz idatzitako aldizka-riek ehun urte bete badituzte ere, eta egoera erabat aldatu, errealtate berdintsu batekin aurkitzen gara, 1887an asteka-ri bakar bat zegoen, 1987an beste bat. ARGIAren kasuan erakunde publikoetatik lagun-tza jasotzen du, nahiz eta hau oso txikia izan, erizpide arra-roekin eman eta azken aste hauetan eztabaida gogorra sortu. Baina bi astekari hauek, zaharrak eta berriak, bere in-darra herrikoitasunean aurkitu izan dute, gaur egungo beste hainbat aldizkariarekin gerta-tzen ez den bezela. Hala ere, bizi dugun egoerak, ez du triunfalismoarentzat leku haundirik uzten. Eta triunfalis-moa da, hain zuzen, ARGIAko orrialdeetan isladatzen dena, bai orohar, baita euskal pren-tsaren hurrengo helburu beze-la, egunkari bat kaleratzea, ezartzean. Izan ere, baditugu premia-ko lan ugari aurretik,

besteak beste, aldizkari be-rriak sortu, astekariak izan arren ala ez, gai ezberdinak lantzeko edo ikuspegi desber-dinak emateko.

«Eguna» eta «Hemen»ek zer-bait frogatu badute, honako hau izan da, ez dela nahikoa euskaraz idatzia egotea, ira-kurleak erosteko, R. Etxezar-retak dioen bezela («El Diario Vasco», 87-XII-3) «zerbait ge-hiago» ere behar dugu eta «zer-

bait gehiago» horrek bereizten gaitu euskaldunok. Bera, oso arriskutsua izango litzateke, horrelako lanetan hastea, aurrera ateratzeko ziurtasunik gabe eta Eusko Jaurlaritzaren dirulaguntza soilari esker. Esa-ten baldin bada, «Hemen» eta «Eguna»k porrot egin dutela subentzionatuak direlako, ez al litzateke berdin gertatuko euskal egunkari batekin?

ARGIA harro sentitu daite-ke, beste astekariak hondoratu direnean, goian mantendu de-lako. Baina gaur, sendotasuna lortu duenean, badu garaia, barnekritika sakon bat egite-ko, bere akats, aje eta erruak konpontzeko eta bideari indar berriekin ekiteko. Nere ustez ez luke ahaztu behar egia dela oraindik jende askok «hanka-petik kentzeko eskola umeari erosten zaion zozketa txartela bezela» jasotzen duela bere as-teroko ARGIA. Era berean, ez litzuke nahastu behar, euskal-dunok, maiz, nahasten ditugun bezela, norberaren arazoak, euskara edo euskaldun guztien arazoekin. Izan ere, nahiz eta, gaur egun, gure astekari baka-rra izan, ARGIA ez da euskal-dun guztien ordezkaria, CIE-Sek emandako datuak ikusi besterik ez dago eta ondorioz, nere ustez behintzat, ez luke bere arazoa euskaldun guztien arazo bihurtu behar.

MIKEL XABIER
AIZPURU

Udazkenerako Euskal Herriaren historia komikitan

Rafael Castellano izkiriaturiko gidoiaz baliatuz, ilustrazio lanetan dihardu honez gero Joxean Muñozen koordinakuntzapean moldaturiko marrazkilari taldeak: Gaston, Joxean Lopetegí, Karlos Varela, Pedro Sestelo eta Juan Luis Landak. Lur argitaletxeak Euskal Herriaren historia komikitan plazaratzeko asmoa du datorren ikasturteari begira.

Gaur egungo estudianten baten (Gabai) fantasiatik abiatuko da Prehistoriatik Gernikako bonbaketara bitarteko historia luze eta katramilatsua, 64 orrialde koloredunez hornitutako hogeitalau albumetan banaturik. Komikia euskarazko errotulazioz argitaratuko den arren, gaztelerazko bertsiorik izango du; eta hori bakarrik, zortzigarren albumeko bale arrantzokoen istorioa marrazki bizidun luzemetraia bihurtu bait daiteke gainera.

TEKNIKO ZINEMATOGRAFIKOAK ALDE, ETA EUSKAL ZINE EKOIZLEAK KONTRA

Jaurlaritzaren zine proiektuek ezadostasunak azaleratu iadanik

Duela hilabete pare bat eman zituen ezagutzera Jaurlaritzak 88rako dituen zinema proiektuak, gidoi lehiaketa baten deialdiarekin batera: hiru filmeren ehuneko ehunaren babesari eustea.

1985ean ordubeteko hiru errodaia burutu ziren gisa berean —«Zergatik Panpox?», «Ehun Metro» eta «Hamaseigarrenean Aidanez»—, Euskal Telebistaren laguntzaz eta Gasteizko gobernuko erabateko babesaz, aurreen ere halakorik gauzatze-ko asmoak jakinarazi zituen Eusebio Larrañagak.

Gidoi lehiaketa 'bizkor' bat eratu zuen, komunitate autonomoko euskal gidoigileentzako bakarrik mugatua, lehen saria Anjel Amigori eman zitzaioela. Egun, gidoiden ekoizpenak aztertzen ari dira, produktora entrepresa zein izango den oraindik ezagutzera eman ez baldin bada ere.

Proiektuaren aurrean, Euskal Zine Ekoizleen Elkartea aurrera eramandako prozeduraren aurka azaldu da: errekurso ekonomiko publikoak erabiliko direlako 'behatez' izendatutako filmeetan, Kultura eta Turismo Saila produkzio-etxe bilakatuz, bienbitartean deialdi publikoa desegokia izan dela.

Bestalde ordea, Euskal Tekniko Zinematografikoen Elkartea Jaurlaritzaren proiektuaren alde agertu da, hiru filmeen errodaia iazko teknikoentzako lan eskazia konpon dezakeelako, eta bide honi jarraikiz azpiegitura zinematografikoaren faboretan urrats bat gehiago suposatuko duelako.

ASKk euskararen aldeko oinarriak argitaratu

Abertzale Sozialisten Komitearen «Jotake» aldizkariaren hamai-kagarren zenbakia kalean da, gai monografikoa hautatu duela eztabaidarako puntua jarritz. «Euskararen aldeko borrokaren oinarri ideologikoak» darama izenburutzat argitaratutako dossierrak, herri eta auzoetan egunero egiten diren euskararen aldeko lanei buruzko azterketa, eztabaida eta gogoetez burutua.

Hiru puntu nagusiren inguruan garatu dute txosten mardula: euskarak Euskal Nazio Askapen Mugimenduarekiko daukan garrantzi eta esangurari lotua alde batetik, hizkuntzak jasaten duen egoera gutxiengotua eta biztanlegoaren euskararekiko jarrera bestalde, eta azkenik, euskararen aldeko borrokarako estrategia.

Aste honetan

Nafarroako euskal kulturaren balantzea
(46. orrialdea)

M-ak musika taldeak diskoa aurkeztu
(48. orrialdea)

Jose Ulibarrena eskultorearekin
(50. orrialdea)

J.L. Otamendirekin solasean
(52. orrialdea)

Kulturaren Aste Borrastea
(53. orrialdea)

Munduaren zabaletik kultura
(54. orrialdea)

ERABAKI ETA ZURITU GABE GAUZA GEHIEGI
UTZI DITUEN URTEA IZAN OMEN DA IAZKOA

1987ko euskal kultura Nafarroan, balantzea «Nafarroa Gaur»en eskutik

Bi urteen arteko mugetan gertatu ohi bezala, hainbat komunikabideetan aurrekoaren balantze modukoak argitaratzen dira. Nafarroan ere, «Navarra Hoy» egunkariaren euskarazko gehigarriak zenbaki berezia dedikatu dio bertako euskal kulturari.

Nafarroan 1987ko euskal kulturak utzi duen arrastoa-
ren laburpena laburtua da,
beraz, ondoren eskaintzen
duguna, nafar egunkari ho-
rretakoek bildu duten mate-
rialari esker argitara dezake-
guna. Hauxe da haiek titular
modura jarritakoa: «erabaki
eta zuritu gabe gauza gehiegi
utzi duen urtea». Ez da sarre-
ra makala puntuz puntu hasi
aitzin piska bat girotzeko.

Instituzioetan, urte bete alferrik galdu

Nafar Parlamentuak onar-
tutako Euskararen Legea utzi
zuen 1986ko hondarrak, eta
erreakzioa sekulakoa izan
zen euskaltzaleen artean. Pa-
sa den urtean, aldiz, lege ho-
rrek apenas izan duen gara-
penik, bultzatu behar ziren
dekretuetatik bat ere mar-
txan jarri ez direla. Itzulpen
zerbitzuetan poxi bat aurre-
ratu da baina halere nabar-
mentzekoa da udaletan ere
(baita abertzaleetan ere) ia
urratsik ez dela eman norabi-
de horretan. «Puntu hauei da-
gokienez, beraz, urtea alfe-
rrik galdu dela erran daite-
ke».

Herri mugimenduan, nolako soinu, hala dantza

Instituzioen jokabidearen
aitzinean, «Nafarroa
Gaur»ekoen ustez, herri mu-
gimenduan desmobilizazioa
izan da iazko ezaugarririk
nabarmenena. Duela urtebe-
te EABk Euskararen Legea-
ren kontra antolatu zituen
mobilizazioak desagertu zi-
ren 1987an, eta EAB bera ia
desagertutzat jo daiteke, isil-
tasunik adierazgarrienean
iraunez gaur egun. EKB eta
EHE ere ez dira oso indartsu
ibilia iazkoan. «Euskararen
aldeko militantzia urritu dela
erratea soberaxko izan ba-
daiteke ere, ez dugu uste
errealitatetik urruntzen gare-
nik, Nafarroan instituzioek
nolako doinu hala dantza
aritzen dela badiogu».

10.000 haur euskaraz eta publikotasuna eztabaidagai

Ikastolen arloan, lehenen-
go xehetasuna datuek ema-
ten digute, lehenengo aldiz
7.500 haurren kopurura iritsi

bait da 1987an. Horri irakas-
kuntza estatalean euskaraz
ari diren 2.500ak batuta,
10.000ko kopuru magikora
heldu da lehenengoz. Besta-
de, Euskararen Legearen ga-
rapen ezak ere izan du ondo-
riorik ikastolan eta euskaraz
irakasten den eskoletan, orai-
no zer politika bultzatu nahi
duen Gobernuak erabar ze-
haztu gabe dagoela. Zenbait
herritan, eskola estatalareki-
ko fusioa planteatu izan da
Gobernutik, eta horrek zen-
bait tirabira sortu ditu Ikasto-
len Elkartearen barruan, ba-
tzu alde eta beste batzu kon-
tra. Halere, Gobernuak Tafalla
eta Lizarrako ikastolak man-
tentzearen alde agertu bada
ere, etorkizun benetan larria
dute Erriberako beste ikasto-
lek, instituzio horretatik bi-
deragarritasunik ez bait zaie
ikusten. Kopuruen optimis-
moak, beraz, badu kontra-
puntuak diru-zailtasun prak-
tiko eta ugarietan.

Komunikabideak: ETBren «deslilura» eta irratia sortu nahian

Urteetako borroka luzea-
ren ondoren, gaur egun Nafa-
rroako ia eremu osoan ikus
daiteke ETB, baina horrekin
batera datu adierazgarriak
ere badago: populazioaren
3% baino ez du maiz tele-
bista hori ikusten. «Espektati-
ba handiegiak sorturik zituen
ETB ikusi ahal soilak, zeren
ez da ukatzen ahal, eremu
batzuetan bederen, nola-ha-
lako «desliluratze» bat izan
dela hemen ere Euskal Tele-

bistak bideratzen dituen bar-
ne-azalen entzun-ikusle ger-
tatu ondoren».

ETBren behe-puntuari kon-
trajarririk, «Nafarroa Gaur»
euskarazko gehigarria otsai-
lean martxan jarri zen, eta
horrekin batera zenbait eus-
kaltzaleen artean «Euskal
Herria Irratia» euskarazko
irratia komertziala martxan
jartzeko asmoa nabarmendu
beharra dago. «Asmo hau
gauzatuko balitz, eta gauza-
tzeo bidean omen dago,
hauxe izanen litzateke komu-
nikabide mailan 1988ak Na-
farroako euskarari ekarriko
liokeen oparirik hoberena».

Literatura, antzerkia, musika... kultur eragile falta

«Azkenotan kasik urteoro
izan dugu euskal idazle na-
far berri baten plazaratzea
eta 1987ak ez digu honetan
kale egin: Eduardo Gil Bera
bere filosofia-saiakerarekin».
Zurumurruren arloan beste
idazle nafar pare bat edo
omen zegoen bere «opera
prima» kaleratzekotan, baina
horren gauzapekin ez da
izan. Aipatu behar ere «Ko-
rrok» literatur aldizkariak

**Zangotzako ikastola egoera larria
apostu horren aldeko indar bati
eztabaida guztien gainetik.**

izan duen berritze indartsua.

Iruñeko Udala PSOeren eskutik UPNrenera pasa denetik, aldaketa garbia eman da gainerako kultur sustapenaren aldetik: lehen jendearen eskueran zeuden hainbat ekitaldi eta saio etenda geratu dira udaletxean maizter berriak sartu direnetik. Zaldiko-Maldiko elkarteak ere, nola ez, aipamen berezia merezi du aurreko urteetan bezala iaz ere hainbat ekintza antolatu bait zituen bere aldetik.

Bertsolaritza eta kantagintza burua erakutsiz

Bertsolaritza eta kantagintza bezalako arloetan, oso era nabarmenean ez bada ere, burua erakusten segitu omen du nola edo hala Nafarroako euskal kulturak. Bai batean bai bestean Txapelketek ezarri dute langa iaz ere. Kantu Txapelketak urtez urte betetzen duen ereintza lana iaz ere hortxe gelditu zen, eta etorkizunerako bide berriak zabalduko dituelakoan daude.

Gauza bera esan genezake Bertsolari Txapelketaz —bertsolari gazteen falta susma-

Eiheralarren izan zen Kantu Txapelketako finalean, sari mordoska eskuratu zituzten nafar ordezkariak, orohar maila gorena erakutsiz.

tzen bada ere—, baina bertsoaren munduan guztia ez da Txapelketara mugatzen. Saio ugari egiten dira urtean zehar, eta eskoletako lana ere nahikoa handia bilakatu da.

Euskalduntze-alfabetatzea, hegoaldean iparraldean baino baikorrago

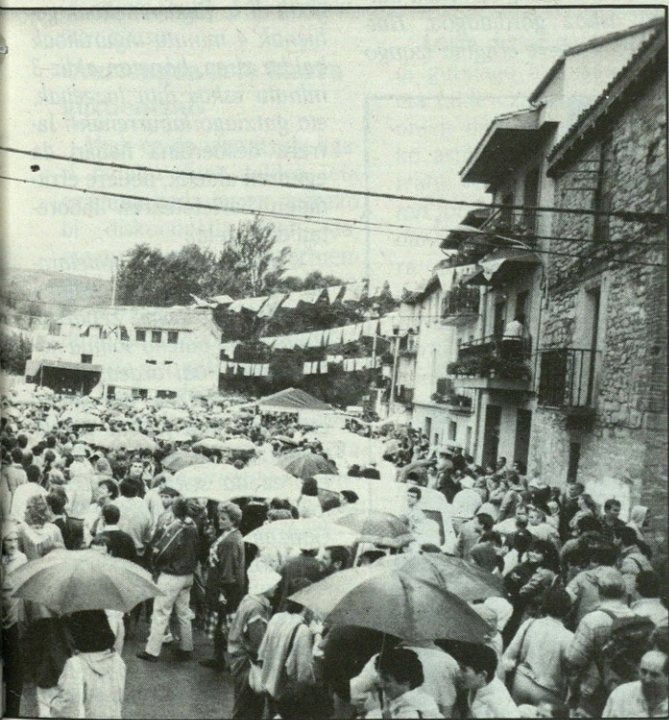
Kopuruari dagokionez, ez da aldaketa handirik izan iazkoan une hauetan euskara ikasten edo alfabetatzen ari

direnen ikasleetan. AEKk Nafarroan bere nagusitasuna galdu gabe segitzen du, 2.800 ikaslerekin (70%). Zenbaki beretsuak badira ere, nongotasunek jokaera berriak erakutsi dituzte. Hala, ikasle kopuru nabarmena galdu da Iruñaldean eta Mendialdean. Hegoaldean, berriz, ikasle gorakada galantza izan du erakunde honek, batez ere Lizarran, Tafallan eta Tuteran.

Bestaldetik ez zaizkio haserrealdiak falta izan AEKri 1987an zehar. Euskararen

Legearren garapen bezala joan den udaberrian Felonesek aurkeztu zien dekreto-zirriborroari onargaitza eritzi zioten. Dekreto hau bertan behera gelditu zen hauteskundeak direla eta, baina bere itzalak mehatxu gisa segitzen du. Felonesek adierazi zuenez, bestaldetik, ba omen dago «HABE foral» edo dena delako bat sorterazteko asmorik. Halere, hau urte berriak argitu beharko duen gauza da oraingoz.

J.L.

audenetakoa dugu, eta iazko «Nafarroa Oinez»ek garria erakutsi zuen, publikotasunari buruzko

A trebentzia ez bada

Txikia goraka ari da

NAFARROAKO mogimendu euskaltzalea instituzioek jo duten soinu dantzatu omen da aurtengoan, instituzioetatik kanpoko talde edo erakundeek bultzatzen plangintza marrazteko aukera berriz galdu delarik.

Onenean.

Hala eta guzti hitz horiek ukatzeko asmorik ez badugu ere, «galdu» hitzaren pizua astunegi zaigu, jakinaren gainean «plangintza» bera ere, luzaz, behaztopa harrien berri denborarekin edukiz eta behar adina laguntza gabe helduko zaigula.

Erasoa nondik nora datorren jende guztia garbi jabetzerakoan izango da erantzunik; zer dezake gainera erreibindikazioak erabakiak politikoak eta «bai edo ez» modukoak direnean? Orain euskarari dagokion guztia ez dagokienez erabaki arren, urteek eta besteren plangintzak gure baratzeko oso atzera utziagatik ere, nahiz Diputazio=Gobernuko leihok esperantzari hertsirik jarraitu, nafar gizartearen parte egun txikia ari da goraka; erasoko urte luzeek urtetero kontzientziaztea behar dute, eta neurri batean urteak aldezko dauzkagu, gizartea betertzeaz eduki dugun neurri berean egoten ahal da gerora alde.

INAKI CAMINO

ZARATA DISKAK-EN ESKUTIK KALERATU DA BOSTEKOAREN HIRUGARREN ELEPEA: «ZULOA»

M-ak: «Betiko kantaldi beretsuekin jendea aspertzen hasia den susmoa dugu»

Single baten aurrelantzamenduaren segidan plazaratu da M-aken hirugarren diskoa: «Zuloa». Zarata Diskak produktorearen eskutik ailegatu den plastikoak hamalau kantu dakartza, taldeko konponente berriekin batera erritmo gordinagoko girotatik barrena abiatuz.

Bigarren diskoa grabatu ondoren kolokazko bolada ezagutu zuen M-ak taldeak, arrazoi pertsonal batzu zirela medio. Ondorioz formazioa desegin egin zen berri bat osatzeko, baxu eta bateria berriak sartu zirela: Irazoki

anaiak, Mikel eta Fernan. Eta jarraian, «Zuloa», hirugarren elepea.

«Horrek asko aldatu ditu gauzak. Erritmikoki aldaketa handia eman da, jende berriak beste motatako erritmoak ekarri dituen neurrian.

Nik uste —Xabier Montoiarekin lotu ginen solasaldian—, bateria eta baxuaren papera —aurrekoak anaiak ziren, oraingoak bezalaxe— oso garrantzitsua izan dela, diskoa atera den moduan ateratzeko». Dexente nabarmentzen da, esate baterako, teklatuak bigarren plano bat betetzera pasatu direla, edota haizearen presentzia bestalde.

«Aurreko diskoan teklatuek betetzen zuten 'espazioa' orain kitarren erabateko betekizuna da. Beste soinua mota bat dela somatzen dut; nola esan, aurrekoa baino askoz gordinagoa. Haizeak ere bere eragina izango

du, dudarik gabe, baina hamalau kantutatik lautan besterik ez dago haizea. Niretzat erritmoa duk plastiko honetako ezaugarriak nabarmenena. Eta haizeak bete duen papera erritmo hori distira araztekoa izan da batez ere, haizea gehienetan kolpeka sartu bait dugu, perkutituz».

«Zuloa», eta beste hamahiru kantu

M-aken hirugarren plastiko honetan hamalau kantu biltzen dira, aurrekoan baino sei gehiago. «Askoz laburragoak dira. Bigarrenekoak gehienak 4 minutu ingurukoak baldin ziren, honetan aldiz 3 minutu eskas ditu luzeenak, eta gutxiago laburrenak». Jarrera desberdina nabari da egituren aldetik, betiere erritmoen barietatearen faboretan datorrela.

«Egia esan, disko honetarako ez da planteiatu halako proiektu edo asmo zehatzik. Beste mota bateko soinua nahi genuela bai ordea, gordinagoa. Aldatzen ari ginen, eta aldaketaz jabetu garela somatzen da elepean. Hala ere ez da sekula halakorik lortzeko plangintzarik egin. Gauzak ekinean atera dira, intuizioz lanean».

«Guk ez dugu rap egiten»

Eraginetara ezezik, saiakera berrietan murgiltzeko asmoz agertu ohi den bostekoa da M-ak, eta plastikoan barrena giro desberdinak isla-

Taldeko musikari berriekin batera erritmo berrietan murgildu da M-ak.

datzen dira ezinbestez. «Tal-dean musika mota desberdi-nak ditugu gustoko. Amankomunak horietatik asko: musika beltza, salsa, hardcorea, Prince... Mungu guztiak begiraten du kanpora aldera, Cubara edo Puerto Ricora nola Ingalaterrara, punkiak, heviaik zein folkiak direla. Barrura ere begiratzeko joera moteltzea izango litzateke hankasartzea!».

Dena den, erritmoen alde-tikako berrikuntzatat aitatu da honez gero rap tankerako zertzaladaren bat diskoari buruz, «Milenioa» kantuan hain zuzen. Ostera ohizko kritikoen nola musikazaleen etiketatze joerak sortutako espektatiba faltsu bezala jotzen zuen gure solaskideak.

«Begira, rap-arena egunka-ri batean atera zen, eta ordu-danik argitaratu diren guztietan aipatu da berbera. 'Orain rap egiten dute', eta ez dakit nondik atera duten hori. Guk ez dugu rap egiten. «Milenioa» zerbait izatekotan sasi-rap bat besterik ez da. Hamalau kantutatik bakar bat. Eta beste motatako hainbat gehiago dago gero. Jendeak rap-arekin lotzen bagaitu, nonbaiten enkasilatu nahi gaituztelako dela uste dut, identitate berri bat sortzea-rran akaso».

«Aurtengoa urte txarra guztientzat»

M-ak ez da izan jende uga-ri mugitu duen taldea, eta ezaguna bada beren aurreko bi diskoengatik izan da, eman dituzten kontzertuen-gatik baino. «Bai egia da, ez gara iristen beste asko iristen diren jende kopuruetara. Baina uste dut, piskanaka, geroz eta jende gehiagok ezagutzen gaituela, bagoazela aurrera. Behar bada hemen ikusi ohi dira karrera arinago eta me-teorikoagoak —zilegiak, ez diegu kentzen meriturik—. Geurea ez da horrelakoa. Joan, aritu, ibili gara; geure asmoa egitea izan da, eta bi-dean geroz eta jende gehiago hurbilaraztea. Pozik gaude, aurtun ez dugu gehiagi jo baina erregulartasunari eutsi diogu. Nahiz eta aurtengoa oso txarra izan den talde guztientzat».

Kontzertu ugari eman ez duen talde honek besteek bezala nozitzen du kantaldien krisia.

Antza denez gero eta jaial-di gutxiago antolatzen dira, eta talde ezagunenek ere ez omen dituzte beren zuzene-ko asmoak espero adina jo-rratu. «Guk hilerok pare bate-tan jotzen dugu, eta nahikoa da». Gaztetxeak, bilakatu di-ra dagoeneko kontzertuen antolatzaileak, «baina zera somatzen dut, jendea oso as-perturik dagoela egiten diren jaialdiekin. Beti talde bere-tsuak, soinu aldetik nahiko antzekoak, baita moduak ere. Jendea aspertzen hasi ote den inpresioa dut».

Produkzioa musikarien kontrolpean

Nuevos Medios etxearekin Madrilén grabatu zuen M-akek bere bigarren diskoa, baina gauzak ez ziren espero bezain kurioso atera, berriro ere ekoizpenaren ardura be-regain hartzea erabakiz hiru-garren honetan. «Produk-

zioa taldearen eskutan dago, eta beti da garrantzitsua ho-ri. Taldeok, produkzioa beza-la, bestelako sareak lotzeko joera izan behar dugun alde-koa naiz. Gero artistikoki, taldeaz kanpo produktoren bat baldin badago, ez dut us-te onerako ala txarrerako gertatu daitekeenik. Emaitzen arauerakoa da kontu hori».

«Basati» disketxea, adibi-dez. Beharbada jende horrek errurik izango zuen orain ar-tean, ez bait dakite ongiagi nola funtzionatzen duen ne-goizioak. Hala ere, bide ho-rregatik egingo nuke apostu: beraiek antolatu, produzitu, zabaldu... Pozik ikusten ditut honelako iniziatibak, onura-garriak dira azken finean».

Letrak, ironia eta absurdoaren bidetik

Lau kantu dira Montoiak konposatu dituenak, eta bes-

te hamarrak Kaki Arkarazok. Letren kontu-ordea, Mon-toiak egin ohi du, Mikel An-tzaren kolaboraziorik inoiz izan den arren. «'Milenioa' kantuko letra, hasieran Mike-len letra zen. Mikel desager-tu, eta berarekin batera le-trak. Ez genituen aurkitu, eta azken momentuan beste bat egin genion: arrazoa, pakea, askatasuna, estatuaren arra-zoa, milenarismoa, Naciona-lismo 2000... nahiko nazka-tuta gaituzte kontu horiekin. Eta orain gehiago».

Mihinganetik gehiago tira-tzen saiatu ginen, zenbait kantutako hitzek gaizki uler-turik ekar bait dezakete, no-labaiteko anbiguitatean eror-tzeko arriskua tentatuz. «Bai, 'Sugearen tentaldia'ri buruz ari zarete. Piska bat moskea-tuta genbiltzan agian ez zela-ko ondo —edo ondoegi— ulertuko zer esan nahi ge-nuen. Hori ekiditeko edo, Bandresen hitzak sartzea pentsatu genuen. Gai horren inguruan Bandresen deklara-pen batzu bilatu genituen. Azkarragan ere pentsatu genuen, baina gure aukera murrizta zen».

Haatik, ironia eta umore arrastoak nagusitzen ari dira M-akeko letretan, aurreko elepeko dramatikotasun ku-tsuarekin alderatuz gero. «Batez ere amodiozko kanta asko dago, betiere sarkas-moz eta ironiaz zipriztindu-ta. Eta absurdoak leku de-xente hartu du baita ere: 'aurrerantzean E.T. izango zara'. Letra berriak absur-duaren bidetik doazela uste dut. Absurdia baino gehiago, gaur egungo kronikak egite-ko joeraz: guk ezer asmatu gabe, filme batetako hitzak baliatuz, adibidez».

Hitzei gero eta sinpletasu-nerako joera argitu nahi izan zuen Montoiak: «Ez dira ape-nas ez irakurtzen ez entzu-ten, eta are gutxiago zuzenean. Laburtasuna eta dibe-rtigarritasunaren alde egingo dudala uste dut hemendik aurrera».

JON ARANO
GORKA ARRESE

EUSKAL ETNOGRAFIAREN SUSTATZAILE NAFARROAN

**Jose Ulibarrena: «Herri gogoaren
islada izan behar du artistak»**

Traste eta aparailuz betetako antzinako etxean makina bat ordu ematen ditu Jose Ulibarrenak. Ollo haranaren bihotzean kokaturik dago bera eta bere sendiak urtetako lanaren ondorioz Artetan zabaldu duten Erakusketa Etnografikoa.

Tresna eta makina zaharretatik ikertzen du euskal etniaren izate eta sena, eta egun bizirik dirauela erakusten saiatzen etengabeko eta tinko. Behin eta berriro gogora erazten digu euskaldunek zibilizazioari egindako aportazioaren garrantzia eta herri honen kultura.

Jose Ulibarrena Nafarroako Erriberan dagoen Azkoien jaio zen 1925 urtean. 12 urte bete arte ibili zen eskolan baina Gerra Zibilaren ondorioz bertan behera utzi behar izan zion bertara joateari. Handik gutxira bere familia Iruñera etorri zen eta bere familiako pintore batekin lanean hasi ondoren Udalaren menpean zegoen «Escuela de Artes y Oficios» delakoan hasi zen bere ederresti ikasketak egiten.

Parisetik eta Hego Amerikatik

Iruñean zenbait eskultura egin zituen Ulibarrenak, baita lehenbiziko enkarguak jasotzen ere. Diputazioaren laguntzaz hiru erakusketa prestatu zituen, eta 1950ean, hain biziki desiratu zuena lortu

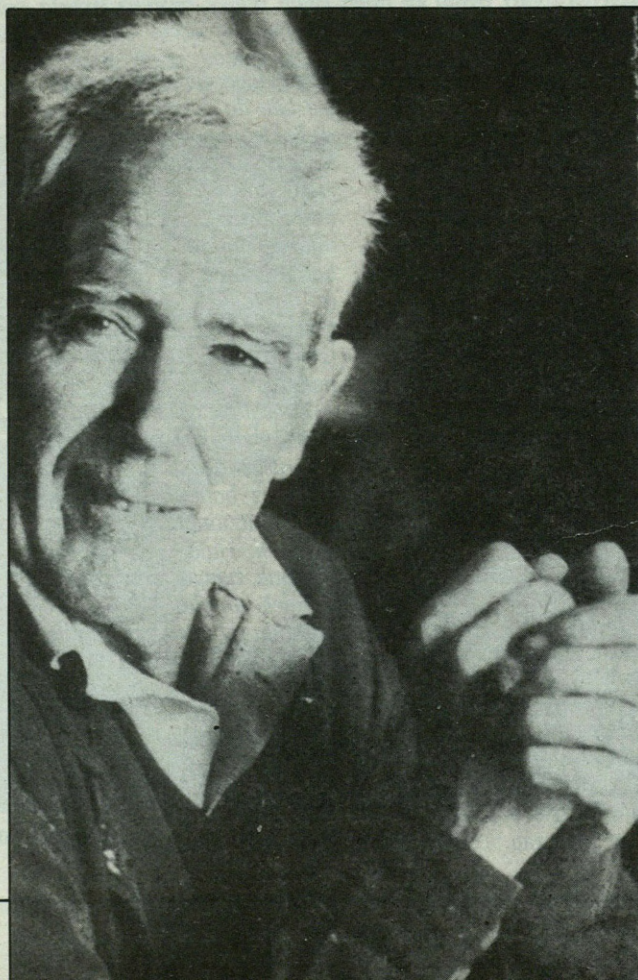
zuen: Nafarroako Diputazioaren diru-laguntza bat zela medio Parisera joan zen Marcel Guimond maisu ospetsua-

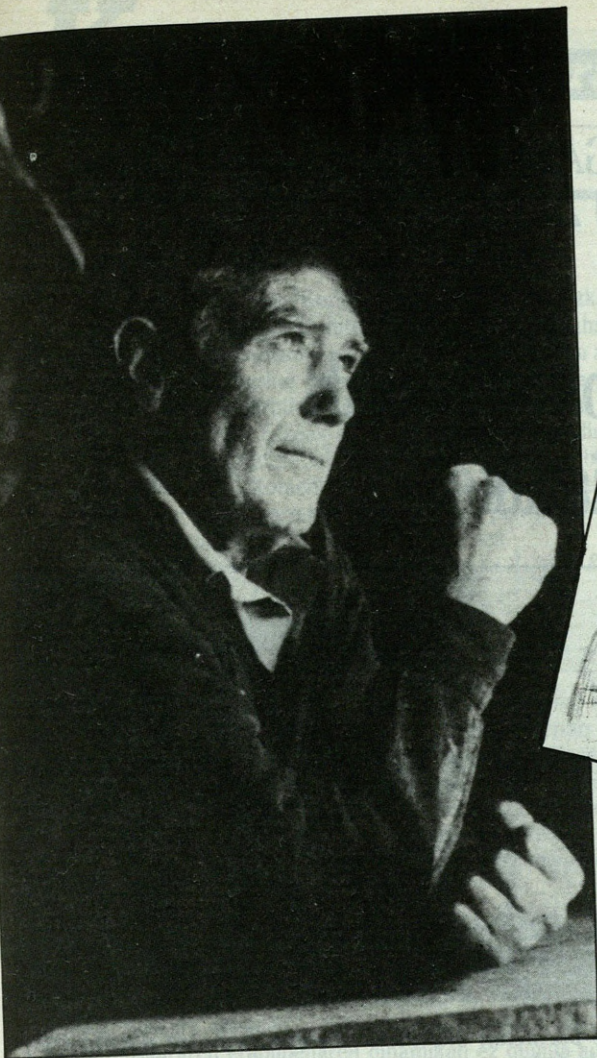
rekin lanean aritzeko. Hiru urte pasa zituen han irakasle honen esanak adi-adi ikasten. «Hain izan zen gizon ona Marcel Guimond, ezen artista bikaina izan zen. Herrikoa eta herrikoa zen; oso jatorra», diosku Josek bere irakasleaz ihardutean, eta «arte ona egiteko ez da gehiegi prestatu beharrik, nagusia gogai eta gogo da; ofizioa ongi ezagutu behar dugu, baina nagusia lehen baino gauza ederragoak egiten saiatzea da, gogoaz baliatzea», esanez jarraitzen du.

Parisen zenbait eskultura egin ondoren —bi erakusketa ere egin zituen—, Iruñera etorri zen bost hilabetez Aste Sainduko «paso» bat egiteko. Eta berriro mailetan egin eta oraingoan Hegoamerika aldera, ahaide batzuk bait zituen han. Venezuela, Colombia, Guayaquil, Maracay-n ibili zen lanean, erakusketak batean, eskultura bat bestean. Baina «semeak pixkanaka-pixkanaka hazten zihoazenez, emaztea eta biok Euskal Herrira itzultzeko garaia zela erabaki genuen», eta 1961ean Nafarrora itzuli zen.

Museo Etnografikoa

Euskal Herrira itzuli ondoren, Iruñea ondoko Berrio-beitin «Napartxo» erakusketa etnografikoa zabaldu zuen. 1962 urtea zen. Han, eskulturak eta erakusketa berrien prestakuntzek uzten zioten astian etnografioari ekin zion «gure lantzea, euskal kulturak bizirik iraun behar duela». Halere, «Napartxo» zabaldu aurretik aunitz gauza zuen gorderik Ulibarrenak, gaztetatik izan bait du aitzina tresnak biltzeko zaletasuna. Baina urteen joanak, materialeen erasoek eraginik, iazko maiatzean Berrio-beitiko itxi eta museo Artetara eramatera bultzatu ditu. «Museo horretan gure etniak isladatzen duena da, zer den euskal etnia eta zer izan zen Iruñeko Erresuma, Nafarroakoa sortu baino askoz ere lehenago, ezen begira zein den

Jose Ulibarrena artistaren lanetan argi soma daiteke etnografiarekiko sentitzen duen zaletasun handiaren islada.

gauza zozoa orain Vascongadas deitzen dutena! Horregatik, niretzat beharrezkoa zen Akitania, Jazetania, Errioxa, Bureba, e.a. ikusi, ibili eta zapaltzea; askotan oinez, bestetan txirrindulaz, hainbatetan gurdiz...» dio Josek ibiliak oroituz.

Materiak menperatzeko trebetasuna herriarengan

Jose haserretu egiten da gure etniaren parte hartzea zibilizazioan oso txikia izan dela entzuten duenean, eta gogor uko egiten die horrelakoei euskal formen aberastasuna handia dela erakusten saiatzen bait da museo honen bitartean. Eta «gure arbasoek beren duintasun monumentalarekin eta arrokarren graziarekin egin zituzten iragatearekin gozatzeta dut», gehitzen duelarik.

Behin eta berriro «soziozibismo komunala» aipatzen du

Ulibarrenak, eta «hori da oraindik bizirik dirauen gure egiazko gizartearen bizitzeko arrazoia. Historiaurretik, baina oraindik bizirik, auzolan, batzarreak eta gisakoak bizirik dauden bitartean. Horrek sekulako estilo berezi eta berezkoa eman dio gure herriari, bere egilearen komentzimendu kontzeptual argitik jalkia, bere lan guztia bere bizitza propioaren eta bere ama lurrari dion erritoko maitasunaren sinonimo izateaz zgain. Horregatik, gure aportazioa oso eskasa izan dela diotenean, herri hau ez dutela ongi ezagutzen besterik ez dute erakusten. Museoan argi erakusten da gure herriak betidanik izan duen trebetasuna».

Esan behar Ulibarrenaren museoak 23 urte hauetan ez duela inolako laguntza ofizialik jaso. «Erakusketa, etxadieren aurrezki kutxa da. Hau da gure bizia eta gogoa. Ez nire, nire familia osoarena

baizik. Gure elkartasuna gabe ezinezkoa egin izango zitzagun hau aurrera ateratzea», dio Josek. Egun 1900en bat pieza ditu museoak osotara, denak orijinalak, gazteek inolako istoriorik entzun beharrik gabe beren kabuz ikus eta uler dezaten gure izatearen jitea.

Nafarroako Pedro I.a Mariskala

Museoa oso handia bihurtu da eta zenbait laguntza jadanik beharrezko zirenez Nafarroako Pedro I.a Mariskala deitu fundazioa sortzea erabaki zuten Ulibarrenatarrek. Gizon hori benetan miresten du Josek, eta ondorioz pertsonaia honi buruzko dokumentazio lan eskerga burutu du, eta egun denon eskura jarri du Artetako museoan. Mariskala gizatasun handiko gizona izan zela azpimarratzen du, heroe bat. «Gudari han-

diena izan zen. Ez dut bera bezain jator eta zintzorik ezagutzen. Horregatik igaro zituen sei urte giltzapean, inoiz inor ikusi gabe, Carlos V.aren etorrera onartzearekin nahi zuen guztia izango zukeenean. Baina bera beti tinko, beti ezetz». Horregatik, fundazioarentzat aurkitu dugun izen egokiena da.

Simancaseko gartzelan 1522an hilik azaldu zen gizon hau benetan miresten du Ulibarrenak, eta fundazioak lau omenaldi eskeini dizkio Nafarroako Pedro I.a Mariskalari aurreko urtean: lehenbizikoa Artetan; bigarrena Tuteran; hirugarrena Tafallan, hiri honetan «Casa de los Mariscales» deitutako etxean plaka bat jarri zitzaio-larik, eta laugarrena Lizarran. Behenafarroan ere mariskala omentzeko asmoa dute.

Mariskalaren gizatasunak eta nobleziak Ulibarrenaren makina bat eskultura egiteko sormen gisa balio izan du.

«Egiatzko bizia berreskuratu»

Esan dugu fundazioa museoazabalik mantentzeko helburuz sortu zela baina horretaz gain beste zenbait arlotan ere sakondu nahi du. Hauetan nagusia gure ohi-turak ikastea eta zabaltzea. «Dakiguna eremu zabalagotara eta maiztasun handiagoz zabaltzea ezinbestekoa da. Ez da esan behar beti arrotzak gure aurka dihardutela, gure ere jo eta ke gure egiazko bizia berreskuratuz, auzolanaren bidez, udaletan, kontseiluetan, herri lurra berreskuratuz, gure zuztarra ezagutuz, nahi duguna iritsiko dugu. Gure bideari ez badiogu jarraitzen, gureak egin du».

Hitz hauekin hantxe utzi genuen Jose Ulibarrena Artetako txokoan, noizbait bere esanak egia egingo direlako esperantzaz.

AKERBELTZ

«ZAINETAN MURRAILAK», BERE HIRUGARREN POEMA-BILDUMA AURREKO HILABETEAN ARGITARATU ZUEN «SUSA»K

Jose Luis Otamendi: «Eguneroko bizitzak denbora gutxi uzten dik poesiarako»

Azpeitiar honek hiru poema liburu kaleratu ditu urte mordoskaren tartez eta horietako azkena («Zainetan murrailak») duela oso gutxi. Halere, 29 urteko gazte hau ezezagun samarra da euskal letretan. Poeta denaren seinale.

A.— Bazegok jende bat, behin liburua argitaratu ondoren, ba nolabait bere liburua berea ez balitz bezala sentitzen duena. Urruntasun hori sortu duk higan, ala...?

J.L.O.— Neurri bateraino bai, baina ez diat ahaztu nahi. Heure istorioa duk.

A.— Eta, hire poema argitaratuak paperean ikusiz, zer sortzen ditek, zirraren bat?

J.L.O.— Ba, poza lehenengo, aukeran daudela beste zenbaitek hartzeko eta helburua azken batean horixe huen. Nik hori uste diat, helburu nagusienetakoa hori dela, heuregandik kanporatzea beste era batetara. Akaso bestetan hainbeste kostatzen zaian kanporaketa hori, literaturaren bidez lortzea. Agian, horrek arrisku bat dik: poesia hutsaldi huts bezala hartzea, eta ez diat uste hori bakarrik denik. Heure bilaketa horretan bide bat egiten duk, baina bide horrek egiteko erak erakusten dizkik. Alegia, kontua ez dela bakarrik helburu hori lortzea, baizik eta nola lortzen den ere gorabehera handikoa dela.

A.— Idazle bezala poetatzat har hazakegu. Poesia

idatzi duk beti, poetatzat duk heure burua, hobeto aurkitzen haiz poesian?

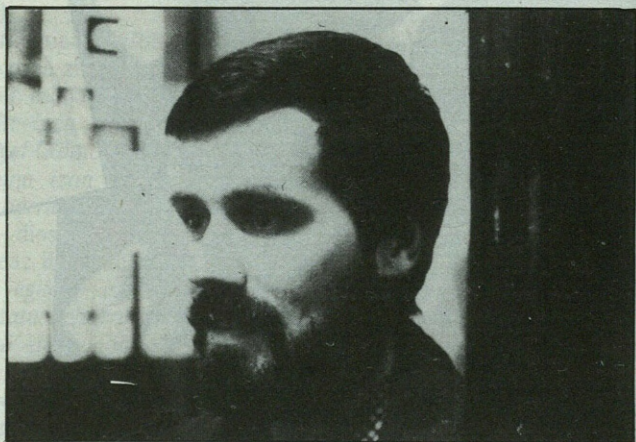
J.L.O.— Poesia askoz komodoagoa duk nire eritzirako, orain arte behintzat neure burua ez diat gauza ikusi prosarako, ipuin pare bat egin dizkiat baina, ez nauk saiatu sekula seriotasunez. Tentazioak sartzen zaizkik prosazko lan majoak ikusita eta akaso oso zailak ez diruditenak izanik, baina ez diat sekula betarik hartu eta ez diat sekula horrelako adorerik ukan.

A.— Garbiketa, aukeraketa lan handia egiten duk?

J.L.O.— Bai, kristorena. Ba, azkeneko berrogei poema txiki hauetarako, orduan behintzat, berrehun eta hirurehun poema artean izango hituen. Ehuneko hogeiren bat edo aukeratuak.

A.— «Zainetan murrailak» duk hire hirugarren eta azkeneko poesi bilduma. Poema mordoa honez gero eta halere egilea ezezagun samarra duk oraindik. Poetak normalean ezezagunagoak dituk, narradoreak baino adibidez, zergatik?

J.L.O.— Nik uste diat garbi dagoela. Narratiba askoz ge-

«Nire poemetan maitasuna konpasa ematen didan zerbait bezala duk».

hiago iristen duk, errazagoa eta atseginagoa, subjetoagoa duk, neke gehiago eskatzen zioz poesiak irakurleari. Ikasle artean ere garbi ikusten diat nik hori.

A.— Alegia, prosan dagoena dagoela eta poesian berriz, ez dagoena ere egon litekeela...

J.L.O.— Horixe duk, askoz dastatze subjetoagoa dela poesia, neurri handi batean. Gauzei begiratzeko beste era bat eskatzen duela. Neronek ere askotan askoz gustorago leitzen diat narratiba, irakurtzea atseginagoa suertatzen zaidak batzutan. Alde batetik poesia izan liteke alienazioaren kontrako antidoto efektiboagoa, baina alienazio berak nekez lagatzen dik tarte bat poesiarentzat. Lanak—edo langabeziak, berdintsu edo areago oraindik—, eta eguneroko bizitzak denbora gutxi uzten dik poesiarako.

A.— Hire liburu honetan poema gehientsuenak maitasun aldetik zoaztik. Mo-

notematikoagoa ote duk liburu hau besteen aldean?

J.L.O.— Egia esan, ba neke neuk ere! Ez nauk oso ondo akordatzten. Tendentzia bezala bai, «Zainetan murrailak»... maitasun poema de-xente zegok hor. Baduk mordoska bat, sail bat. Askotan maitasuna aitzaki gisa hartzen duk beste zenbait gai ikutzeko. Norbait interlokutore bezala hartu behar dualako eta ez haiz ari prezeski pertsona konkretu batetaz, andrea edo norbait maite duanaz, hori nahiko nabarmen ikusten duk poemotan. Oso abstratuak dituk, maitasuna ideala duk, joera handia diat idealizatze. Bizitza errealean ere bai, jendearekin ditudan harremanetan, baina poesian erabat edo asko. Maitasuna, konpasa ematen didan zerbait bezala duk, beste zenbait adarretara jotzeko gero.

J. ARANO
J. LANDA

Paperetan idatziak

EUSKAL ETXEAK

Gorpu Kontsularren zenbait ordezkarien oposizioarekin kontatzen dute, zeinak aktiboki eskuhartzen duten «Eusko Jaurilaritza»ren terminuaren erabilaren aurka, terminu egokia «Euskal Erregional Gobernua» dela argudiatzen dutelarik. Laburbilduz, erabatekotasun osoarekin baieztatu daiteke Euskal Etxeak direla, gaur egun, Euskadirekiko duten jarrera apartidistatik, geure Euskal Kulturaren benetako enbaxadoreak. Komenigarria litzateke ezagutzea egunen batean, heuren nazioarteko ikuspegitik, zer pentsatzen duten Zentru hauetako figura errepresentagarriek.

Josu Legarreta, («Imagen Vasca», 1. zkia. 87-XII).

KAZETARIAK

Nik falta bat nabarmentzen dut. Euskal Herrian kokatuta egon daitekeen kazetaritza inbestigatiboa deitzen dena, ikerketa kazetaritza, hau da, Euskal Herriari buruzko erreportaje kritikoak.

Iñaki Zabaleta, («Hemen», 88-I-8).

EUSKARAREN ERABILPENA

Ondorio nagusi bezala, beraz, hau atera daiteke: euskara ikastearen dinamikan aurreratzan ari bagara ere, euskararen erabilpenaren dinamikan ez dugula aurrerapausu nabarmenik ematen, eta haur mailan egiten ditugun aurrerapenak, gero galdü egiten ditugula gazteen eta helduen artean.

Tolosako Udalaren Euskara Batzordea, («Eguna», 88-I-7).

JAURLARITZA EKOIZLE

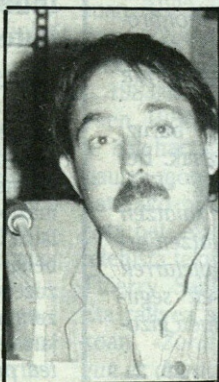
Kultur eta Turismo Saila produkzio-etxe bilakatu da, euskal zinemagintzarako azpiegitura eta zabalkunde premiei berezko eta oinarritzko babesik eskaini gabe, zinema inbertsioentzako bultzada kaxkarraz, kreditu bigunak erdies-teko finantz erakundeetan interbentzio ezean, formazio tekniko eta artistikoarekiko arreta barik, Jaurilaritzaren ekoizpen ez direnei telebistaren bidea errazteko borondate faltaz...

Kultur Kronika, («Egin», 88-I-11).

JAURLARITZA EKOIZLE

Argitu dezagun ere kontratazio beroriek lege mekanika garbi batez ari direla burutzen, Europa osoan, eta noski Espainian, hedaturik eta zilegiturik dauden era berean. Betidanik agertu naiz sistema honen aldeko eta beti pentsatu izan dut euskal zinemagintzaren normalizapena, beste edozein munduko herrialdeetako marko juridikora homologatuz pasa behar dela.

Anjel Amigo, («El Diario Vasco», 88-I-10).

Josu Zabaleri

(AEKko talde didaktikoko arduraduna)

— Euskararen irakaskuntzan bi planteiamendu itxuraz kontrajarriak narmentzen dira:

gata, hizkuntz irakaskuntzaren metodologia klasikoa deituko genukeena, eta bestea, kulturgintzan oinarritu nahi dena. Azken hau duela hiru urte plazaratu zuen AEKk eta metodologia aktiboa deituz eragin soziala duen irakaskuntza proposatzen du, euskara kaleratuz, diglosia gainditzeko bide bezala.

AEKren didaktika taldearen koordinatzailea zarez, zeuri bideratzen dizkizut galderok: Zein da metodologia berri honetaz egiten duzuen balantzea? Suposat du benetazko berrikuntzarik?

Behin behineko balantzea emango dizut, eta ez erabatekoa, hain zuzen plangintza hau ez baitugu oraindik Euskal Herri osora hedatu; Bizkaian eta Nafarroan oso hedaturik dago, baina Gipuzkoan eta Araban hasi berria dugu, eta Iparraldean oraindik manto soago gailbita.

Hala ere, uste dut asmatu genuela bidean. Irakaskuntzaren arlo hutsa kontsideratuz, merezi du.

Bestalde, metodologia hau oso konplexua da, eta montaketak behar ditu; orain arteko arazo nagusia honako hau izan da: azterketa soziolinguistikorik gabe mugitu izan garela, eta konturatzaren gara eskualde eta herri bakoitzeko azterketa sakonagoaren beharraz.

Hiru agente dira metodologia horren sujetoak: irakasleak, ikasleak eta giza taldeak. Lehenak, irakasleak esfortzu handiagoa eskatzen dio, euskararen ezagutzaz gain, jarrera aktiboa eta bitartekoak ere behar dira. Ikaslearen aldetik, metodo berrian buru-belarri sartu diren taldeen kasuan, emaitza benetan onak lortu dira, baina bada ikasle pasiborik ere, eta hauri kostatu egiten zaie. Giza taldeetan, kolaborazio jarrera aurkitu dugu oro har, zer esanik ez, batez ere euskal eskualdeetan.

Botere publikoen laguntza haundia batetik, eta herri mugimenduaren partaidetza aktiboa dira beharrezko baldintzak.

Proiektu guztiz berria da hau, helduen heziketa eta hizkuntzaren irakaskuntza lotzen dituen; ez dugu inon eredurik eta bi-deak urratzen ari gara.

Puntako argitalpenak

Donostiako «Hontza» liburudendak emandako datuak

Literatur liburuak:

- 1.— «Tobacco Days», Anjel Lertxundi. Erein.
- 2.— «Udazkenaren balkoitik», Joan Mari Irigoien. Erein.
- 3.— «Marinel zaharrak», Joseba Sarrionandia. Elkar.
- 4.— «Mendekuak», Koldo Izaguirre. Susa.
- 5.— «Odolaren usaina», Mikel Antza. Susa.

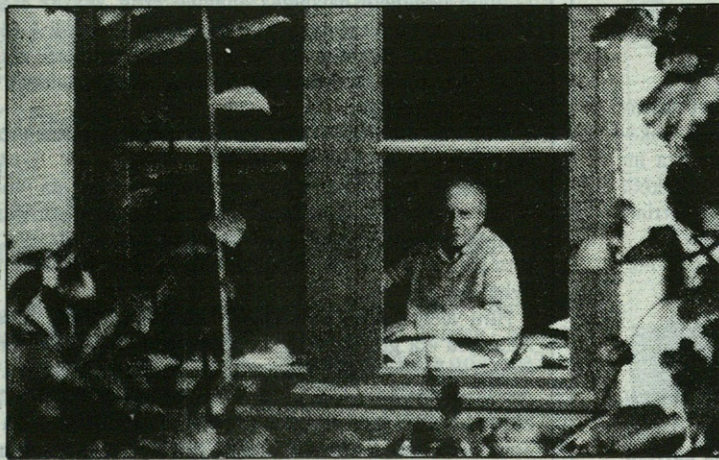
Orotarikoak:

- 1.— «Argazkiak.2.», Gipuzkoako Kutxa.
- 2.— «Bertso bilduma neurriak», A. Cazabon, K. Begiristain.
- 3.— «Euskal gramatika. Lehen urratsak», (eranskina) Eus-kaltzaindia.
- 4.— «Euskal kulturaren urtekaria, 87», ARGIA.
- 5.— «Nafarroako euskal idazleak (1)», Dz. Ultzurrun, Tx. Larrea. Pamiela.

«Gonbidatua», SESBen batzarra, Claude Simon-ek nobela

1986.eko urrian, Tchinguiz Aitmatov nobelagile sobietarraren iniziatibaz, nazioarte mailako hamabost pertsonalitate izan ziren gonbidatuak Frounzén ospatuko zen batzar batetara. Han izan zen Claude Simon nobelagile frantzesak eta «L'invité» argitaratu du orain haren ondorioz.

Claude Simon Nobel sariak, SESBen izandako bilera bat hartu du bere azken nobelaren ardatz moduan.

«2.000. urterako pakeari buruzko goeta» egiteko helburua zeukan SESBeko Frounzén hamabost pertsonalitateek ospatutako topaketak. «Mundu mailan, eta kultur oinarri baten gainean, eztabaida serio bat egitea giza-diak hirugarren milenioan bete behar dituen helburuei buruz». Horixe zen antolatzaileek nahi zutena. Ondorioz ordea, eta 1985. urtean Nobel saria jaso zuen Claude Simon nobelagilearen eskutik, «L'invité» roman-a argitaratu berria da Frantzian, batzar hura farregarri geratu delarik mendebaldeko prentsaren eta intelektualgoaren aurrean.

EEBBtik, James Baldwin, Arthur Miller, Alvin Toffler, Turkiatik Yachar Kemal, Espainiatik Federico Mayor, Lissandro Otero Kubatik, Peter Ustinov eta Alexander King (Erromako Klubeko lehendakaria) Britainia Handitik, eta hauek gain, Etiopiako pintore ofizial bat, Indiako bat, italiar batzuk eta Claude Simon Frantziatik. Hauexek izan ziren gonbidatuak, zineman Neron-en papera egin duen aktore bat, munduko emakumerik ederrenetako baten bigarren senarra, diplomatiko espainiar bat... Koadrila ederra gogoetekin eta ekitntza protokolarioen kontaketeekin popurri nobelatu bat idazteko.

Piramideak, literatura... eta munduko pakea

Banketeak, errezeptzioak, hitzaldiak... honelakoak izan zituzten. Egin zuten lanari buruz honela dio Claude Simon-ek: «Hitzaldiak entzutea zen lana. Pakea munduan. Bakoitzak zerbait egin beharra zeukan eta ezin esan dezaket besteak bapatean ari ziren edota prestatuturik zeukaten esan zutena. Inork ez zuen kasorik egiten. Azkenean, dokumentu moduko bat aurkeztu ziguten sinatzeko. Ingelese zegoen. Itzulpena eskatu nuen. Ingelese ira-kurtzerik banuela esan zidaten. Baietz, baina frantzesek izan ezik ez nuela ezer sinatuko. Gauza ez zen konprometigarria izatea dokumentua, gauza zen han agertzen ziren txorakeriak handiak zirela».

Liburuari buruz, «L'invité»ri buruz, «izugarria» dela esana du prentsak. Berak ordea ez du uste halakorik: «Ezer baino lehen literario izaten saiatzen den liburu da. Ez bada pentsatzen artea, berez, «izugarria» dela. Sobietarrek ulertuko duten? Gorbachev-ek seguruena bai: fineziarik falta ez duen gizona da. Besteek... ez dakit».

J.M. HERITZ

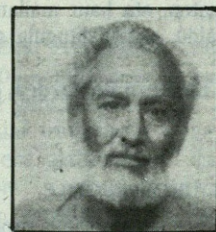
Chuck Berry, film kaskar bat argibako izar batentzat

Tristea da benetan izar itzalien erorketa. Tristeago eta bakartiago izarrak bere papera onartzen ez badu eta horretan jarraitu nahi badu. Banda on bat falta izan duela eta horrelako aitzakiak bilatzen hasten denean. Duela 30 urte rockaren errege izandakoak hor iraun nahi du eta ez dio mesede handirik egingo Keith Richards, Clapton eta Julian Lennon-ek parte harturik egin dioten filmak. Taylor Hackford-ek sinatutako filmak («La Bamba»koak). Faltsu usaina dauka osoro. Amerikanoei ere ez omen zaie gustatu.

Fellini haserre «Intervista»ren itzulpena dela eta

Federico Fellini zine zuzendari italiarra haserre dago bere azken filmeari egin zaion itzulpen frantzesak dela eta. «Intervista»ri jarri dizkionen subtitulok direla eta egile eskubideak eragotzi direla uste du eta gainera, itzulpenaren kaskarkeria baino okerrago iruditzen zaiona, kalitatea arrunkeria handi bezala jo du. Afera honen ardura AMLF sozietateari egotzen dio, hau izan bait da filma Frantzian banatu duena. Ez omen du etxe honek zuzendariarekin kontsultatu itzulpena egiteko orduan.

Sam Selvon Trinidade-ko inditarrak trilogia bat idatzi Londonen

Caribeko idazlerik onentsuenetako bezala aipatzen da Sam Selvon, nahiz eta prentsak V.S. Naipaul-i bezainbat kasorik ez egin. Honek baino bost urte lehenago argitaratu zuen A Brighter Sun. Bere trilogia The Lonely Londoners (Bakardadearen London) nobelarekin hasi, Moses-en igoerarekin segi eta Moses returning-ekin amaitzen da. Londonen bizi diren beltz, mulato, eta orokorrean inmigratuen kronika egiten du berak. Umoreari punta atereaz baina garraztasunik gabe egiten omen du.

«Le Canard enchaîné» kasua, inbestigazio prentsaren kateaketa

Audientzia utzi dute «Canard enchaîné» aldizkariako kazetariak protesta moduan. 1986.eko abenduaz geroztik, Beirut-en bahitutako kazetari frantzesen askapena negoziatzera bidalitako mezulariak, Jean-Jacques Marchiani-k, difamazioa zela eta ezarritako denuntziak geroztik, latza izan da aldizkari honek epaitegietan jasan behar izan duena. Azkenengoa Roger Fressoz zuzendariak protagonizatutakoa izan da, afera zeraman abogatuari debekatu egin dio aurrera jarraitzea «negarrez ari zelako eta komedia baten parte hartzen ari zelako».

Hogei lagunen heriotza Dakar-erako bidean

Afrikako basamortuak zeharkatu eta Atlantikoko urertzetara ailegatzeko abentura arriskutsua zen rallyea, Dakar-erainoko madarikaziozko lasterketa bilakatu da. Munduko trazarik bihurritariko bideetatik barrena abiatu eta helmugara iristea ez da aski jadanik, abiaduraren karrera nagusitu bait da honez gero, motorren munduko enpresen interes ekonomikoek behartuta.

RALLYE honen historian garaileak ez ezezik beste hainbat datu hartu ohi dira kontutan. Esate baterako, parte hartzaile kopuruen errekorak, zein motor nagusitzen diren, zenbat diru inbertitzen den, nork arraio ateratzen dion etekin errentagarriena, istripu kasik kontaezinak, edota heriotzak.

Segurtasun arazoen kezu agertu ohi dira urtero hainbat eta hainbat gidari: desertuko bideetan galdu eta hondarretako naufragio bihurtzeko arriskuak direla, laguntza medikoen segimenduaren zailtasunak, nola gasolina zerbitzuen kaxkartasunak.

Bi hildako rallye-aren erdian

Antzeko prolemengatik neutralizatu zen hain zuzen iragan den ostiraleko etapa (Djanet-Djado) Niger-eko lurraldeetan. Bi-haramunean, hamargarren etapan, aurten-go edizioako lehendabiziko biktimia mortala gertatuko zen. Kamioi batek giragune bortitza egin eta duna batetan irauli zen. Rijet eta Ross zaurituri geratu ziren, beren kidea, Kees Van Loewvezjin, hilik suertatzen zela. Paris-Argel-Dakar rallyeko hemezgarren biktimia. Hurrengo egunean,

Boubet eta Canado frantsesen autoak Seppi italiarrarenaren kontra jo, eta hamargarren edizioako bigarrena eta historiako hogeigarrena.

Afrikar indijenen ere biktimia

Historiari errepaso bat emanez gero, 1979. urtekoan aurkituko dugu estraineiko marka beltza: motorista batek galtzen zuen bizitza. 1980ean hiru kazetari italiarrek, lasterketa jarraitzen zutelarik basamortuan. 1982an beste hiru heriotza: kazetari bat, motorista bat, eta gurpilak harrapatutako haur mauritaniarra!

1983an auto batek motorista bat jotzen zuen. 1984ean, Burkina Fassoko beste ikusle bat harrapatzen dute. 1985an, bigarren haurra moto baten azpian, gehi helikoptero batetako bidaiari bat ere. 1986ean, motorista bat, eta helikoptero batetan zihoazen telebista teknikoa, kantari bat, kazetari bat, Thierry Sabine antolatzailea eta pilotoa. Eta rallyea segitzen zuen pasaiari bat iazkoan. «Zoratuta dago gizon-zuria. Baina guk ez dugu zerikusirik horretan!».

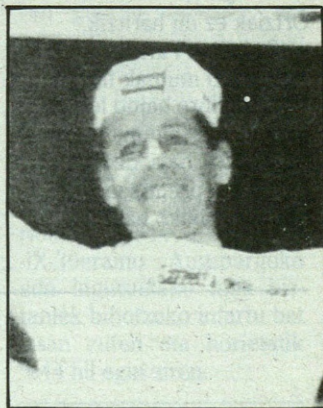
G.A.

erronka barik

Fagor-eko elektrodomestikoen gurpilak salbu?

EGUNGO txirindulari talderik luxozkoenari urtarrilaren 4ean atera behar omen zizkioten fotografiak, Donostian. Bertan izango zen Stephen Roche, iazkoan Giroa, Toura eta Munduko Txapelketa eskuratu zituen irlandarra, munduko ziklistarik preziatuena mementu hauetan. Fagor-ek lauhun milioi pezeta ordaindu zituen makina bat atzerritar fitxatu eta ahalik eta denboraldirik sonatuena- ren jabe egiteko. Ostera, urteberriarekin batera ailegatu zitzaion lehendabiziko belarriondokoa Arrasateko enpresari: plantoia, ea nor egiten den 'elektrodomestikoen' jaun eta jabe. Zela-ko krisi!

ROCHE, Bagot, Bernaudeau, Forest, Scheppers, Millar. Erregetako erosketa galanta 88. mirakulutarako urte honetarako burutu duena Fagor-ek. Oñaederra alde batetik, eta gainontzeko piloa bestalde. Rocheren managerra: Philippe Crepel. Ekipoko zuzendari teknikoa (nagusia): Patrick Walcke. Eta has bitez pirrilaka gurpilak! Mondragon eta Gomez jaunek —enpresako ordezkariak— gertutik eutsi beharko diete taldeak parkurrituko dituen zirkuitoei, fusibleak zeinen eskutan dauden ongi adierazi nahiko badute. Julian Andiano, bigarren zuzendari teknikoak berri, pintxazoen kontu egin beharko du, besterik ezean. Arrasateko enpresaren ekipa hilaren 19an aurkeztuko dute ofizialki Donostian. Jarraian, Parisen, urtarrilaren 23an. Oraingoz bakea sinatu da-eta...

GORKA ARRESE

Bai, bai, baina gero... ez?

(Doinua: "Ezkundu eta ezkongai, guztiok ondo bizi nahi...")

1
Nik badut lagun urkoa,
dirudiena turkoa,
nahiz den euskaldun 'turboa'.
Egin dioten 'jugada' guztiz,
iruditzen zait 'puerkoa'.
Gaitzan aurkako txertoa,
jo aurrez azken puertoa,
ni ez banago 'tuertoa'.

2
Aurkeztutako tesisa,
baztertu diote aisa,
trapu baten gisa.
Nork ote dauka Euskal Herriko,
Unibertsitate giltza.
Hain lan astun ta bortitza,
alperrikako balitza,
hemen zer kristo gabiltza.

3
Bertsolaritza gai hartuz,
zenbait alditan aspertuz,
ahal zuen dena aztertuz.
Tribunalaren aurrean dago,
tesina ezin aurkeztuz.
Arduraduna eskertuz,
ari delako akertuz,
bere adarrak edertuz.

4
Fito Rodrighez lekuko,
ez dezake egin uko,
zail gaingitzen hainbat 'truko'.
Bazekiatek umil bidea,
ez hadin jarri 'farruko'.
Zerbaiten hasi orduko,
'anonimoek' 'verdugo',
nortsuk diran nork lortuko.

5
Ortziak ez du haritzik,
ez Espāniak Parisik,
hain gutxi mutuak hitzik.
Euskadi libre baino lehenago,
nahi du euskalduna baizik.
Arzalluzek hala 'dixit',
ez dut konprenitzen fitsik,
non lur gabeko baratzik.

6
Min eman digun arantza,
aterako dugu antza,
nahiz sufri behar 'tardantza'.
E.T.B.en ere Xabierrekin,
aita bat legez Ardanza.
Laisterreko esperantza,
euskal soinu enparantza,
Recaldekin jo eta guk dantza.

7
Teoriaz elebidun,
praktikan berriz hain ilun,
horrelakorikan inun?
Txano gorritxo paseatutzen,
horra otsoa non dugin.
Eskubidetan urrun,
etsaia bai dugu lagun,
euskara bizi alargun.

8
Batzuek aurrera bota,
nor diran ez du inporta,
baratzen hau lore sorta.
Agintariak gordetzen dira,
agian lotsez lur jota.
Zapaltzailearen bota.
Ia hautsirik dago ta,
gora Nafarroko 'jota'.

9
Hamaika asta lapiko,
bazegok nirekiko,
kontura hadi mutiko.
Kaska gogorak espabilatzen,
ez al zarete hasiko,
euskara ez duk graziko,
aterik ez hun hertsiko,
'cristianos' egin da Fito.

10
Eginak badik balorea,
hor egongo duk gerore,
eduki ezak adore.
Epe motzera nahiz ezin jaso,
nahi huen hainbeste lore.
Ez ezak eman amore,
jipoitu arren dotore,
laister haiz eta doktore.

XANTI ZABALA «LEXO»

HILDAKO USOA

Bi lagun paseatzen ari dira Donostiako Kontxako pasealekuan.

Bapatean batek esaten dio besteari:

— Ikusten al dun uso gizarajo hori?

Hilda zegon!

Eta besteak, zeruari begira:

— Non? non?

ERLEAREN ZIZTADA

Sartu da haurra eskolan eta:

— Barka beza maisu jaunak berandu banator, bainan bidean honantz nentorrela erle batek ziztatu egin nau.

— Eta non egin dizu ziztada?

— Lotsa ere ematen dit esatea...

— Ongi da, orduan eser zaitez!

— Ezin dut, maisu jauna!

BIZIA ALDERDIA-RENTZAT

Euskal Herriko alderdi ezagun bateko agintari batek militante aurreratu bat deitu omen zuen behin bere bulegora:

— Nire bulegora etor zintezten nahi izan badut, gure alderdiaren barruan eman duzun exenplua paregabea izan delako izan da. Gaztea bazara ere, gure alderdian sartu eta berehala herriko arduradun bihurtu zinen... Herriko arduradun zinela bertan eginiko lanengatik probintzi mailako buruzagitza pasatu zinen eta handik, alderdi barruko erakunde gorenetan oso postu garrantzitsuak izatera. Guzti horrengatik nire zorionik beroenak eman nahi dizkizut.

— Bai... bai... Eskerrik asko aita.

EHIZTARI KONTUAK

Berastegiko tabernan bi lagun ba-xoerdiak hartzen ari direla ehiztari bat sartzen da:

— Gaurkoa ez duk egun txarra izan, ezta gutxiagorik ere... 40 uso, 20 eper eta bi basurde harrapatu dizkiat...

Guzti hori entzutean zera esaten dio lagun batek besteari:

— Horren adinekoak ere egin izan dizkiat neuk.

— Hi ere ehiztaria al haiz bada?

— Ez motel... Bainan zeozergatik deitzen zidatek 'Gezurraundi'!

a ze flasha!

Nola galdu hogeï dolar edo gehiago

PRETTY BABY ei zen Floridako hipodromoko bostgarren karrerako zaldi kaxkarrena. Arratsalde osoa apostutan igaro genuen, zentabo bakar bat ere berreskuratzea lortu gabe. Kintuplea lehenengotik joan zitzaigun pikutara. Gisa berean, triple jemela ez genuen urrutitik ere usaindu. Eta zertxobait irabaztekotan —gutxienik, errekupeartzeko— bostgarren karrerako aukera bezalakorik ez zitzaigun jada geratzen.

Ordurarte Inazioaren zuhurtziari kasu egin nion, eta pronostikoetako garailearen alde jokatu genuen hasieratik txanpon batzu irabazten ipintzearen. Baina koskorrik ere ez! Bostgarren honetan gogoak ematen zidana egingo nuela zin egin, eta karrerako motelaren alde jarri nuen geratzen zitzaigun diru guztia: azkenengo hogeï dolar mixerableak!

«Baina, Martin, nola arraio irabaziko dik Pretty Baby flakoxka horrek!». Eta nik, hasezko mutur okerre, katalejoetatik begiratzen nuen irteera aldera. Kanpaiak entzun ziren, ateak zabaldu, eta hara non zihoan gure Pretty maitagarria lehendabiziko lekuan! Balentriaz eutsi zituen beste zaldi guztien erasoak, hiru kilometro bukaezin haietan, aurrea ongi hartuta! Hogeitabost metro besterik ez ziren falta! Inazio gustora, harmailetan saltoka! Fotografi kamara atera zuen aberats egingo gintuen zaldi hura betirako immortalizatze. Jockeyari begietan eman zion flashak, eta akabo!

MARTIN ARANA

osasunaren arduraz

MONICA, bihotzeko infartuaren kontra

ERITASUN kardiobaskularrak dira herrialde industrializatueta heriotza guztien ia erdian erantzule. Eta eritasun guzti horien eboluzio, maiztasun eta hilkortasunari buruzko datuak antzerakoak dira nazio batetik bestera. Gauza bera esan genezake arrisku-faktoreei buruz: odoleko kolesterina-maila altua, hipertentsioa, nikotina, elikadura-aztura desegokiak, ingurugiroko faktoreak, etab.

Egoera honen aurrean, Osasunaren Munduko Erakundeak (OMEK), nazioarteko ikerketa-proiektu bat goratu nahi du, MONICA izeneko proiektua hain zuzen. Ez da emakumezko baten izena, eritasun kardiobaskularren faktore egileen eta eboluzioaren behaketa baik (ingelesezko «Monitoring of friends and determinants of Cardio-vascular Diseases» esaldiaren laburdura).

1984-1994 bitartean, mundu osoan zehar barreiatutik dauden 40 Monica zentrutuak datuak bildu eta konparatuko dira: eritasunaren joera eta eboluzioa behatzeaz gain, OMEK arrisku-faktoreen esplikazio bat eman nahi luke, ondoren gutxitu daitezkeen, eta asistentzia mediko zabalago batek bapateko heriotzen kopurua noraino jaitsieraziko lukeen ikusi. Zentru horietako bat Augsburgoko aurkitzen da eta eman ditu dagoeneko lehen ondorioak: 1984-X-1etik 1984-X-30eraino Augsburgoko edo inguruetako mila biztanlek bihotzeko infartu bat jasan zuten eta horietatik %44 hil egin ziren.

XABIER AGIRRE

Euskal Batasunaren Biltzarrean emandako hitzaldia

AGUR aberkideok:
Ohore handia da niretzat gaur hemen, Iparraldean, 'Herri Batasuna' ren agur beroa zuoi neronek ekartzea.

Azken bolada honetan "modan" jarri bide diren "operation filtre" horiek, ez baitira batere berriak: gu zatitzeko eta erdibitzeko asmoa ez da egungoa, ezta atzokoa ere.

'Herri Batasuna' ren agur honen bitartez, beraz, gure arteko erdibiketari esan nahi diogu "ez". Euskal Herria bakarra da mugaz bi alderdietan; gure nazio-hizkuntza Ipar eta Hegoaldean bakarra den bezala. Anai-arrebatzat zaituztegu benetan; eta hemen dakarkizuet, horrela, bestaldeko "Herri Batasun"eko lagun guztien agur anaikorra.

Baina gu bat izanik ere, gure herrian nagusi dauden indar okupatzaileak *biga* dira, *eta ez bakar bat*. Eta oinarritzko datu hau oso kontutan hartu behar dugu.

Etsai nagusiak *biga* dira. Eta, hortaz, Euskal Nazio Mogimendua funtsean, *estrategiari* dagokionez, bakarra izanik ere; Iparraldeko eta Hegoaldeko *taktikak* eta urrats politikoez desberdinak izan behar dute. Eta "behar" hitz hori azpimarratu nahi nuke.

EZKER abertzale osoaren helburu *estrategikoa*, baiespen laukun honetara bil daiteke: Euskadi *Askatua*, *Batua*, *Euskalduna* eta *Sozialista*. Lauok baitatxezkio elkarri.

Baina helburu *laukoitz* horrek, egoe-raren desberdintasuna kontutan hartuz gero, *bide desberdinetara* behartzen gaitu.

Mimetismoan erortzea itsukeria litzateke. Hegoaldean Ezker Abertzaleak daraman borroka-moldea hemen *bere hartan* inportatzea, erokeria litzateke. Nola liteke, helburu *berera* iristekotan, abiapuntu *desberdinetatik* irtenik ere, pausu berberak eman ahal izatea? Nola liteke Erromarantz Paris-tik eta Budapest-etik irtenik, biotan norabide berbera hartzea?

Zuek eta guk, denok elkarrekin, baina zuen iritzia funtsezkoena izanik, Iparraldeko urrats taktiko bereziak bilatu behar ditugu. Garbikiago esanda: Iparralderako hautabide taktikoa bilatu behar dugu denon artean.

Diren bezala ikusi behar ditugu gauzak. Eta, oso laburki, datu xume batzu gogoraziko dizkizuet:

a) *Demografiaren* aldetik, ongi dakienez, euskal jendaketa %90a Hegoaldean bizi da. Frantzia, bestalde, Es-

painia baino jendetsuago izanik, hogealdi inportanteago da euskal arazoa Espainiako Estatuaren barruan, Frantziakoaren barruan baino.

b) *Ekonomiaren* aldetik, bide beretik (eta ni ekonomilaria ez naizela aurretik esanda ere), Iparraldeko eta Hegoaldeko egoerak arrunt desberdinak dira. Baleren Bakaikoa ekonomilariak joan den astean azaltzen zuenez, *Baskongadetik* bakarrik, eta Asurantz Sozialak kontutan hartu gabe, Madrilek 350 mila miloi pezeta jasoko ditu (lapurtuko, nahi baduzue, hemezortzi mila miloi libera, dix-huit milliards de francs lourds). Nafarroa gabeko datua da. —Iparraldeko zifrak esku artean ez badauzkat ere, garbi dago indar ekonomikoa han dagoela.

c) *Kontzientziaren* aldetik, bukatzeko, *abertzaletasunaren* aldetik, egoerak guztiz desberdinak dira han eta hemen. Han hiru aldiz altxatu gara harmatan Madrileko gobernuaren alde, 'liberal' zein fazista. Hemen inoiz ez. Han, Hegoaldean, mende honetan bakarrik, bi aldiz, eta ia 50 urte luzez, tokatu zaigu *diktadura militar* hutsa borrokatu beharra.

Ikastolen mogimenduak, bide beretik, ehun aldiz ikasle gehiago ikutzen du gaur Hegoaldean, Iparraldean baino. Etza bertan, Euskal Eskola Nazionalaren aldeko manifestazioan, 250.000 lagun bildu ziren Bilbora.

Hegoaldeari dagokionez probintziarik txepelena Nafarroa izanik ere, Erreinu zaharreko boto abertzalearen kopuruak ia heren bat iritsi dira jadanik; Iruñean, jakina denez, gehiengoaren mugara hurbiltzen delarik.

Gauzak horrela daude. Zer egin, beraz? Egoera horri ez-ikusia egin, eta, *mimetismo* hutsez, hango organizazioak eta helburu taktikoak hona ekarri? Ez.

ETA hau ez da Hegoaldekoen 'inposaketa' bat; edozein abertzalek, *ipartar zein hegoatar* izanik ere, bere buruz, ezinbestean aurkituko duen ondorioa baizik.

"KAS Alternatiba" delakoa, hau egia da, *Hegoalderako* pentsatua dago funtsean. Badakizue noiz mamitu zen, eta noren inguruan. Hemengo puntu taktikoak, bost edo zortzi, denon artean finkatu beharko dira; baina zuen iritziak batez ere kontutan hartuz.

Aisa berez daitezke hiru sail edo alor nagusi:

a) *Borroka harmatuarena*.— Hegoaldean erabiltzen delako honerako ere proposatzea, erokeria da. Hemen ez da-

go, gaur gaurkoz bederen, borroka harmaturik eramateko oinarririk. Eta han egokia delako, hain zuzen, hemen desegokia da. Ez dugu dudan jartzen bestela pentsatzen duten aberkideen *abertzaletasuna*. Hegoaldean ere baditugu horrelakoak. Baina mimetismoak bultzatzen dituela uste dugu. Badakizue esaera famatu hori: "Condenamos la violencia venga de donde venga". Guk ez dugu behin ere ontzat eman. Baina aurkakoa ere ez. Alegia: "Aprobamos la violencia venga de donde venga". *Ezta ere*. Ez gaitzeen abstrakzioen munduan bizi. *Gaur eta hemen* borroka harmatua kaltegarria da.

b) *Kultur arloa*, bigarrenik, eta hizkuntzarena bereziki: borroka mota hau hemen eramatea badago; eta, hortaz, indartu egin behar da.

c) *Lan politikoarena* azkenik, elektorismo hutsean erori gabe, guztiz beharrezkoa eta guztiz ere herri abertzaleak onartzeko modukoa da. Eta aztertu egin behar da.

Muga hor dagoelako, eta aurka ditugun bi legetasunak oso desberdinak direnez gero, *autonomia handia* behar dute izan hemengo organizazioek; koordinazioa, dena dela, beharrezkoa izanik.

HOTS: hemen dago koska. Kanpotik ikusita bederen, Iparraldean E.M.A. dago eta Euskal Alkartasuna dago; baina Euskal Batasunaren arrasto haundirik ez da somatzen. Hegoalderetik bederen.

Eta hor dago giltzarria: Iparralderako borroka harmatua gaitzetsirik ere, politika abertzeleen alorra eta euskal kulturarena hor daude, zai, beha. Eta ez da ongi konprenitzen zerk debekatzen ote dizuen aitzina jotzea.

Hegoaldeko HB eta gainerako mogimenduak koptatu gabe, errana dago; baina borroka azkarki eramanez.

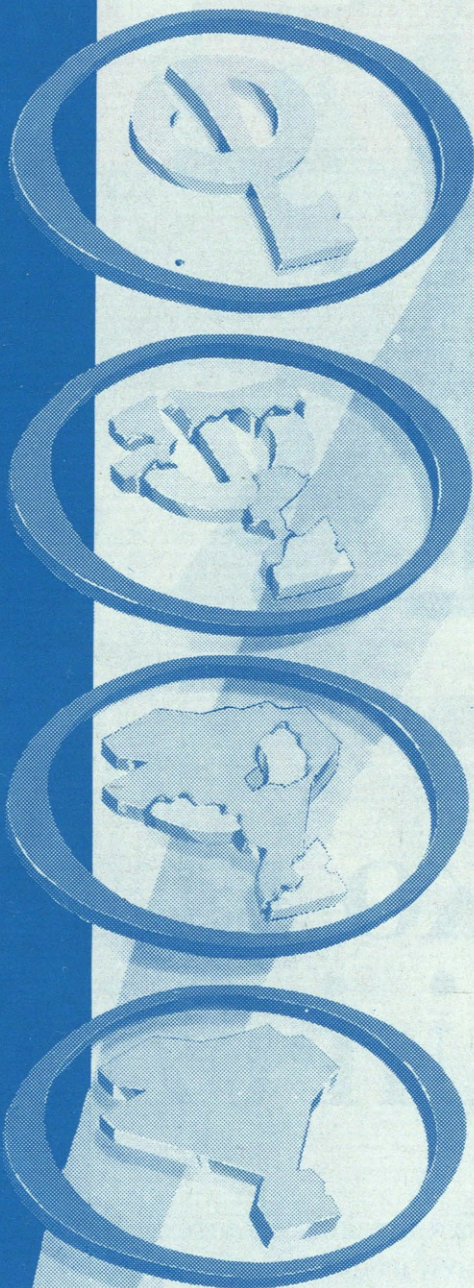
Lanean gogor hasten bazarete (hau ere aitortu beharra dago; eta lasai aitortzen dugu) *printzipio hutsengatik* ez-ezik, zuek hor zaudetelako ere, hemengo egoera politikoaz arduratuko da maizago Herri Batasuna. Zalantzarik ez dago honetaz.

Hortik aurrera *zerok* duzue azkeneko hitza; eta niri orain isiltzea dagokit.

Baina egin baino lehenago, Hegoaldeko abertzaleen izenean, eta Herri Batasuneko borrokakide guztien izenean: Atxik! Gora Euskadi Askatuta! Gora Euskadi Batua!

TXILLARDEGI

HERRI GINTZAN

Itxaron gabe, bete
eta bidaliezaguzu
ondoan doakizun txartela.

CAJA LABORAL POPULAR LAN KIDE AURREZKIA

Euskal Herri osoan ordezkaturik dagoen
Kutxa bakarra gara.

Euskal Lehen Enpresa-Taldearen bultzatzaile garen Entitatea.

Eta gainera... hona gure gaztetasuna:

1959

1987

Lehen Bulegoa	175 Bulego
Lehen Bezeroa	700.000 Bezero
Lehen Milioia	185.000 Milioiko aurrezkia

Horrexegatik, Lan Kide Aurrezkia
"Euskadiko Kutxa" da.

Zatoz elkarlanean parte hartzera

ZURE NOMINA

LAN KIDE AURREZKIAN HELBIDERATUZ

HELBIDERATZE-TXARTELA

Lan Kide Aurrezkiaren
bulegoan daukadan
kobratu nahi dut nere soldata.

IZENA

N.A.N.

ENPRESA

Kupoi hau ebaki eta hona bidali:
LAN KIDE AURREZKIA, Marketing-eko Dptu.a
J. M. Arizmendiarrjeta, Pasealekua 2/g
Arrasate, Gipuzkoa

SINADURA:

CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

GK:

GIPUZKOAKO KUTXA • • • • • CAJA DE GUIPUZCOA

● Hauxe da Gipuzkoako Aurrezki Kutxa
Probintzialaren irudi berria. Eta gure izen berria
Gipuzkoako Kutxa da.
Gu garen eta izan nahi dugun guztiaren sinboloa.
Iritsi bait da etorkizunari adarretik heltzeko ordua.
Eta gure esperientziak erakutsitako onena bilduko
dugu, aro berri bati esperantzaz beteta ekiteko. Guk
ez dugu atzera begiratzen eta saiatuko gara, jo ta ke,
Gipuzkoak aurrera egin dezan.
Gu garelako Gipuzkoako Kutxa.

**Gipuzkoar guztiekin gaude
etorkizunari begira**
